Gmina Bełżyce

ul. Lubelska 3

24-200 Bełżyce

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA MIASTA I GMINY BEŁŻYCE NA LATA 2018 – 2021 Z PERSPEKTYWĄ DO 2025 ROKU

Bełżyce, 2018 r.

Wykonawca:
Eko-Aspekty Robert Fosiewicz, ul. Koralowa 9/35, 20-583 Lublin
NIP: 797-192-58-85, REGON: 367350419, www.ekoaspekty.pl
e-mail: biuro@ekoaspekty.pl, robert.fosiewicz@ekoaspekty.pl
tel. 509 770 610

SPIS TREŚCI

1. WSTĘP 5
1.1. PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA 5
1.2. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY BEŁŻYCE 5
1.3. STRUKTURA PROGRAMU I METODYKA PRAC 12
1.4. PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA 14
2. ZAŁOŻENIA WYJŚCIOWE PROGRAMU 14
3. STRATEGIA DZIAŁAŃ W ZAKRESIE OCHRONY ŚRODOWISKA DO ROKU 2018 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2025 18
3.1. KIERUNKI DZIAŁAŃ SYSTEMOWYCH 18
3.1.1. UDZIAŁ SPOŁECZEŃSTWA W DZIAŁANIACH NA RZECZ OCHRONY ŚRODOWISKA 18
3.1.2. UWZGLĘDNIENIE ZASAD OCHRONY ŚRODOWISKA W STRATEGIACH SEKTOROWYCH 24
3.1.3. ASPEKTY EKOLOGICZNE W PLANOWANIU I ZAGOSPODAROWANIU PRZESTRZENNYM 24
3.1.4. ZARZĄDZANIE ŚRODOWISKOWE 25
3.1.5. ODPOWIEDZIALNOŚĆ ZA SZKODY W ŚRODOWISKU 27
3.2. OCHRONA ZASOBÓW NATURALNYCH 28
3.2.1. OCHRONA PRZYRODY 28
3.2.2. OCHRONA I ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ LASÓW 46
3.2.3. RACJONALNE GOSPODAROWANIE ZASOBAMI WODNYMI 48
3.2.4. OCHRONA POWIERZCHNI ZIEMI 49
3.2.5. GOSPODAROWANIE ZASOBAMI GEOLOGICZNYMI 51
3.3. POPRAWA JAKOŚCI ŚRODOWISKA I BEZPIECZEŃSTWA EKOLOGICZNEGO 53
3.3.1. JAKOŚĆ POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO 53
3.3.2. OCHRONA WÓD 61
3.3.3. GOSPODARKA ODPADAMI 74
3.3.4. ODDZIAŁYWANIE HAŁASU 78
3.3.5. ODDZIAŁYWANIE PÓL ELEKTROMAGNETYCZNYCH 83
3.3.6. POWAŻNE AWARIE PRZEMYSŁOWE 86
4. LISTA PRZEDSIĘWZIĘĆ PRZEWIDZIANYCH DO REALIZACJI W RAMACH PROGRAMU 87
4.1. WPROWADZENIE 87
4.2. PLAN OPERACYJNY NA LATA 2018-2021 87
5. WPROWADZENIE 91
5.1 ZARZĄDZANIE ŚRODOWISKIEM 91

5.2. UCZESTNICY WDRAŻANIA PROGRAMU 92
5.3. STRUKTURA ZARZĄDZANIA PROGRAMEM 93
5.4. MONITORING WDRAŻANIA PROGRAMU 93
5.5. WSKAŹNIKI WDRAŻANIA PROGRAMU 94
5.6. GŁÓWNE DZIAŁANIA W RAMACH ZARZĄDZANIA PROGRAMEM 95
5.7. HARMONOGRAM PROCESU WDRAŻANIA PROGRAMU 96
6. ASPEKTY FINANSOWE REALIZACJI PROGRAMU 97
6.1 KRAJOWE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA 97
6.1.1. NARODOWY FUNDUSZ OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ 97
6.1.2. WOJEWÓDZKI FUNDUSZ OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ (WFOŚIGW) W LUBLINIE 98
6.1.3. BANKI 99
6.2. ZAGRANICZNE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA 100
6.2.1. FUNDUSZ SPÓJNOŚCI 100
6.2.1. PROGRAM OPERACYJNY INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO 100
6.2.3. PROGRAM ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH (PROW) NA LATA 2014-2020 103
6.2.4. REGIONALNY PROGRAM OPERACYJNY DLA WOJEWÓDZTWA LUBELSKIEGO (LATA 2014-2020) 110
7. LITERATURA 111
8. SPIS TABEL 111
9. SPIS FOTOGRAFII 112
10. SPIS RYSUNKÓW 112

1. WSTĘP

1.1. PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA

Polityka ekologiczna państwa na poziomie lokalnym jest realizowana poprzez gminne programy ochrony środowiska.

Podstawą prawną opracowania Programu ochrony środowiska dla Miasta i Gminy Bełżyce na lata 2018 – 2021 z perspektywą do 2025 roku jest ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 799 ze zm.). Na podstawie art. 17 ww. ustawy organy wykonawcze województw, powiatów, gmin zostały zobowiązane do sporządzania programów ochrony środowiska, uwzględniając wymagania, o których mowa w art. 14. Organem właściwym do uchwalenia Programu ochrony środowiska dla Miasta i Gminy Bełżyce na lata 2018 – 2021 z perspektywą do 2025 roku jest Rada Miejska.

Program ochrony środowiska podlega zaopiniowaniu przez Zarząd Powiatu.

1.2. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY BEŁŻYCE

POŁOŻENIE GMINY I PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY

Gmina Bełżyce zajmuje powierzchnię 134 km^2. Położona jest w zachodniej części powiatu lubelskiego i sąsiaduje z następującymi gminami:

- Wojciechów, powiat lubelski;
- Konopnica, powiat lubelski;
- Niedrzwica Duża, powiat lubelski;
- Borzechów, powiat lubelski;
- Chodel, powiat opolski,
- Poniatowa, powiat opolski.

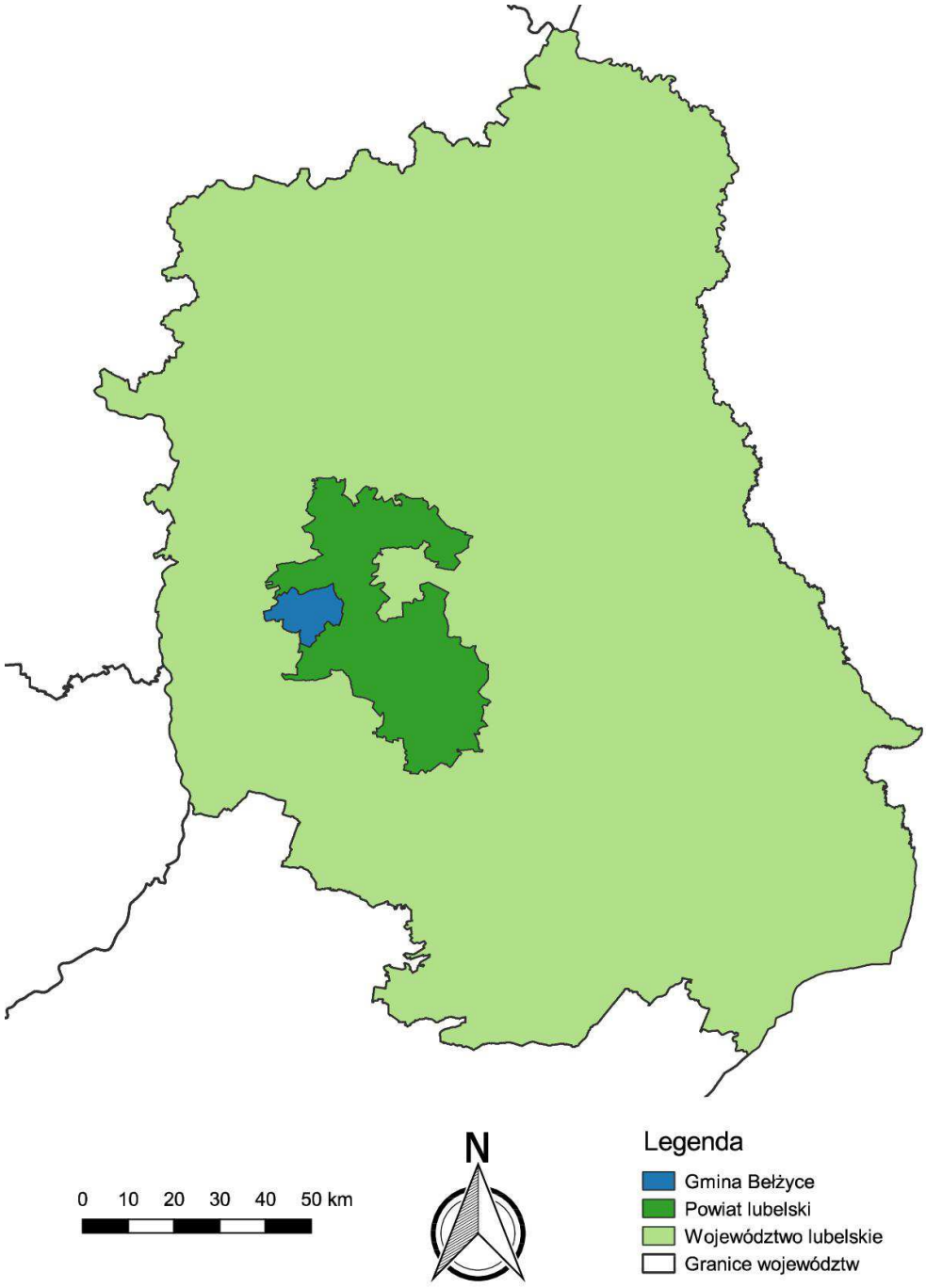

Źródło: Opracowanie własne

Rysunek 1. Lokalizacja Gminy na tle powiatu i województwa.

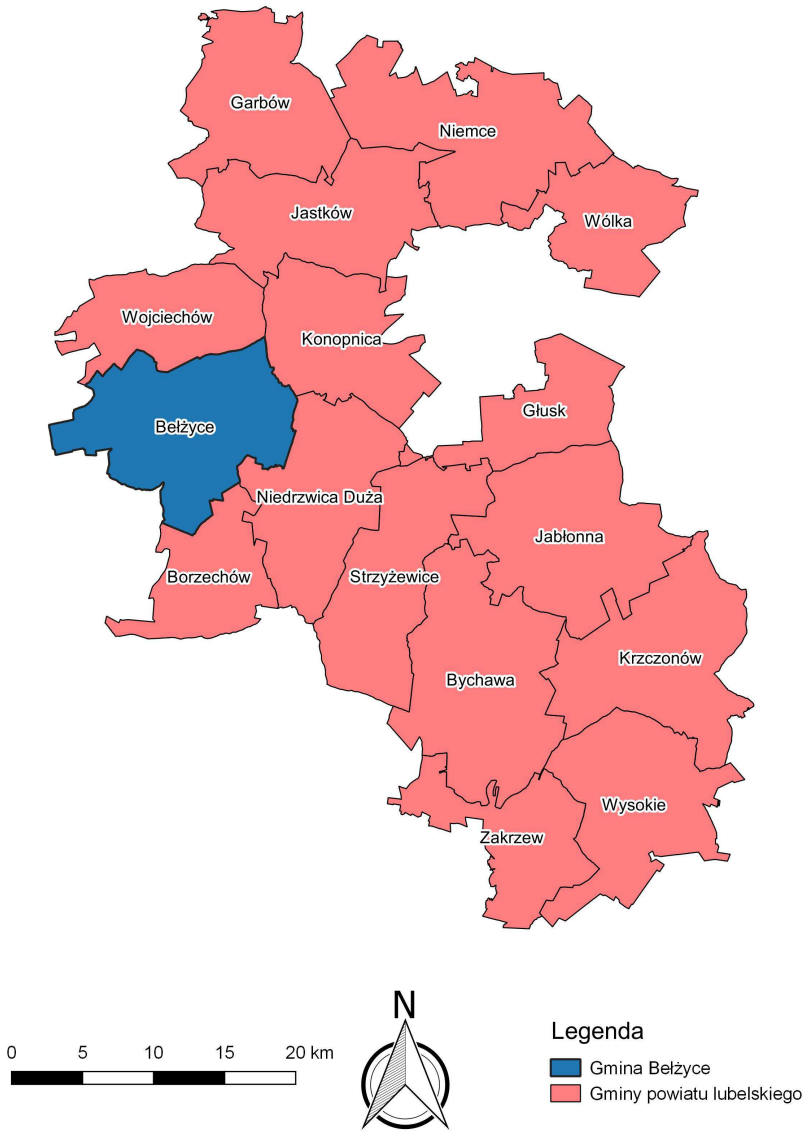

Źródło: Opracowanie własne

Rysunek 2. Lokalizacja Gminy na tle sąsiadujących gmin.

Pod względem fizycznogeograficznym obszar gminy Bełżyce położony jest w obrębie dwóch mezoregionów Wyżyny Lubelskiej o odmiennych cechach rzeźby terenu: Równiny Bełżyckiej i Kotliny Chodelskiej (wg J. Kondrackiego). Najniżej położony punkt na terenie gminy (187,5 m n.p.m.) znajduje się w dolinie Zalesianki, w miejscu gdzie rzeka opuszcza jej granice. Najwyższy zaś (kulminacja wydmy śródlądowej – 248,6 m n.p.m.) znajduje się we wsi Malinowszczyzna. Większa część gminy Bełżyce ma charakter łagodnie pofalowanego płaskowyżu. Obszar ten porozcinany jest nielicznymi i stosunkowo płytkimi

dolinami erozyjno-denudacyjnymi. Do najważniejszych elementów rzeźby opisywanego obszaru należą trzeciorzędowe zrównania wierzchowinowe. Ważnym elementem morfologii opisywanego obszaru jest dolina rzeki Krężniczanki. Jej szerokość wynosi około 250 m, a na zboczach wyodrębniają się spłaszczenia erozyjno-denudacyjne tzw. pseudoterasy.

Siedzibą władz gminy jest Urząd Miejski w Bełżycach. Obecnie gminę tworzą 24 sołectwa.

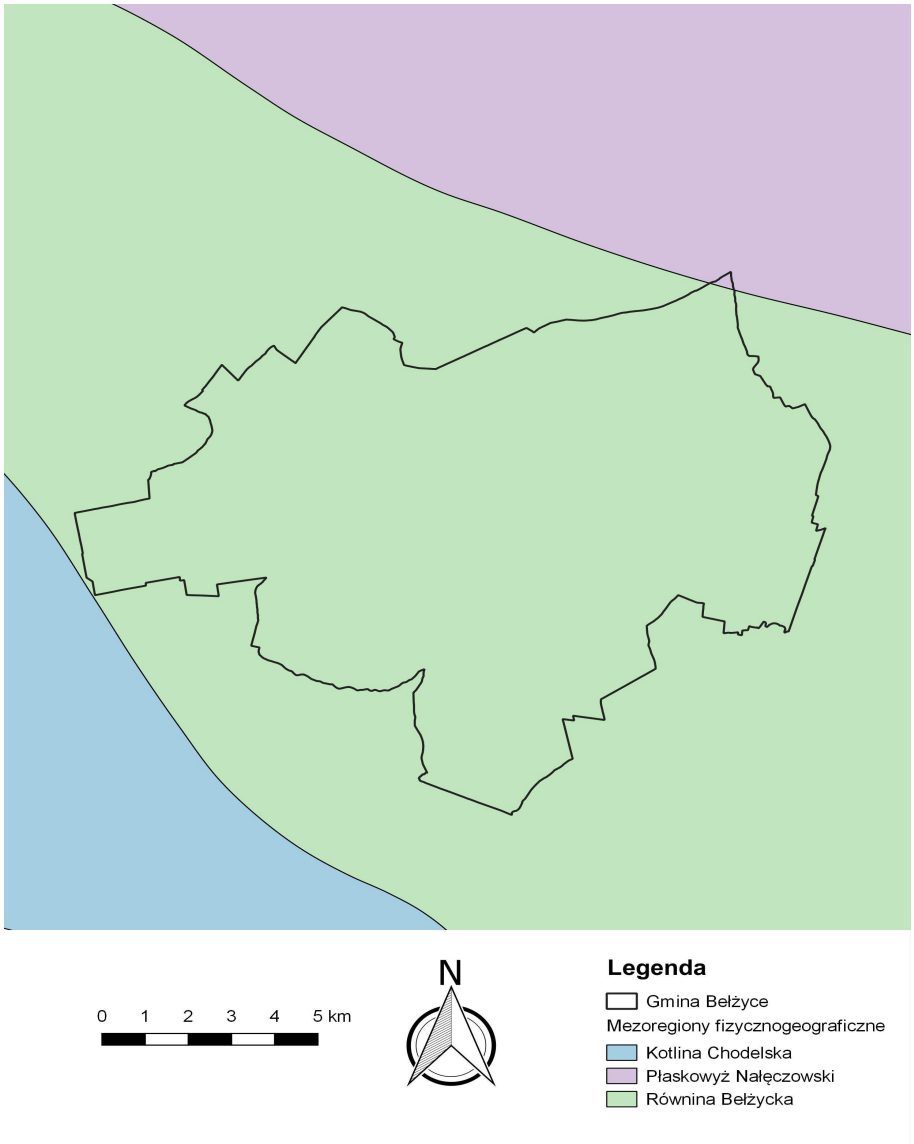

Źródło: Opracowanie własne

Rysunek 3. Lokalizacja Gminy na tle mezoregionów.

LUDNOŚĆ I STRUKTURA ZABUDOWY

Ogólna liczba ludności w Gminie Bełżyce wynosi 13 418 osób (Urząd Gminy Bełżyce,). Gęstość zaludnienia to ok. 100 os./km^2. W układzie przestrzennym gminy występują zarówno zwarte, rozproszone jak i kolonijne formy osadnictwa.

Tabela 1. Liczba ludności w poszczególnych sołectwach.

Lp.	Sołectwa	Liczba mieszkańców
1.	Bełżyce	4 778
2.	Zastawie	641
3.	Wzgórze	1205
4.	Babin	863
5.	Chmielnik	291
6.	Chmielnik Kolonia	191
7.	Chmielnik Kolonia I	225
8.	Cuple	206
9.	Jaroszewice	413
10.	Kierz	358
11.	Krężnica Okrągła	876
12.	Malinowszczyzna	156
13.	Matczyn-Wojcieszyn	773
14.	Płowizny	110
15.	Podole	544
16.	Skrzyniec	308
17.	Wierzchowiska Górne	212
18.	Stare Wierzchowiska	225
19.	Wronów	352
20.	Wymysłówka	118
21.	Zagórze I	171
22.	Zagórze II	154
23.	Zalesie	134
24.	Zosin	114

GOSPODARKA GMINY

Gmina Bełżyce należy do gmin o charakterze rolniczym. 85% areału stanowią użytki rolne, w których 93,8 % stanowią grunty orne. Pozostałą część powierzchni obejmują sady 4,2%, łąki i pastwiska oraz lasy i grunty leśne stanowiące 9,4% powierzchni gminy. Z rolnictwa utrzymuje się ok. 20 % ludności, prowadząc indywidualne gospodarstwa o małej, średniej i dużej powierzchni. Największe gospodarstwo rolne zajmuje pow. 160 ha. Liczba gospodarstw rolnych – 1585. Przeciętna powierzchnia gospodarstwa wynosi 2,9 ha.

Szczegółowy bilans użytkowania terenu przedstawia poniższa tabela.

Tabela 2. Bilans użytkowania terenów.

Lp.	Rodzaj użytku	Powierzchnia
		ha
1.	Grunty orne	10 570
2.	Sady	392
3.	Łąki	149
4.	Pastwiska	64
Użytki rolne razem		**11 175**
5.	Lasy	1296
6.	Pozostałe grunty	918
Powierzchnia gruntów ogółem		**13 386**

Gmina Bełżyce ma charakter typowo rolniczy, o czym decyduje bardzo dobra, jakość gleb. Funkcjonuje tu wiele gospodarstw rolnych. Obszary rolnicze o dobrych jakościowo glebach to tereny zlokalizowane w otoczeniu miejscowości: Babin, Wymysłówka, Matczyn–Wojcieszyn, Jaroszewice, Chmielnik, Kolonia Chmielnik, Kierz, Zagórze, Podole. Obszary rolnicze o słabszych glebach występują w pozostałej części gminy. Strefy zalesione to część południowo-wschodnia gminy z sołectwami: Skrzyniec, Zalesie, Wierzchowiska Dolne i Stare, Wronów, Krężnica Okrągła, Malinowszczyzna.

Na terenie gminy dominują gleby wytworzone z utworów lessowatych i pyłowych (różnej genezy) oraz z piasków słabogliniastych i gliniastych. Pod względem typologicznym przeważają gleby płowe, występujące w północnej części gminy i gleby bielicowe w południowej. Na południowym - zachodzie znajdują się rędziny kredowe a na przedmieściach występuje płat czarnych ziem. W niewielkich ilościach występują również gleby torfowe. Użytkowane na terenie gminy gleby zalicza się do bardzo dobrych i dobrych.75% użytków rolnych zajmują gleby III i IV klasy bonitacyjnej.

W gminie zarejestrowanych jest 757 podmiotów gospodarczych (dane z Raportu CEIG, stan na kwiecień 2018 r.). Większość funkcjonujących tutaj przedsiębiorstw to niewielkie firmy, należące do osób fizycznych. Zgodnie ze Strategią Rozwoju Gminy Bełżyce, w gminie Bełżyce wiodącą dziedziną działalności podmiotów gospodarczych jest handel hurtowy i detaliczny. Duży wpływ na przedsiębiorczość gminy maja również budownictwo, gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników, produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby oraz pozostała działalność usługowa, przetwórstwo przemysłowe oraz

transport i gospodarka magazynowa. Najmniejszy procent spośród podmiotów gospodarczych stanowią te zajmujące się górnictwem, dostawą wody oraz wytwarzaniem i zaopatrywaniem w energię elektryczną i gaz.

Poniżej wymieniono główne podmioty gospodarcze funkcjonujące na terenie gminy Bełżyce

- Zakład Zagospodarowania Odpadów Sp. z o.o.,
- Spomasz Bełżyce SA
- MEGA Sp. z o.o. Maszyny dla przemysłu spożywczego (Bełżyce),
- „MEGA" A. Chojna, A. Kosiński, W. Sońta Spółka jawna,
- Uren Novaberry Sp. z o.o. Chłodnia owoców i warzyw w Krężnicy Okrągłej,
- Nova – Fruct Sp. z o.o. w Krężnicy Okrągłej,
- Chłodnia LST - Polska Sp. z o.o. Zakład produkcyjny w Bełżycach,
- PHRO Migrola Iwona Winiarska,
- BTH WIN Sp. z o.o.,
- Przedsiębiorstwo Handlowo - Usługowe BEDMOT,
- ADMAR Sp.J Krężnica Okrągła,
- Auto Centrum,
- DREW – CHEM,
- Przedsiębiorstwo Produkcyjno - Handlowe Usługi i Gastronomia JOLSTEF,
- CERMIX Handel hurtowy i detaliczny,
- Firma Besztak Maciej Besztak, Wymysłówka,
- Zakład Mechaniki Pojazdowej Andrzej Maciejewski,
- TOMCAR Tomasz Bednarczyk,
- „AUTO – NADWOZIA" Bednarczyk Spółka Jawna,
- Zakład Elektromechaniki Pojazdowej HANUS w Babinie,
- Przedsiębiorstwo Produkcyjno – Handlowo - Usługowe AN BIT,
- Zespół Usług Projektowych, Biuro Konstrukcyjno-Budowlane w Bełżycach,
- Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Usługowo-Handlowe STAN-LUB,
- Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Usługowe "POLMAR Wymysłówka 5,
- "FHU Stanisław" Stanisław Maliborski.

1.3. STRUKTURA PROGRAMU I METODYKA PRAC

W celu zgodności programu ochrony środowiska z polityką ekologiczną państwa przyjęto, że Program ochrony środowiska dla Miasta i Gminy Bełżyce powinna mieć strukturę podobną do „Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2009-2012 z perspektywą do roku 2016". Są to głównie:

- racjonalne użytkowanie zasobów naturalnych,
- poprawa, jakości środowiska,
- narzędzia i instrumenty realizacji programu,
- harmonogram realizacji i nakłady na realizację programu,
- kontrola realizacji programu.

„Program ochrony środowiska dla Miasta i Gminy Bełżyce na lata 2018-2021 z perspektywą do 2025 roku" uwzględniający analizę i ocenę stanu środowiska, określa:

- cele ekologiczne do 2025 roku wraz z kierunkami działań,
- plan operacyjny w latach 2018-2021,
- zarządzanie Programem,
- finansowanie wdrażania Programu.

Cele ekologiczne do 2025 roku wraz z kierunkami działań zostały ujęte w trzech blokach tematycznych:

a) Kierunki działań systemowych,

b) Ochrona zasobów naturalnych,

c) Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego.

Jako punkt odniesienia dla planowania gminnej polityki ekologicznej przyjęto:

- aktualny stan środowiska i infrastruktury ochrony środowiska. Podstawowym źródłem danych był „Raport o stanie środowiska województwa lubelskiego w 2016 roku" (WIOŚ w Lublinie, Lublin 2017), dane przygotowane przez Urząd Miejski w Bełżycach, ogólnopolskie dane statystyczne,
- Program ochrony środowiska dla województwa lubelskiego,
- Aktualizacja Powiatowego Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Lubelskiego,
- Strategia Rozwoju Gminy Bełżyce na lata 2015-2022,

- cele, priorytety i działania w zakresie ochrony środowiska zdefiniowane w krajowych i wojewódzkich dokumentach programowych.

Program ochrony środowiska dla Miasta i Gminy Bełżyce jest spójny z założeniami Programu ochrony środowiska dla województwa lubelskiego oraz Programu ochrony środowiska dla powiatu lubelskiego, jak i również ze Strategią rozwoju Gminy Bełżyce i Miejscowym Planem Zagospodarowania Przestrzennego Bełżyce.

Z dokumentów tych wynikają głównie kierunki rozwoju społeczno-gospodarczego omawianego obszaru i związane z nimi kierunki oddziaływania na środowisko. Wzajemną zależność tych opracowań, obrazuje poniższy diagram.

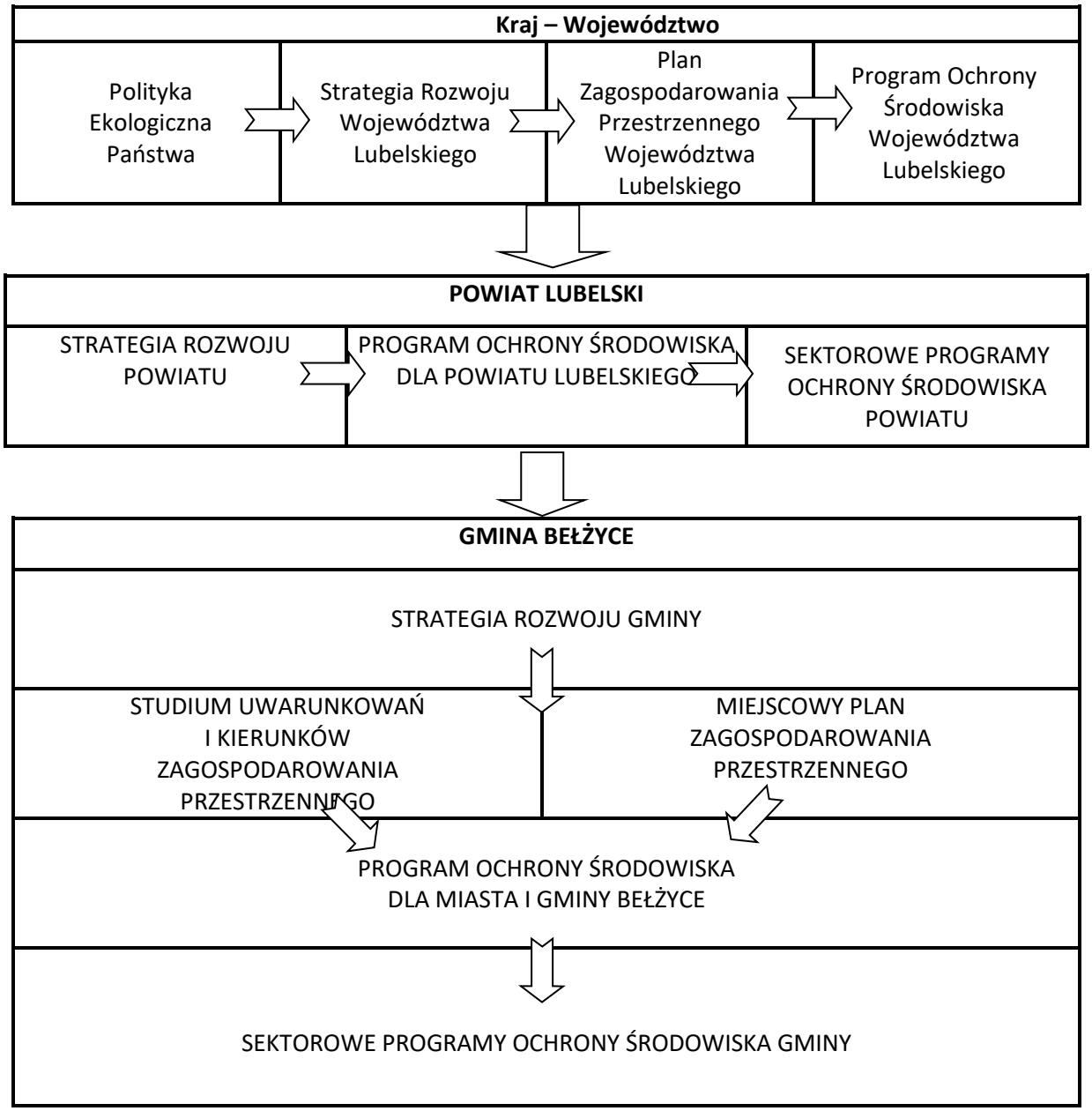

Rysunek 4. Relacja Programu Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Bełżyce do innych opracowań.

1.4. PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA

Art. 17 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska wprowadza obowiązek opracowania programów ochrony środowiska na szczeblu wojewódzkim, powiatowym i gminnym.

Ustawa Prawo ochrony środowiska nie określa jednak sztywnych ram programu ochrony środowiska, zwraca natomiast uwagę (art. 17 pkt. 1), by opracowanie uwzględniało pewne elementy określone w art. 14 wynikające z również polityki ekologicznej państwa. A są to:

- cele ekologiczne,
- priorytety ekologiczne,
- poziomy celów długoterminowych,
- rodzaj i harmonogram działań proekologicznych,
- środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno ekonomiczne i środki finansowe.

Szczegółowy zakres, sposób oraz forma sporządzania Gminnego Programu Ochrony Środowiska (POŚ) jest zgodny z przyjętymi 21 grudnia 2002 r. przez Ministerstwo Środowiska „Wytycznymi do sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym". Wytyczne *„…mają charakter ramowy i mogą być wykorzystane, jako materiał pomocniczy przy sporządzaniu programów ochrony środowiska"*.

Dokument ten podkreśla, że struktura wojewódzkich powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska powinna nawiązywać do struktury „Polityki ekologicznej państwa".

2. ZAŁOŻENIA WYJŚCIOWE PROGRAMU

Istotną rolę w definiowaniu Programu ochrony środowiska pełniły zapisy zawarte w dokumentach strategicznych państwa oraz przepisach prawnych regulujących zagadnienia związane z ochroną środowiska. Wśród najważniejszych należy wymienić:

- Politykę ekologiczną państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016;
- Ustawę z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 799 ze zm.);
- Ustawę z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 992 ze zm.);

- Ustawę z dnia 27 lutego 2015 r. Prawo wodne – tekst jednolity (Dz. U. 2017 r. poz. 1566 ze zm.);
- Ustawę z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody – tekst jednolity (Dz. U. z 2018 r. poz. 142 ze zm.);
- Ustawę z dnia 3 października 2008 r. o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko – tekst jednolity (Dz. U. z 2017 r. poz. 1405 ze zm.);
- Wytyczne w zakresie sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym opracowane przez Ministerstwo Środowiska.

Ponadto przy niniejszym Programie ochrony środowiska uwzględniono takie dokumenty jak:

- Program ochrony środowiska województwa lubelskiego na lata 2016-2019 z perspektywą do roku 2023;
- Plan gospodarki odpadami województwa lubelskiego 2022, Lublin 2016;
- Program Rozwoju Energetyki dla Województwa Lubelskiego, Zarząd Województwa Lubelskiego, Lublin 2009,
- Plan zagospodarowania województwa lubelskiego,
- Program Rozwoju Alternatywnych Źródeł Energii dla Województwa Lubelskiego
- Program ochrony środowiska przed hałasem dla województwa lubelskiego dla terenów poza aglomeracjami, położonych wzdłuż odcinków dróg.

Wymienione dokumenty należy postrzegać, jako wytyczne dla niniejszego Programu, stanowiące uwarunkowania zewnętrzne.

Polityka ochrony środowiska Miasta i Gminy Bełżyce, poza uwarunkowaniami zewnętrznymi, zależy także od uwarunkowań wewnętrznych, a więc warunków naturalnych, stanu środowiska, przyszłościowego rozwoju gospodarczego i społecznego gminy Bełżyce.

Analiza uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych stanowi podstawę do sformułowania celów ekologicznych i kierunków działań, priorytetów ekologicznych oraz konkretnych przedsięwzięć zmierzających do poprawy, jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego, ochrony dziedzictwa przyrodniczego i racjonalnego użytkowania zasobów przyrody, opisanych w Programie ochrony środowiska.

Program ochrony środowiska powinien być zgodny ze Strategią Rozwoju Gminy Bełżyce na lata 2015-2022.

Celem generalnym Strategii Rozwoju Gminy Bełżyce jest poprawa, jakości życia mieszkańców gminy Bełżyce poprzez społeczno-gospodarczy i przestrzenny rozwój gminy.

Poniżej przedstawiono priorytety i cele strategiczne i operacyjne „Strategii…", które zostały zaadaptowane dla potrzeby niniejszego Programu:

Priorytet 1. Bełżyce gminą przyjazną dla inwestorów i turystów

Cel operacyjny 1.1. Opracowanie i wdrożenie skutecznej kampanii promocyjnej dla potencjalnych inwestorów i turystów.

Cel operacyjny 1.2. Stworzenie i rozwój zintegrowanego produktu turystycznego o zasięgu ponadregionalnym /wzrost liczby turystów.

Cel operacyjny 1.3. Poprawa konkurencyjności gminy poprzez rozwój infrastruktury inwestycyjnej.

Cel operacyjny 1.4. Rozbudowa infrastruktury turystycznej.

Cel operacyjny 1.5. Rozwój agroturystyki na terenach wiejskich.

Priorytet 2. Bełżyce gminą z efektywną gospodarką tworzącą nowe miejsca pracy

Cel operacyjny 2.1. Wsparcie rozwoju nowych firm, w szczególności w branżach istotnych z punktu widzenia gminy.

Cel operacyjny 2.2. Wzmocnienie zdolności inwestycyjnej przedsiębiorstw w zakresie tworzenia nowych miejsc pracy oraz wdrażania nowoczesnych (innowacyjnych) rozwiązań.

Cel operacyjny 2.3. Poprawa warunków rozwoju przedsiębiorstw poprzez ułatwienie im dostępu do usług doradczo-szkoleniowych.

Cel operacyjny 2.4. Podniesienie poziomu wiedzy i kwalifikacji kadr pod potrzeby nowych specjalizacji gospodarczych ze szczególnym uwzględnieniem profilu gminy.

Cel operacyjny 2.5 Wzmocnienie zdolności inwestycyjnej przedsiębiorstw w zakresie innowacji oraz rozwój instytucji otoczenia biznesu.

Priorytet 3. Bełżyce gminą szanującą środowisko naturalne oraz miejscem atrakcyjnym do życia

Cel operacyjny 3.1. Kontynuacja inwestycji w zakresie infrastruktury wodociągowej i kanalizacyjnej.

Cel operacyjny 3.2. Rozwój wybranych elementów infrastruktury poprawiającej bezpieczeństwo i komfort życia mieszkańców.

Cel operacyjny 3.3. Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych na terenie gminy.

Cel operacyjny 3.4. Ułatwienie mieszkańcom dostępu do usług zdrowotnych oraz skutecznych form integracji społecznej.

Cel operacyjny 3.5. Poprawa ogólnej estetyki gminy, w tym dalsza rewitalizacja obszarów zdegradowanych oraz poprawa ładu przestrzennego.

Cel operacyjny 3.6. Zwiększenie wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych, zwiększenie efektywności energetycznej przedsiębiorstw.

Cel operacyjny 3.7. Wsparcie dla rozwoju infrastruktury drogowej oraz lokalnego układu transportowego.

Priorytet 4. Bełżyce gminą wspierającą rozwój nowoczesnej wsi i rolnictwa

Cel operacyjny 4.1. Wsparcie dla transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie.

Cel operacyjny 4.2. Wspieranie efektywnego gospodarowania w rolnictwie oraz przechodzenia na gospodarkę niskoemisyjną.

Cel operacyjny 4.3. Poprawa konkurencyjności i zwiększenie rentowności gospodarstw rolnych na terenie gminy.

Cel operacyjny 4.4. Zwiększanie włączenia społecznego, ograniczanie ubóstwa i promowanie rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich.

Priorytet 5. Bełżyce gminą sprawnie rządzoną, o mocnych funkcjach lokalnych

Cel operacyjny 5.1. Kompleksowa cyfryzacja lokalnej administracji oraz rozwój e-usług dla mieszkańców.

Cel operacyjny 5.2. Zwiększenie kompetencji i umiejętności kadr, w szczególności w zakresie zastosowania innowacyjnych rozwiązań.

3. STRATEGIA DZIAŁAŃ W ZAKRESIE OCHRONY ŚRODOWISKA DO ROKU 2018 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2025

3.1. KIERUNKI DZIAŁAŃ SYSTEMOWYCH

3.1.1. UDZIAŁ SPOŁECZEŃSTWA W DZIAŁANIACH NA RZECZ OCHRONY ŚRODOWISKA

STAN WYJŚCIOWY

Edukacja ekologiczna jest jednym z podstawowych warunków realizacji Programu ochrony środowiska. Świadome wspólnoty społeczne podejmują liczne lokalne akcje proekologiczne oraz sprawują społeczną kontrolę nad działaniami przedsiębiorstw i instytucji. Dlatego też konieczne jest zapewnienie mieszkańcom gminy Bełżyce szerokiego dostępu do informacji o środowisku i jego ochronie, a także o działaniach instytucji w sektorze ochrony środowiska.

Działania prowadzone w zakresie edukacji ekologicznej na terenie gminy muszą docierać do wszystkich grup społecznych i wiekowych, dlatego ważne jest znalezienie odpowiednich środków przekazu.

Działalność edukacyjna na terenie gminy Bełżyce, jak i Powiatu Lubelskiego polega przede wszystkim na wspieraniu edukacji ekologicznej w szkołach, publikowaniu materiałów informacyjnych i prelekcjach o tematyce ekologicznej.

W ramach edukacji ekologicznej w Gminie Bełżyce corocznie przeprowadzane są akcje „Sprzątanie Świata” – organizowane przez szkoły. Akcja „Sprzątanie świata” obejmuje szereg działań z zakresu edukacji ekologicznej m.in. zbiórkę surowców wtórnych, debaty ekologiczne, quizy, wystawy i konkursy. Dzięki mediom cele i efekty akcji poznają nie tylko uczniowie, ale również dorośli obywatele gminy.

Gmina Bełżyce w ramach umowy z Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Lublinie, Nr 389/2017/D/EE z dnia 9 października 2017 roku na dofinansowanie przedsięwzięcia, realizowała zadanie pod nazwą: **Edukacja ekologiczna dzieci i młodzieży na terenie Gminy Bełżyce w 2017 roku pod hasłem: „Ochrona środowiska w naszych rękach – co warto wiedzieć, umieć i realizować”.**

Gmina Bełżyce za pomocą jednostki samorządowej tj. Urzędu Miejskiego w Bełżycach od wielu lat prowadzi szereg działań mających na celu podnoszenie świadomości

ekologicznej dzieci i młodzieży, jak również miejscowej społeczności lokalnej, w zakresie ochrony środowiska, ekologii i gospodarki odpadami. W realizację zadań związanych z edukacją ekologiczną włączyły się dzieci i młodzież z Przedszkola Nr 1 im. Janusza Korczaka w Bełżycach oraz ze Szkół Podstawowych i średniej z terenu Gminy.

W 2017 r. Gmina wspólnie z placówkami oświatowymi prowadziła szereg działań proekologicznych. Od dnia 10 października 2017 roku do 30 listopada 2017 roku na terenie Gminy zostały zrealizowane następujące zadania przez:

Przedszkole Nr 1 im. J. Korczaka w Bełżycach:

- Sprzątanie Świata - edukacyjne zabawy ekologiczne,
- Konkurs plastyczny pt. „Uroki mojej miejscowości",
- „W świecie przyrody" - wycieczka do Owadolandii w Wojciechowie.

Szkołę Podstawową Nr 1 w Bełżycach im. Jana Pawła II:

- Projekt edukacyjny „Chrońmy środowiska", i „Moje drzewo w czterech porach roku",
- Konkurs przyrodniczo - ekologiczny dla uczniów klas IV i V: "Tajemnice przyrody" oraz festiwal przyrodniczy,
- Prowadzenie koła przyrodniczego,
- Projekt edukacyjny pod tytułem: "Matematyka w ekologii",
- Konkurs plastyczny pod tytułem: "Ekologia, na co dzień" dla klas IV - VI,
- Konkurs plastyczny "Recyklingowy pejzaż" na kolaż z materiałów wtórnych dla klas I - III Szkoły Podstawowej w Bełżycach,
- **„**Przyjaciele przyrody"- projekt sprzątania najbliższego otoczenia szkoły,
- Konkurs plastyczno - techniczny pod tytułem: "W przyjaźni z przyrodą",
- Zielnik,
- Przedsięwzięcie pod tytułem: "Woda - dobro nas wszystkich".
- Teatr Eko-Art,
- Upiększenie terenu wokół szkoły poprzez kącik zieleni,
- Debata „Woda w przyrodzie",
- Rajd przyrodniczo-historyczny.

Szkołę Podstawową Nr 2 w Bełżycach im. Królowej Jadwigi:

- Ścieżka dydaktyczna w Ogrodzie Botanicznym w Lublinie,

- Konkursy o tematyce ekologicznej: „Przyroda w kadrze” – konkurs fotograficzny, konkurs plastyczno – techniczny pod tytułem: „Powtórne życie śmiecia – gadżet ekologiczny”, oraz konkurs na ulotkę informacyjną pod tytułem: „Jak oszczędzać wodę”,
- Zagospodarowanie terenu rekreacji przy Szkole Podstawowej Nr 2 w Bełżycach – kontynuacja,
- Doposażenie biblioteki szkolnej w literaturę przyrodniczą,
- Podsumowanie podejmowanych działań – apel.

Szkołę Podstawową w Matczynie:

- „Czy ja dbam o środowisko?” - Cykl zajęć dydaktycznych dotyczących troski o środowisko i selektywnej zbiórki odpadów połączonych z wyjściem w teren,
- Konkursy szkolne quizy, rebusy i krzyżówki szkolne o tematyce ochrony środowiska.
- Wycieczka dydaktyczna do Kazimierza Dolnego, w celu poznania walorów przyrodniczych i historycznych.

Szkołę Podstawową w Babinie:

- -Organizacja jednodniowej wycieczki dydaktycznej do Roztoczańskiego Parku Narodowego i wycieczki rowerowej do obserwatorium meteorologicznego,
- Organizacja konkursów szkolnych,
- Projekt „Podnoszenie estetyki szkoły i posesji szkolnej”,
- Udział w akcji "Sprzątanie Świata".

Szkołę Podstawową w Wierzchowiskach:

- Kluczowe problemy ziemi - prelekcja,
- Straganik zdrowej żywności - promowanie zdrowego odżywiania,
- "Tropem zaniedbanych miejsc" - akcja tropienia i udokumentowania zaniedbanych miejsc,
- "Jesienny kącik przyrody",
- "Mój ekologiczny styl życia" - konkurs plastyczny,
- "Fajerwerki - kogo bawią, kogo straszą?".

Szkoła Podstawowa w Chmielniku:

- Ukwiecenie terenu wokół szkoły,
- Przygotowanie wystawy książek, czasopism poświęconych tematyce dzikiej flory i fauny,
- Pogadanki i lekcje o tematyce ekologicznej
- Broszura ekologiczna dla mieszkańców,
- Gazetki szkolne dot. Dnia Jeża, Dnia Bez Futra, Ochrony środowiska na świecie.

Szkoła Podstawowa w Krzu zrealizowała następujące przedsięwzięcia:

- Ukwiecenie terenu wokół szkoły,
- Przygotowanie wystawy książek, czasopism poświęconych tematyce dzikiej flory i fauny,
- Pogadanki i lekcje o tematyce ekologicznej
- Broszura ekologiczna dla mieszkańców,
- Gazetki szkolne dot. Dnia Jeża, Dnia Bez Futra, Ochrony środowiska na świecie.

Szkoła Podstawowa we Wronowie:

- Zakup książek o tematyce ekologiczno- przyrodniczej do biblioteki szkolnej,
- Warsztaty ekologiczno-przyrodnicze dla grup przedszkolnych pt.: "Eko-zabawy, turnieje, zagadki dla przedszkolnej gromadki",
- Szkolny Quiz wiedzy ekologiczno-przyrodniczej pt.: "Tajemnice lasu i przyrody naszego regionu",
- Międzyszkolny konkurs plastyczno-techniczny pt.: "Drugie życie drzewa",
- Lekcja przyrodniczo-ekologiczna w terenie pt. "Sekrety drzewa" - Spotkanie z Leśniczym.

Zespół Szkół im. Mikołaja Kopernika w Bełżycach, ul. Bychawska 4, 24-200 Bełżyce:

- Warsztaty Ekologiczne w warszawskim Ogrodzie Zoologicznym,
- Przygotowania do Ogólnopolskiej Olimpiady Wiedzy Ekologicznej, etap szkolny Olimpiady,
- Konkursy przyrodnicze:
  a) Konkurs wiedzy biologiczno- przyrodniczej,

b) Konkurs na najciekawszą prezentację multimedialną ochrony środowiska w Polsce i na świecie,

- Wystawa szkolna ekologiczna – EKO.

Zrealizowane przez placówki dydaktyczne zadania przyczyniły się do pogłębiania wiedzy dotyczącej ochrony przyrody, jak również pozwoliły na kształtowanie postaw proekologicznych. Łącznie w projekcie uczestniczyło ok. 1200 uczniów szkół z terenu gminy Bełżyce oraz 300 osób dorosłych.

Zakupiona literatura popularno- naukowa przyczyniła się do zdobycia i rozwoju wiedzy przyrodniczej i ekologicznej. Placówki oświatowe zakupiły programy dydaktyczne, artykuły biurowe i papiernicze, programy multimedialne, rośliny, książki przyrodnicze, jak i nagrody dla uczniów biorących udział w licznych konkursach. W ramach pozyskanych środków zorganizowane zostały ścieżki dydaktyczne i wycieczki szkolne. Ponadto zagospodarowano tereny wokół szkół poprzez zakup i ukwiecenie roślinami. Wszystkie zadania projektu edukacji ekologicznej zostały wykonane, a założone cele zrealizowane. Został również osiągnięty efekt ekologiczny poprzez zwiększenie świadomości ekologicznej dzieci, młodzieży i osób dorosłych.

Poza wyżej wymienionymi akcjami edukacyjnymi, udział społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska przejawia się również poprzez:

- udział w procedurach ocen oddziaływań na środowisko przedsięwzięć i procedurach strategicznych ooś dla projektów dokumentów;
- udostępnianie na stronie internetowej opracowań planistycznych i programowych;
- publikacje prasowe, programy telewizyjne, imprezy promocyjne.

Cel do 2025 roku

Jednym z istotnych elementów w realizacji celów Programu ochrony środowiska dla Miasta i Gminy Bełżyce na lata 2018-2021 z perspektywą do 2025 roku" jest edukacja ekologiczna społeczeństwa. Stałe podnoszenie świadomości ekologicznej, jako element wzmacniający poziom akceptacji działań proekologicznych podejmowanych przez instytucje publiczne wynika bezpośrednio z Polityki Ekologicznej Państwa. Edukacja ekologiczna ma na celu zapewnienie rozwoju społeczeństwa realizującego zasady zrównoważonego rozwoju i posiadającego umiejętność oceny stanu bezpieczeństwa ekologicznego. Natomiast prawo do informacji o środowisku jest jednym z najważniejszych instrumentów ochrony środowiska

i elementem, dzięki któremu społeczeństwo ma możliwość wpływania na procesy podejmowania decyzji, których skutki maja znaczenie dla środowiska.

- Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców gminy oraz zagwarantowanie społeczeństwu szerokiego dostępu do informacji o środowisku i jego ochronie.

Edukacja ekologiczna powinna być kierowana do wszystkich grup społecznych i zawodowych.

Skuteczna edukacja ekologiczna powinna być realizowana poprzez:

- edukację formalną, która obejmuje dzieci w wieku przedszkolnym, młodzież, pedagogów i specjalistów związanych z ochroną środowiska,
- edukację nieformalną, obejmującą dzieci, młodzież i dorosłych, prowadzoną przez środki masowego przekazu oraz za pomocą różnych form udziału w procesach samoedukacji indywidualnej i grupowej, z wykorzystaniem uwarunkowań lokalnych i terenowych.

Samorząd lokalny powinien zabezpieczyć środki w swoim budżecie na działania promujące zasadę zrównoważonego rozwoju.

Kierunki działań do roku 2021

- Wspieranie merytoryczne i finansowe działań z zakresu edukacji ekologicznej prowadzonej w szkołach i przedszkolach oraz promowanie aktywnych form edukacji ekologicznej dzieci i młodzieży np. poprzez organizowanie konkursów, sesji popularnonaukowych związanych z tematyką środowiskową czy też włączanie się w akcje „Sprzątanie Świata” czy obchody „Dnia Ziemi”.
- Przygotowanie wydawnictw informacyjno - promocyjnych (broszury, foldery, informatory), zamieszczanie artykułów w lokalnej prasie.
- Współdziałanie władz gminy z mediami, organizacjami pozarządowymi w zakresie prezentacji stanu środowiska oraz działań podejmowanych na rzecz jego ochrony.
- Wdrożenie mechanizmów ułatwiających dostęp do informacji o środowisku oraz udział przedstawicieli władz gminy w szkoleniach z zakresu publicznego dostępu do informacji o środowisku.
- Promowanie postaw opartych na idei zrównoważonego rozwoju i odpowiedzialnej konsumpcji.

3.1.2. UWZGLĘDNIENIE ZASAD OCHRONY ŚRODOWISKA W STRATEGIACH SEKTOROWYCH

STAN WYJŚCIOWY

Aby zachować zasoby cenne przyrodniczo, poprawić jakość środowiska i bezpieczeństwo ekologiczne oraz rozwijać gospodarczo i społecznie Gminę Bełżyce, należy kierować się zasadą zrównoważonego rozwoju. Dlatego ważne jest uwzględnianie celów ochrony środowiska we wszystkich dokumentach strategicznych sektorów gospodarczych, a przede wszystkim w transporcie, energetyce, przemyśle, gospodarce komunalnej, rolnictwie, turystyce i rekreacji, gdyż sektory te wykazują największą presję na środowisko. Ponadto dokumenty te powinny być poddawane tzw. strategicznym ocenom oddziaływania na środowisko w celu sprawdzenia, czy rozwiązania w nich zawarte nie spowodują zagrożenia dla środowiska.

Cel do 2025 roku

- Uwzględnianie celów ochrony środowiska w sektorowych dokumentach strategicznych.
- Podnoszenie świadomości ekologicznej osób opracowujących dokumenty sektorowe.
- Podnoszenie świadomości w zakresie korzyści, jakie niesie współpraca przedstawicieli sektorów gospodarczych z przedstawicielami organów ochrony środowiska.

Kierunki działań do roku 2021

- Włączenie aspektów ochrony środowiska do wszystkich sektorowych dokumentów strategicznych, w tym głównie do dokumentów w takich dziedzinach jak: transport, przemysł, energetyka, rolnictwo, turystyka i rekreacja.
- Uwzględnianie w strategicznych ocenach oddziaływania na środowisko, wpływu na obszary chronione i warunki życia ludzi.
- Współpraca przedstawicieli sektorów gospodarczych z przedstawicielami organów ochrony środowiska, przy opracowywaniu dokumentów sektorowych.

3.1.3. ASPEKTY EKOLOGICZNE W PLANOWANIU I ZAGOSPODAROWANIU PRZESTRZENNYM

STAN WYJŚCIOWY

Krajowe przepisy dotyczące konieczności przedstawiania zagadnień dotyczących ochrony środowiska w planie zagospodarowania przestrzennego zawarte są w ustawie z dnia

27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym – (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 1073 ze zm.).

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego jest podstawowym instrumentem kształtowania ładu przestrzennego określającym przeznaczenie, warunki zagospodarowania i zabudowy terenu, a także rozmieszczenie inwestycji celu publicznego. Cały teren gminy Bełżyce jest objęty miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego.

Cel do 2022 roku

- Zagospodarowanie przestrzeni gminy zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.

Kierunki działań do 2018 roku

- Uwzględnianie progów tzw. „chłonności" środowiskowej i „pojemności" przestrzennej wraz z systemem monitorowania zmian.
- Wyznaczenie w planie zagospodarowania przestrzennego obszarów do lokalizacji obiektów mogących znacząco oddziaływać na środowisko.
- Ustalenie w planie zagospodarowania przestrzennego terenów o szczególnych walorach krajobrazowych i określenie warunków inwestowania na tych terenach oraz w ich otoczeniu.
- Przestrzeganie w planie zagospodarowania przestrzennego proporcji pomiędzy obszarami zainwestowanymi i biologicznie czynnymi.
- Uwzględnianie w planie zagospodarowania przestrzennego, przy lokalizacji nowych obiektów, warunków życia ludzi.
- Uwzględnianie konfliktów środowiskowych w planowaniu przestrzennym.

3.1.4. ZARZĄDZANIE ŚRODOWISKOWE

STAN WYJŚCIOWY

System zarządzania środowiskiem (SZS) zapewnia włączenie środowiska i jego ochrony do celów strategicznych poszczególnych firm oraz przypisanie tych zagadnień do kompetencji zarządu. Systemy te są dobrowolnym zobowiązaniem się przedsiębiorstw, placówek sektora finansów, jednostek administracji publicznej i innych do podejmowania działań mających na celu zmniejszenie oddziaływań na środowisko, związanych

z prowadzoną działalnością. Posiadane przez daną firmę prawidłowo funkcjonującego SZS gwarantuje, iż firma ta działa zgodnie ze wszystkimi przepisami ochrony środowiska.

Najpopularniejszym systemem wśród polskich firm jest PE-EN ISO 14001. Norma ta pozwala zbudować System Zarządzania Środowiskowego w oparciu o tzw. podejście procesowe. Jednym z najważniejszych elementów jest uwzględnienie ciągłego doskonalenia w działaniach danego przedsiębiorstwa czy organizacji. Podstawowym kryterium, na którym opiera się działania w zakresie Systemu Zarządzania Środowiskowego jest identyfikacja aspektów środowiskowych.

Znacznie trudniejszym do wprowadzenia jest system zarządzania środowiskowego zgodnie z normą europejską EMAS. W ustawie o krajowym systemie ekozarządzania i audytu zdefiniowano ramy organizacyjne tego systemu w Polsce. Reguluje on zasady wdrożenia systemów zarządzania środowiskowego wraz ze ściśle określonymi wymogami badania i minimalizacji zanieczyszczeń. Organizacja, która chce zarejestrować się w systemie EMAS musi wdrożyć system zarządzania środowiskowego zgodnie z wymaganiami normy ISO 14001, opublikować deklaracje środowiskowa zweryfikowana przez niezależnego, akredytowanego weryfikatora środowiskowego, aktywnie włączyć pracowników w proces zarządzania środowiskowego oraz postępować zgodnie z prawem.

Gmina Bełżyce ma charakter rolniczo-usługowy. Zgodnie z listą rejestru EMAS dostępnej na stronie internetowej http://emas.gdos.gov.pl/lista-rejestru-emas, podmioty gospodarcze działające na terenie gminy nie mają wprowadzonego systemu zarządzania środowiskiem.

Cel do 2025 roku

- Kontynuacja działalności istniejących zakładów przy zachowaniu zasad zrównoważonego rozwoju środowiska.

Działania podmiotów gospodarczych powinny uwzględniać „dobra wolne”, jako nieodnawialne i te, które należy wykorzystywać w sposób racjonalny dla zakładów i środowiska z uwzględnieniem rachunku ekonomicznego. Oprócz działań związanych bezpośrednio z procesem produkcyjnym pozytywne rezultaty mogą być osiągnięte także poprzez działania pośrednie - dobre zarządzanie mediami, utrzymywanie porządku i czystości w zlewniach wewnętrznych zakładów, prowadzenie właściwej eksploatacji tych obiektów i urządzeń wodnych oraz przestrzeganie zasad eksploatacyjnych.

Zakłady będą w dalszym ciągu zachęcane w ramach wdrażania systemów dobrego zarządzania środowiskiem do:

• zmniejszania zużycia energii i przechodzenia na wykorzystywanie energii przyjaznej środowisku,

• wprowadzania zamkniętych cykli obiegów wody a pośrednio ilości odprowadzanych ścieków lub wprowadzaniu recyklingu - zamykania obiegów materiałów i surowców,

• redukcji odpadów i ich gospodarczego wykorzystania,

• wprowadzania najlepszych dostępnych technik (BAT),

• integracji świadomości ekologicznej z organizacją produkcji.

Kierunki działań do roku 2021

- Zachęcanie przedsiębiorców do wprowadzania w przedsiębiorstwach innowacyjności z zakresu ochrony środowiska (wdrożenie technologii energooszczędnych i zmniejszenie i wodochłonności, zmniejszenie emisji substancji zanieczyszczających do powietrza poprzez: zmianę wykorzystania źródeł energii na przyjazne dla środowiska, budowę nowych i modernizację istniejących instalacji).
- Promowanie i wsparcie wdrażania zarządzania środowiskowego w sektorze małych przedsiębiorstw.
- Zachęcanie przedsiębiorców do wprowadzania w przedsiębiorstwach systemów zarządzania środowiskowego EMAS, ISO.

3.1.5. ODPOWIEDZIALNOŚĆ ZA SZKODY W ŚRODOWISKU

Zgodnie z ustawą z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie – (t.j. Dz. U. z 2014 r. poz. 1789 ze zm.) przez szkodę w środowisku rozumie się „negatywną, mierzalną zmianę stanu lub funkcji elementów przyrodniczych, ocenioną w stosunku do stanu początkowego, która została spowodowana bezpośrednio lub pośrednio przez działalność prowadzoną przez podmiot korzystający ze środowiska:

a) w gatunkach chronionych lub chronionych siedliskach przyrodniczych, mającą znaczący negatywny wpływ na osiągnięcie lub utrzymanie właściwego stanu ochrony tych gatunków lub siedlisk przyrodniczych, z tym, że szkoda w gatunkach chronionych lub chronionych siedliskach przyrodniczych nie obejmuje uprzednio zidentyfikowanego negatywnego wpływu, wynikającego z działania podmiotu korzystającego ze środowiska (…),

b) w wodach, mającą znaczący negatywny wpływ na potencjał ekologiczny, stan ekologiczny, chemiczny lub ilościowy wód,

c) w powierzchni ziemi, przez co rozumie się zanieczyszczenie gleby lub ziemi, w tym w szczególności zanieczyszczenie mogące stanowić zagrożenie dla zdrowia ludzi".

Nadzwyczajne zagrożenia środowiska obejmują skutki dla środowiska w wyniku awarii przemysłowych i transportowych z udziałem niebezpiecznych substancji chemicznych, niekontrolowanych rozszczelnień instalacji oraz środków transportu.

Zgodnie z zasadami przezorności i prewencji jednym z celów polityki ekologicznej jest eliminowanie lub zmniejszanie skutków dla środowiska tych zagrożeń.

Zagrożenie spowodowane gwałtownym zdarzeniem może wywołać znaczne zanieczyszczenie środowiska. Poważnym źródłem powstania nadzwyczajnych zagrożeń środowiska mogą być wypadki, w których biorą udział autocysterny przewożące środki toksyczne, paliwa lub inne niebezpieczne substancje.

Na terenie gminy nie występują zakłady w rozumieniu ustawy Prawo ochrony środowiska „o zwiększonym ryzyku" lub „o dużym ryzyku" wystąpienia awarii przemysłowej.

Cel do 2025 roku

- Zwiększanie świadomości właścicieli przedsiębiorstw w kierunku przeciwdziałania szkodom w środowisku, zgodnie z ustawą z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie – (t.j. Dz. U. z 20014 r. poz. 1789 ze zm.).

Kierunki działań do 2021 roku

- Egzekwowanie zasady – „zanieczyszczający płaci".
- W przypadku wystąpienia szkody w środowisku rekultywacja terenów, na których wystąpiły szkody.

3.2. OCHRONA ZASOBÓW NATURALNYCH

3.2.1. OCHRONA PRZYRODY

STAN WYJŚCIOWY

Obowiązek ochrony przyrody reguluje Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody - tekst jednolity (Dz. U. 2018 r. poz. 142 ze zm.).

Ochrona przyrody, w rozumieniu ustawy, polega na zachowaniu, zrównoważonym użytkowaniu oraz odnawianiu zasobów, tworów i składników przyrody. Do form ochrony przyrody zaliczane są: parki narodowe, rezerwaty przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, obszary Natura 2000, pomniki przyrody, stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów.

Celem ochrony przyrody jest:

1. utrzymanie procesów ekologicznych i stabilności ekosystemów,
2. zachowanie różnorodności biologicznej,
3. zachowanie dziedzictwa geologicznego i paleontologicznego,
4. zapewnienie ciągłości istnienia gatunków roślin, zwierząt i grzybów, wraz z ich siedliskami, przez ich utrzymywanie lub przywracanie do właściwego stanu ochrony,
5. ochrona walorów krajobrazowych, zieleni w miastach i wsiach oraz zadrzewień,
6. utrzymywanie lub przywracanie do właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych, a także pozostałych zasobów, tworów i składników przyrody,
7. kształtowanie właściwych postaw człowieka wobec przyrody przez edukacje, informowanie i promocje w dziedzinie ochrony przyrody.

Przyrodę i jej elementy obejmuje się szczególną troską przez tworzenie różnej rangi form ochrony przede wszystkim w celu zachowania różnorodności biologicznej nie tylko w obrębie danego państwa, lecz w rozumieniu całej populacji ludzkiej, w celu zachowania ciągłości istnienia gatunków roślin i zwierząt wraz z siedliskami, w których występują.

CHODELSKI OBSZAR CHRONIONEGO KRAJOBRAZU

Południowa część gminy Bełżyce należy do Chodelskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu, utworzonego uchwałą Nr XI/56/90 WRN w Lublinie z dnia 26 lutego 1990 r. w sprawie utworzenia systemu parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu na terenie woj. lubelskiego (Dz. Urz. Woj. Lub. Nr 13, poz. 14 z 1990 r.). Chodelski Obszar Chronionego Krajobrazu obejmuje tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem, a także pełnioną funkcją korytarzy ekologicznych Cały Obszar obejmuje teren o powierzchni 24 610 ha i położony jest w województwie lubelskim, powiecie opolskim, na terenie gmin: Wilków, Karczmiska, Łaziska, Chodel, Opole Lubelskie, miasta i gminy Poniatowa oraz w powiecie lubelskim na

terenie gmin: Bełżyce i Borzechów. Obszar stanowi ogniwo łączące ciąg obszarów chronionych wzdłuż prawego brzegu Małopolskiego Przełomu Wisły. Położony jest on pomiędzy Wrzelowieckim i Kazimierskim Parkiem Krajobrazowym. Chodelski Obszar Chronionego Krajobrazu obejmuje swym zasięgiem obszary o bardzo urozmaiconym sposobie użytkowania gruntów, gdzie przeplatają się i zazębiają obszary leśne, łąkowe i uprawne położone nad rzeką Chodelką. Są to tereny o specjalnych walorach krajobrazowych. Walory turystyczno – rekreacyjne są znane i coraz częściej doceniane. Podstawą jest stosunkowo mało zmienione środowisko przyrodnicze omawianego obszaru, a także brak typów nieodwracalnej degradacji jego elementów mogących wpływać na warunki wypoczynku. Dodatkowymi czynnikami sprzyjającymi inwestowaniu i wykorzystaniu rekreacyjnemu na tych terenach są: bliskość i dostępność komunikacyjna kilku ośrodków miejsko – przemysłowych (Lublin, Kraśnik, Opole Lubelskie, Poniatowa) rozwój sieci komunikacji drogowej oraz występowanie gleb słabych, które usprawiedliwiają możliwość wykorzystania tych terenów na cele wartościowe związane z agroturystyką i wypoczynkiem.

Zgodnie z Uchwałą Nr VI/83/2015 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 27 marca 2015 r. w sprawie Chodelskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu na terenie Obszaru zakazuje się:

1) zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor i legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk, złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarka rolną, leśną, rybacką i łowiecką;

2) likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;

3) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztormowym, przeciwpowodziowym lub przeciwosuwiskowym lub utrzymaniem, budową, odbudową, naprawą lub remontem urządzeń wodnych;

4) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna lub rybacka;

5) likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodnobłotnych;

6) lokalizowania obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych, z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej.

OBSZAR NATURA 2000 WIERZCHOWISKA (PLH060069)

Obszar położony jest w południowej części gminy Bełżyce (mezoregion Równina Bełżycka) w bliskim sąsiedztwie miejscowości Skrzyniec i Wierzchowiska Dolne. Przedmiotem ochrony jest ciepłolubna dąbrowa (siedlisko 91I0) w obszarze występuje również stanowisko dzwonecznika wonnego Adenphora liliifolia. Dąbrowa porasta glebę płową zalegającą płytko na skałach wapiennych. W warstwie drzew dominuje dąb bezszypułkowy Quercus petraea. W zróżnicowanej gatunkowo warstwie zielnej odnotowano takie gatunki charakterystyczne dla tego typu siedliska leśnego, jak: bodziszek czerwony Geranium sanguineum, traganek szerokolistny Astragalus glycyphyllos, bukwica zwyczajna Betonica officinalis, trzcinnik leśny Calamagrostis arundinacea, klinopodium pospolite Clinopodium vulgare, gorysz siny Peucedanum cervaria, pięciornik biały Potentilla alba, jaskier wielokwiatowy Ranunculus polyanthemos, malina kamionka Rubus saxatilis, gorysz pagórkowaty Peucedanum oeroselinum, lebiodka pospolita Origanum vulgare, pajęcznica gałęzista Anthericum ramosum, koniczyna dwukłosowa Trifolium alpestre, dzwonek brzoskwiniolistny Campanula persicifolia, dziurawiec skąpolistny Hypericum montanum, miodownik melisowaty Melittis melissophyllum, ciemiężyk białokwiatowy Vincetoxicum hirundinaria.

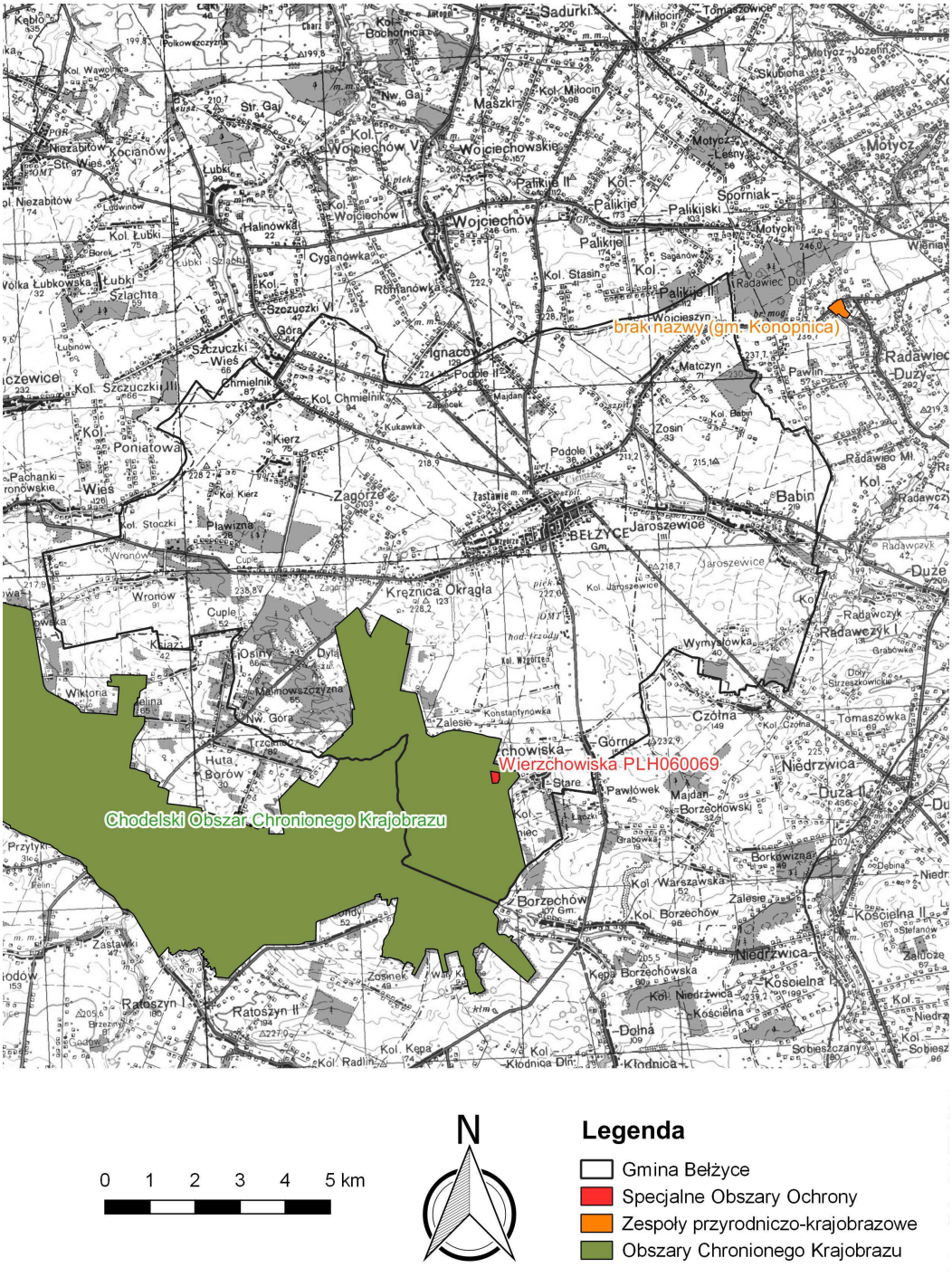

Źródło: Opracowanie własne

Rysunek 5. Lokalizacja Gminy na tle obszarów chronionych.

GZWP

Gmina Bełżyce leży w obrębie Głównego Zbiornika Wód Podziemnych (GZWP) nr 406 - Niecka Lubelska (Lublin). Jest to zbiornik o charakterze szczelinowo – porowym, w obrębie, którego wody podziemne występują w utworach kredy górnej.

OCHRONA DZIEDZICTWA KULTUROWEGO - ZABYTKI

Na terenie gminy Bełżyce znajduje się też szereg obiektów zabytkowych, figurujących w rejestrze zabytków województwa lubelskiego. Wśród nich należy wyróżnić zabytki architektury i budownictwa, zespoły dworskie, miejsca pamięci narodowej, cmentarze, kapliczki, figury i krzyże przydrożne, mające zarówno wartość kulturową i turystyczną.

Główne zabytki to:

na terenie miasta Bełżyce:

- Zespół kościoła parafialnego rzymsko-katolickiego pod wezwaniem Nawrócenia św. Pawła,
- Zespół dworsko-parkowy,
- dawny budynek zamkowy,
- rzeźba króla Władysława Jagiełło

na terenie gminy Bełżyce:

- Zespół dworsko-parkowy w Babinie,
- kapliczka z kamiennym krzyżem w Babinie,
- drzewostan w miejscu otoczenia kościoła w Matczynie,
- kaplica grobowa Ligowskich na cmentarzu grzebalnym,
- Zespół dworsko – parkowy w Matczynie,
- Zespół dworsko – parkowy we Wronowie,
- kapliczka przydrożna z figurą św. Jana Nepomucena XIX w Skrzyńcu,
- kapliczka przydrożna z XVIII/XIX w Starych Wierzchowiskach,
- pozostałości parku dworskiego w Krężnicy Okrągłej.

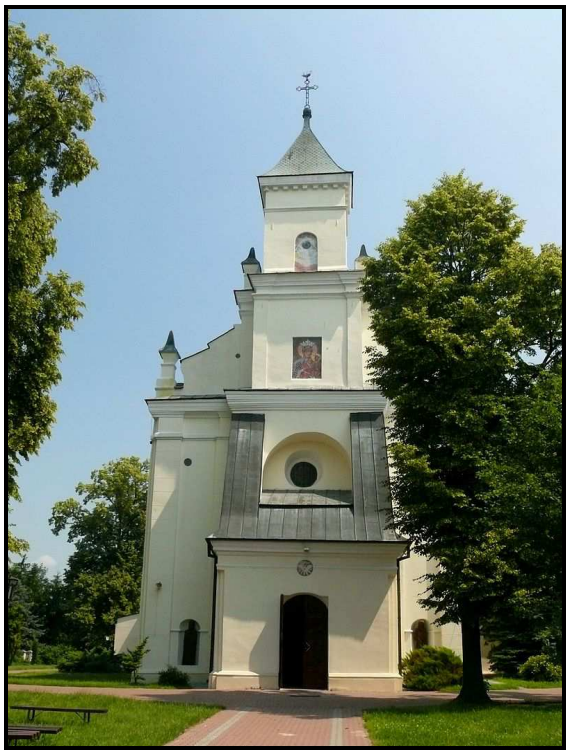

Źródło: www.wikipedia.org

Fot.1 Kościół pod wezwaniem Nawrócenia św. Pawła w Bełżycach.

Źródło: http://www.site.belzyce.pl

Fot.2 Kaplica grobowa rodziny Ligowskich.

Źródło: http://www.site.belzyce.pl

Fot.3. Zespół przestrzenny w Babinie.

Źródło: http://www.site.belzyce.pl

Fot.4 Zespół przestrzenny w Matczynie.

Źródło: http://www.site.belzyce.pl

Fot.5. Pozostałość parku dworskiego we Wronowie.

W gminie Bełżyce występują także pomniki przyrody:

- Miłorząb chiński o obwodzie 208 cm w Chmielniku;
- Lipa drobnolistna o obwodzie 400 cm w Bełżycach;
- dwa buki pospolite w Bełżycach;
- grupa 47 drzew (aleja i 2 szpalery) w Krężnicy Okrągłej; tj:
  - 1 kasztanowiec biały, o obwodzie 260 cm;
  - 4 jesiony wyniosłe, o obwodach od 230 do 320 cm;
  - 42 lipy drobnolistne, o obwodach od 200 do 540 cm.

FLORA I FAUNA

Flora

Lasy na terenie gminy Bełżyce zajmują powierzchnię 1 296 ha, co stanowi tylko 10% obszaru gminy. Lesistość gminy jest bardzo niska. Z uwagi na ten fakt, należy przywiązać szczególna uwagę do ochrony lasów istniejących oraz intensywnego rozwoju zalesień, w tym wprowadzania zadrzewień śródpolnych, przywodnych, przydrożnych i przyzagrodowych.

Istotne jest również zadrzewianie terenów rolnych w północnej i środkowej części gminy, gdzie dominują gleby o dobrej jakości.

Olsy

Olsy występujące na terenie gminy Bełżyce można zaliczyć do olsów porzeczkowych. Obejmują one powierzchnię ok. 14 ha terasy zalewowej rzeki. Wśród drzew dominuje olsza czarna z domieszką brzozy brodawkowatej, po brzegach ma domieszkę jesionu. Wśród krzewów występuje m.in. porzeczka czarna, czarny bez, kruszyna, jarzębina i czeremcha zwyczajna. W runie dominują tworzące zwarte płaty: skrzyp bagienny, zachylnik błotny, rzeżucha gorzka. Domieszkę stanowi tu narecznica grzebieniasta, knieć błotna, śledziennica skrętolistna i masowo występująca turzyca błotna. W rowach występuje kosaciec.
Występowanie: dolina rzeki Krężniczanki, okolice Babina i niewielki fragment w dolinie Zalesianki, w okolicach Lasu Krężnickiego.

Grądy

Gatunkiem dominującym jest najczęściej grab oraz sosna zwyczajna i dąb szypułkowy. Lasy te są pozbawione lipy drobnolistnej. W runie występuje tu m.in. żankiel zwyczajny, podkolan biały i podkolan zielonawy, wawrzynek wilcze łyko, kopytnik pospolity lilia złotogłów.
Występowanie: W północnej i zachodniej części gminy, m.in. w kompleksie Kierz, w lesie koło Matczyna, w Lesie Krężnickim.

Dąbrowy

Na rędzinach w południowej części gminy zachowały się niewielkie obszary dąbrów świetlistych. Wśród drzewostanu wyróżnia się bukowica zwyczajna, ciemiężnik biało kwiatowy, dziurawiec skąpo listny i dzwonek brzoskiwniolistny. Dąbrowa jest najbogatszym w gatunki leśne zbiorowiskiem leśnym na terenie gminy Bełżyce. Występują tu gatunki chronione m.in. rutewka orlikolistna, dzwonecznik wonny, powojnik prosty, miodownik melisowaty, lilia złotogłów oraz parzydło leśne.
Występowanie: południowa część gminy, okolice miejscowości Skrzyniec.

Zbiorowiska łąkowe i pastwiskowe

Wyróżnia się tu następujące zespoły:

- zespół z ostrożeniem warzywnym i rdestem wężownikiem,
- zespół z ostrożeniem łąkowym,
- zespół z sitowiem leśnym.

W bardziej wilgotnych zagłębieniach pojawiają się zbiorowiska turzycowe, takie jak zespoły turzycy zaostrzonej i błotnej.

Występowanie: żyzne i wilgotne gleby w dolinach rzecznych, wykorzystywane, jako łąki i pastwiska, dolina Krężniczanki na wysokości Bełżyc, Jaroszewic i Babina, w mniejszym stopniu we Wronowie i w dolinie Zalesianki.

Zbiorowiska wodne

Największy udział ma tutaj zespół manny mielec, towarzyszy mu zwykle zespół mozgi trzcinowatej, który porasta także wilgotne, śródłąkowe zagłębienia, w okolicach koryt rzecznych. Trzcinowiska występują przy brzegach napełnionych stawów.

Występowanie: w dolinach rzek, niewielkich nadrzecznych zbiornikach wodnych, stawy rybne, okolice źródeł, w nielicznych naturalnych zbiornikach wodnych (jeziorko w Malinowszczyźnie).

Źródło: Z zasobów Urzędu Miejskiego w Bełżycach

Fot.6. Jeziorko w Malinowszczyźnie.

Zbiorowiska szuwarowe

Zbiorowiska szuwarowe są głównie reprezentowane przez zespoły turzyc. Zespół turzycy dziubkowatej występuje w okolicy jeziorka w Malinowszczyźnie. Rzadkim jest zespół turzycy brzegowej, zajmujący niewielkie zagłębienie terenu w Lesie Krężnickim. Na specjalna uwagę zasługuje również zespół turzycy sztywnej porastający dwa niewielkie torfowiska niskie w północnej części gminy. Występuje tam również zespół tataraku zwyczajnego i zespół situ rozpierzchłego. W stawach hodowlanych zespół tworzy rogatek sztywny. Pojawia się tam również zbiorowisko z rzęsą drobną.

Występowanie: Brzegi i pływające wysepki jeziorka w Malinowszczyźnie, w południowej części Lasu Krężnickiego, koło Zalesia. W stawach hodowlanych w miejscowościach Jaroszewice, Babin i Skrzyniec Kolonia

Źródło: Z zasobów Urzędu Miejskiego w Bełżycach

Fot. 7. Zbiorowiska szuwarowe na jeziorku w Malinowszczyźnie.

Zbiorowiska torfowiskowe

Tworzą je gatunki torfowców wraz z wełniankami: pochwowatą i wąskolistną oraz ponikłem błotnym. Występuje tu też chroniony gatunek – pływacz zwyczajny.

Występowanie: Torfowisko występuje we wschodniej części jeziorka koło Dylążek.

Fauna

Rolniczy charakter gminy, niewielka ilość cieków wodnych oraz miejsc z otwartym lustrem wody oraz zasadniczo małym udziałem lasów, determinują rodzaj fauny tu występującej. Faunę gminy reprezentują, więc głównie gatunki zwierząt związane z agrocenozami i gatunki leśne. Nielicznie reprezentowana jest fauna dolin rzecznych.

Środowisko przyrodnicze na terenie gminy zostało w dużym stopniu przekształcone przez intensywna gospodarkę rolną. Ekosystemów „naturalnych" jest stosunkowo niewiele, należą do nich głównie obszary leśne, doliny rzeczne, wąwozy. Roślinność naturalna uległa znacznemu zubożeniu, co spowodowało zniszczenie naturalnych siedlisk dzikich zwierząt. Dlatego też fauna występująca na terenie jest reprezentowana przez gatunki związane z agrocenozami. Znaczny udział mają gatunki leśne, natomiast fauna środowiska wodnego jest nieliczna. Poza wyjątkami, niemal brak jest gatunków wodno-błotnych.

Owady

Wśród owadów można zaobserwować następujące gatunki: biegacz fioletowy, biegacz skórzasty, biegacz wręgowaty, mieniak strużnik, paź królowej, wietek gorczycznik, rusałka wierzbowiec. Ich środowisko życia to podlesne łaki olraz okolice wilgotnych lasów).

Ryby

Gatunki ryb, jakie można zaobserwować w rzekach i w stawach na terenie gminy to pstrąg potokowy i szczupak.

Płazy

Na obszarach zalesionych, w dolinach rzecznych oraz niewielkich stawach i źródłach można spotkać takie gatunki płazów jak: grzebiuszka ziemna, kumak nizinny, ropucha szara, ropucha zielona, rzekotka drzewna, żaba trawna, żaba wodna.

Gady

Zaskrońca, padalca, jaszczurkę zwinkę czy jaszczurkę żyworódkę można zaobserwować na łąkach oraz terenach zalesionych.

Ptaki

Miejsca występowania ptaków na terenie gminy Bełżyce można podzielić ze względu na następujące środowiska:

- arocenozy, wśród których spotkać można następujące gatunki: makolągwa, ortolan, pokrzewka, potrzeszcz, przepiórka, skowronek polny, szczygieł, cierniówka, kuropatwa, świergotek polny,
- zalesione wąwozy, zbocza dolin cieków widnych, zadrzewienia w dolinach, wilgotne łąki, wśród których spotkać można następujące gatunki: brodziec samotny, derkacz, dzięcioł zielony, dziwonia, gąsiorek, grzywacz, dzięciołek, krętogłów, krogulec, kos, mazurek, remiz, strzyżyk, szpak i wilga,
- kompleksy leśne z dominacją drzew liściastych i warstwą krzewów, wśród których spotkać można następujące gatunki: dzierzba gąsiorek, dzięcioł średni, gil, gołębiarz, jastrząb krogulec, myszołów, pokrzywnica, strzyżyk,
- olsy z następującymi gatunkami: dzięciołek, dzięcioł średni, dzięcioł zielono siwy, muchówka biało szyja, muchówka żałobna, muchówka mała, krętogłów, strumieniówka,
- środowiska mokre i podmokłe z następującymi gatunkami: błotniak stawowy, czajka, łabędź niemy, łyska, kokoszka, krzyżówka, trzciniak, perkozek, potrzos,
- lessowe skarpy, na których występować mogą: jaskółki brzegówki, białorzytka, zimorodek,
- synantropijne, na których występować mogą: bocian biały, dymówka, gawron, kruk, kulczyk, oknówka, makolągwa, pliszka siwa, płomykówka, pójdźka, puszczyk, sierpówka.

Ssaki

Miejsce występowania ssaków należałoby podzielić na trzy środowiska:

- lasy liściaste, mieszane i iglaste i zadrzewione okolice, parki ogrody, w których występują takie gatunki ssaków jak: jeż, kret europejski, ryjówka aksamitna, ryjówka malutka, mysz polna, nornik zwyczajny, nornica ruda, zając, wiewiórka pospolita, borsuk,
- środowiska wodne i podmokłe, w których występują takie gatunki ssaków jak: karczownik, piżmak, szczur wodny, wydra, bóbr,
- lasy i okolice zadrzewień z następującymi gatunkami: dzik, jeleń, kuna leśna, lis, łasica, sarna, łoś.

TURYSTYKA I REKREACJA

Gmina Bełżyce należy do gmin posiadających określony potencjał do rozwoju turystyki na bazie istniejących walorów przyrodniczo-krajobrazowych. Gmina posiada także atrakcyjne uwarunkowania historyczne oraz architektoniczne.

W latach poprzednich w gminie były prowadzone działania promujące rozwój turystyki i rekreacji w gminie. Lista wykonanych projektów została przedstawiona w poniższej tabeli.

Tabela 3. Inwestycje z zakresu ochrony przyrody oraz rozwoju turystyki i rekreacji zrealizowane w Gminie Bełżyce w latach ubiegłych.

L.p.	Nazwa projektu	Wartość projektu	Dofinansowanie pozyskane	Źródło dofinansowania
1.	Zagospodarowanie terenów zieleni Gminy Bełżyce przy ul. Kazimierskiej	19 600,00 zł	9 800,00 zł	WFOŚiGW w Lublinie
2.	Zagospodarowanie terenu ronda w Krężnicy Okrągłej, gm. Bełżyce	23 000,00 zł	10 000,00 zł	WFOŚiGW w Lublinie
3.	Zagospodarowanie terenów przy ulicy Kazimierskiej w Bełżycach etap II	47 754,20	23 877,1	WFOŚiGW w Lublinie
4.	Zagospodarowania terenów zielonych na terenie Gminy Bełżyce w 2015 roku, ul. Kazimierska – III etap	19 999,57	9 999,78	WFOŚiGW w Lublinie
5.	Zagospodarowanie terenu przy MDK w Bełżycach	72 547,27	b.d.	b.d.
6.	Projekt „Modernizacja kopca Kościuszki” w Bełżycach	53 000,00	31 000,00	środki unijne
7.	Remont mogiły zbiorowej z I wojny światowej na cmentarzu parafialnym w Matczynie	19 000,00	14 000,00	b.d.
8.	Modernizacja Domu Ludowego w miejscowości Chmielnik	21 500,28	b.d.	b.d.
9.	Odbudowa Domu Ludowego w Krężnicy Okrągłej	40 503,43	b.d.	b.d.
10.	Termomodernizacja	7 150,00	b.d.	b.d.

L.p.	Nazwa projektu	Wartość projektu	Dofinansowanie pozyskane	Źródło dofinansowania
	budynku MDK w Bełżycach			
11.	Zakup projektora multimedialnego dla MDK w Bełżycach	18 019,50	b.d.	b.d.

Źródło: http://www.600lat.belzyce.pl

Fot. 8. Teren przy MDK w Bełżycach.

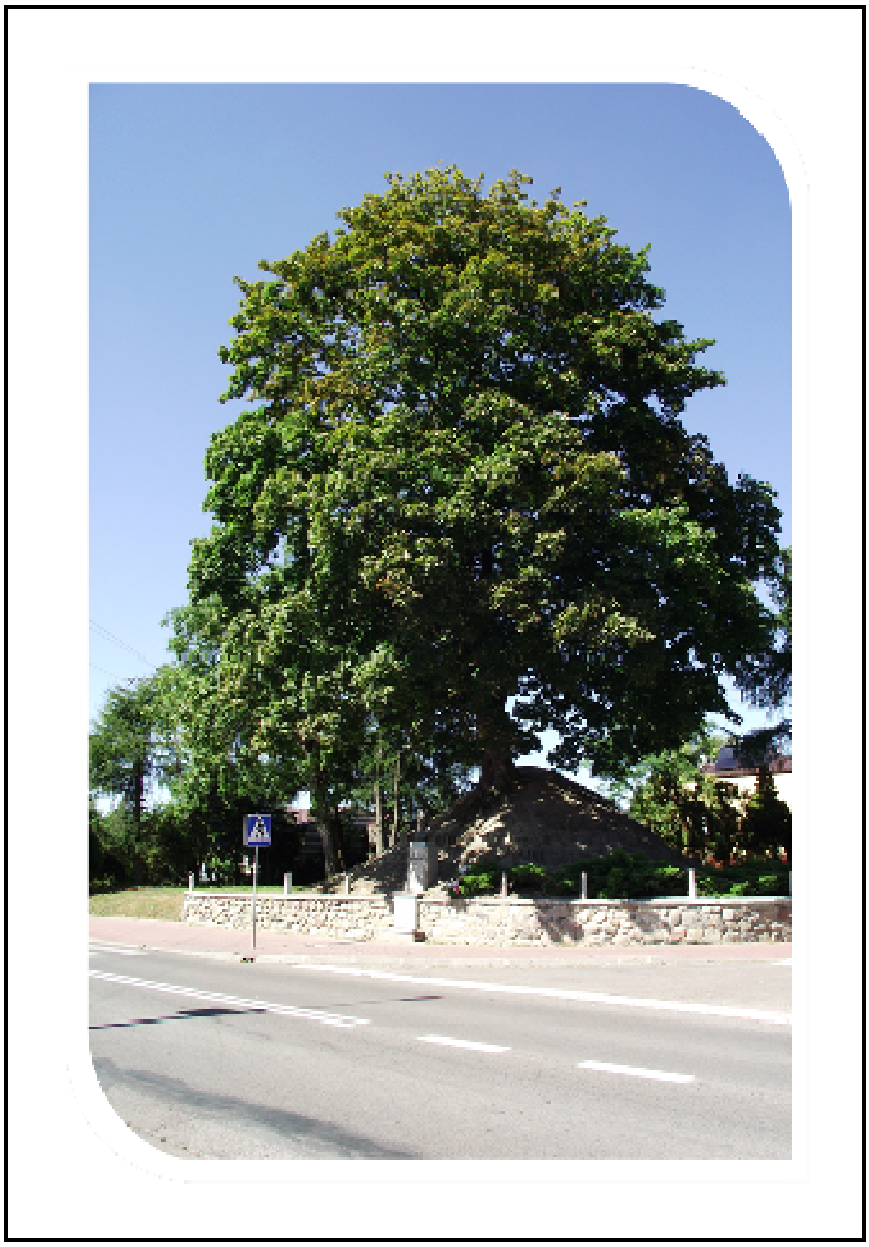

Źródło: http://www.600lat.belzyce.pl

Fot. 9. Kopiec Kościuszki w Bełżycach.

Gmina Bełżyce podejmuje także działania promocyjne dotyczące turystyki. W tym celu wydawane są foldery: „Rowerem przez Gminę Bełżyce", „Gmina Bełżyce ...dobre miejsce" oraz ulotki nt. samej gminy wydawane przez Organizację Szlak Jagielloński: „Szlak Jagielloński" Kraków – Lublin – Wilno Podróże do przeszłości 1386-1611 śladami królów, kupców … i artystów (2015 rok). Powyższe materiały promocyjne dystrybuowane są w Biurze Obsługi Klienta Urzędu Miejskiego w Bełżycach, podczas imprez sportowych, kulturalnych, dożynek powiatowych.

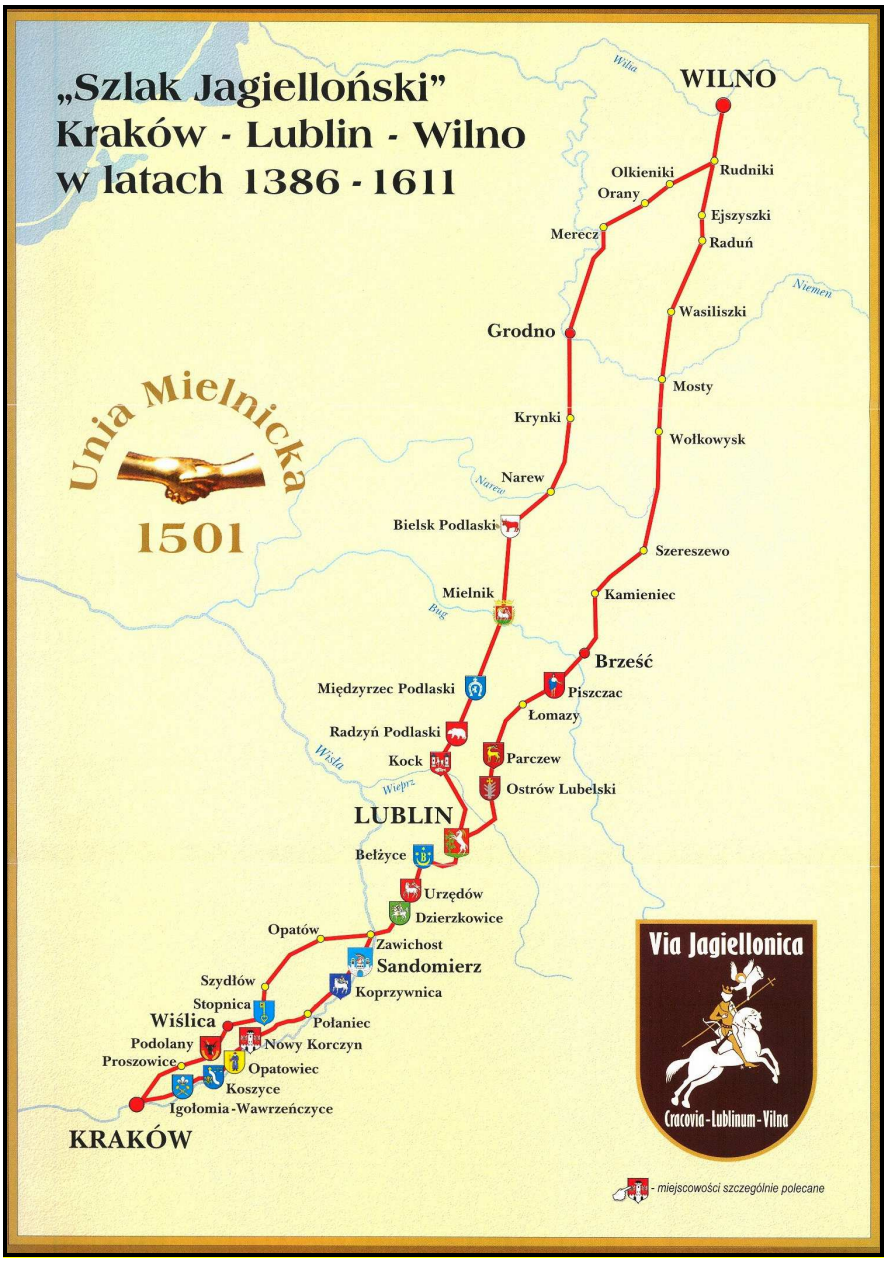

Źródło: http://www.site.belzyce.pl

Rysunek 6. Mapa "Szlaku Jagiellońskiego" Kraków - Lublin – Wilno.

Cel do 2025 roku

Cele przyrodnicze, wyrażają się w ochronie i racjonalnym kształtowaniu środowiska przyrodniczego. Cele te obejmują:

- Zachowanie i wzmocnienie różnorodności biologicznej gminy,
- Wspieranie kompleksowych rozwiązań w zakresie ochrony siedlisk przyrodniczych.
- Wspieranie kompleksowych rozwiązań w zakresie ochrony siedlisk przyrodniczych.
- Traktowanie ochrony środowiska przyrodniczego, jako nierozłącznej części elementu strategii ekorozwoju gminy; równowaga sfer: ekonomicznej, społecznej i ekologicznej,

- Szerzenie edukacji ekologicznej m.in. w placówkach oświatowych.

Kierunki działań do roku 2021

- Dostosowanie rozwoju gospodarczego, społecznego i przestrzennego do uwarunkowań przyrodniczych, czyli harmonizowanie sfery ekologicznej i zagospodarowania przestrzennego.
- Ochronę terenów otwartych, a w tym szczególnie obszarów podmokłych, łąk nadrzecznych, zadrzewień i zakrzewień śródpolnych.
- Zachowanie istniejących form ochrony przyrody na terenie gminy.
- Uwzględnianie ochrony różnorodności przyrodniczej i krajobrazowej przy projektowaniu nowych inwestycji, oraz w dokumentach strategicznych i branżowych.
- Utrzymanie istniejącej zieleni.
- Prowadzenie szkoleń i edukacji (formalnej i nieformalnej) w zakresie ochrony przyrody i różnorodności biologicznej.

3.2.2. OCHRONA I ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ LASÓW

STAN WYJŚCIOWY

Lasy na terenie gminy Bełżyce zajmują powierzchnię 1347 ha, co stanowi tylko 10 % obszaru gminy. Lesistość gminy jest bardzo niska, podobnie zresztą jak lesistość całego powiatu, gdzie wskaźnik ten nieznacznie przekracza 10%. Dla porównania wskaźnik lesistości dla województwa lubelskiego wynosi 22,4%. Z uwagi na fakt, że gmina charakteryzuje się tak poważnym niedostatkiem powierzchni leśnych, należy przywiązać szczególna uwagę do ochrony lasów istniejących oraz intensywnego rozwoju zalesień, w tym wprowadzania zadrzewień śródpolnych, przywodnych, przydrożnych i przyzagrodowych. Istotne jest również zadrzewianie terenów rolnych w północnej i środkowej części gminy, gdzie dominują gleby o dobrej jakości.

Nadzór nad lasami niestanowiącymi własności Skarbu Państwa sprawuje Starostwo Powiatowe w Lublinie przy pomocy własnych służb do spraw leśnictwa.

Podstawą do prowadzenia prawidłowej gospodarki w lasach, a zwłaszcza w lasach niestanowiących własności Skarbu Państwa jest posiadanie dokładnego rozeznania ich potrzeb. Potrzeby te w sposób udokumentowany określają uproszczone plany urządzenia lasów.

Począwszy od dnia wejścia w życie ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach, wg stanu na 2017 r. w granicach gminy opracowano takie uproszczone plany dla 1146,70 ha lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa (dane ze Starostwa Powiatowego w Lublinie).

Cel do roku 2025

Nawiązując do polityki ekologicznej państwa, podstawą działań w gospodarce leśnej na terenie gminy Bełżyce są dalsze prace w kierunku racjonalnego użytkowania zasobów leśnych poprzez kształtowanie właściwej struktury gatunkowej i wiekowej z zachowaniem bogactwa biologicznego.

Należy realizować następujące cele:

- Zachowywać powierzchnie leśne na obszarze gminy,
- Dążyć do wzrostu lesistości zgodnie z Programem Zwiększania Lesistości Polski,
- Prowadzić prawidłową gospodarkę leśną.

Kierunki działań do roku 2021

- Realizacja gospodarki leśnej w oparciu o plany urządzenia lasów i uproszczone plany urządzenia lasów, w tym ich aktualizacja.
- Systematyczna zmiana struktury wiekowej i składu gatunkowego drzewostanów, w celu dostosowania ich do charakteru siedliska i zwiększenia różnorodności genetycznej i biologicznej biocenoz leśnych.
- Przebudowa drzewostanów zniekształconych lub uszkodzonych w wyniku działalności człowieka.
- Prowadzenie monitoringu środowiska leśnego w celu rozpoznania stanu lasu, przeciwdziałania pożarom, rozwojowi szkodników i chorób.
- Prowadzenie nadzoru gospodarki leśnej w lasach prywatnych oraz egzekwowanie zapisów ustawy o lasach.

3.2.3. RACJONALNE GOSPODAROWANIE ZASOBAMI WODNYMI

STAN WYJŚCIOWY

Duży wpływ na stan środowiska mają zagrożenia naturalne związane z warunkami klimatycznymi, a także ze stanem zasobów wodnych danego regionu, do których zaliczyć należy powodzie i susze.

Powodzie mogą być wynikiem normalnych zjawisk przyrodniczych, którym człowiek nie może zapobiec albo wynikiem działalności człowieka poprzez zakłócenie normalnych zjawisk przyrodniczych, a także wynikiem awarii technicznych urządzeń. Główną przyczyną powodzi jest większy opad wody w stosunku do możliwości infiltracyjnych gleby w jednostce czasu.

Większość gminy, centralna i wschodnia część należy do zlewni Krężniczanki, lewobrzeżnego dopływu Bystrzycy. Krężniczanka przyjmuje w granicach gminy wody Wzgórzanki i wody dwóch bezimiennych cieków, z których prawobrzeżny dopływ ma źródła w Wymysłówce, a lewobrzeżny w Matczynie. Zachodnia i południową część gminy odwadniają prawobrzeżne dopływy Chodelki: Zalesianka i Wronówka. Północna część obszaru gminy należąca do dorzecza Bystrej jest odwadniana przez rzekę Czerkę i jej dopływy. Ogólnie rzecz biorąc, siec rzeczna na terenie gminy jest słabo rozwinięta.

Niewielkie powierzchnie na terenie gminy zajmują zbiorniki wodne. W strefie wododziału rozdzielającego zlewnię Zalesianki i bezimiennego dopływu Chodelki występują liczne, małe bezodpływowe zagłębienia, stale lub okresowo utrzymujące wodę. Niewiele jest też na terenie gminy sztucznych zbiorników wodnych.

Według danych z Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Lublinie oraz z „Raportu z wykonania wstępnej analizy ryzyka powodziowego” wraz z załącznikami wynika, że gmina nie jest narażona na występowanie powodzi. W przypadku nawalnego deszczu mogą się zdarzyć lokalne podtopienia pojedynczych obiektów.

Za działania związane z ochroną przeciwpowodziową odpowiada dyrektor Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej. RZGW jest również odpowiedzialny za prowadzenie działań informacyjnych i koordynacje w przypadku zaistnienia powodzi lub suszy.

W zakresie utrzymania urządzeń melioracji podstawowej bieżącą działalność prowadzi Regionalny Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Lublinie Państwowe

Gospodarstwo Wodne Wody Polskie. Działalność ta obejmuje m.in. ewidencjonowanie oraz planowanie i realizację harmonogramu prac inwestycyjnych i remontowych dotyczących urządzeń melioracji podstawowej, planowanie i realizację zadań w celu usuwania skutków powodzi oraz wykonywanie zabezpieczeń w wałach przeciwpowodziowych zgodnie z przydzielonymi środkami finansowymi na dany rok.

Cel do 2025 roku

- Racjonalizacja gospodarowania zasobami wód powierzchniowych i podziemnych tak, aby uchronić gospodarkę od deficytu wody.

Kierunki działań do 2021 roku

- Ustalanie zasobów eksploatacyjnych wód podziemnych i wydawanie pozwoleń wodnoprawnych na pobór wód podziemnych w ilościach, które są konieczne do zapewnienia zapotrzebowania, z uwzględnieniem zasobów dynamicznych.
- Wydawanie pozwoleń wodnoprawnych na pobór wód powierzchniowych, z uwzględnieniem przepływu nienaruszalnego rzek.
- Prowadzenie działań kontrolnych jakości ścieków odprowadzanych z przedsiębiorstw do odbiorników.

3.2.4. OCHRONA POWIERZCHNI ZIEMI

STAN WYJŚCIOWY

GLEBY

W północnej i wschodniej części gminy Bełżyce przeważają gleby brunatne i płowe (pseudobielicowe) wytworzone z lessów, utworów lessowa tych lub utworów pyłowych. W części południowej wykształciły się gleby bielicoziemne wytworzone z różnych utworów piaszczystych (piaski luźne, piaski słabo gliniaste, piaski gliniaste lekkie, piaski gliniaste mocne). Występują tu także gleby brunatne wytworzone z pyłów zwykłych i piasków gliniastych. Niewielki procent powierzchni gminy zajmują rędziny. Znajdują się one na terenach leżących na południe od miejscowości Skrzyniec oraz na zachód i na południe od Wronowa. W dolinie Chodelki występują mady, czarne ziemie i gleby mułowo-torfowe.

JAKOŚĆ GLEB

Właściwości chemiczne i skład fizykochemiczny gleb jest monitorowany przez Stację Chemiczno - Rolniczą w Lublinie. Monitoring gleb użytków rolnych obejmuje przede wszystkim określenie odczynu gleby, zasobności w składniki mineralne oraz wydawanie zaleceń w zakresie zapobiegania procesom chemicznej degradacji gleb. Oprócz gleb użytków rolnych monitowane są również gleby pod kątem zanieczyszczeń antropogenicznych, głównie wokół składowisk odpadów komunalnych i przemysłowych. Jest to monitoring prowadzony w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Na terenie woj. lubelskiego monitoring ten prowadzi IUNG w Puławach (sieć krajowa) i WIOŚ w Lublinie (sieć regionalna).

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w 2016 r. nie prowadził badań jakości gleb.

W 2012 r. Instytut Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach prowadził monitoring gleb zgodnie z wymaganiami prawnymi (w cyklach 5-letnich) w 20 punktach badawczych. Na terenie gminy Bełżyce nie były zlokalizowane punkty badawcze.

Źródłem zanieczyszczenia gleb mogą być zanieczyszczenia komunikacyjne oraz niewłaściwie używane środki ochrony roślin. Skażenia na skutek chemizacji nie stanowią obecnie w gminie istotnego zagrożenia.

Cel do roku 2025

- Ochrona gleb na terenach rolnych i leśnych, ograniczenie negatywnego oddziaływania procesów gospodarczych na środowisko glebowe.
- Zmniejszenie zagrożenia erozyjnego powierzchni ziemi.

Nadal podstawowymi zadaniami w zakresie ochrony gleb będą działania dotyczące wspierania dobrych praktyk rolniczych, rozwoju rolnictwa ekologicznego, wdrażania programów rolno-środowiskowych oraz restrykcyjne przestrzeganie ochrony gruntów w sferze działalności gospodarczej. Z drugiej jednakże strony, gleby nieprzydatne rolniczo powinny być przede wszystkim zagospodarowywane na cele zwiększania lesistości gminy. Ważne, zarówno dla ochrony gleb, jak i dla zachowania bioróżnorodności jest utrzymanie wysepek leśnych, zadrzewień i zakrzewień śródpolnych.

Kierunki działań do 2021 roku

Główne zadania gminy dotyczące ochrony gleb związane są z działalnością rolniczą:

- Wprowadzenie do rolnictwa zasad oraz sposobów produkcji propagowanych w Kodeksie Dobrej Praktyki Rolniczej oraz zgodnych z ustawą o rolnictwie ekologicznym.
- Zwiększenie świadomości ekologicznej użytkowników gleb w zakresie racjonalnej eksploatacji, ze zwróceniem szczególnej uwagi na nieodwracalność degradacji zasobów glebowych.
- Ochrona gleb najwyższej jakości (klasy II-IV) przed wykorzystaniem na cele nierolnicze.
- Utrzymanie miedz, wysepek leśnych, wzbogacaniu zadrzewień i zakrzewień śródpolnych.
- Przeznaczenie gleb nieprzydatnych dla rolnictwa (V i VI klasa) na cele nierolnicze, tj. użytki ekologiczne, lasy.
- Polepszanie kultury rolnej oraz lepsze wykorzystanie nawozów, zmianowanie upraw.
- Unikanie rozproszenia zabudowy.
- Ograniczanie przeznaczania gruntów leśnych na cele nieleśne lub nierolnicze.

3.2.5. GOSPODAROWANIE ZASOBAMI GEOLOGICZNYMI

STAN WYJŚCIOWY

Budowa geologiczna

Najstarszymi utworami w gminie Bełżyce są margle dolomityczne o miąższości ok. 1000 m. Na nich zalegają osady karbonu (wizenu, karbonu górnego, westfalu) o łącznej miąższości ok. 1400 m. Wśród osadów przeważają iłowce i mułowce z wkładkami piaskowców i wapieni oraz piaskowce z wkładami węgla. Osady jury występują w postaci piaskowców, wapieni pelitycznych i oolitowych. Wśród osadów kredowych o łącznej miąższości ok. 600-700 m dominują wapienie piaszczyste i wapienie margliste z glaukonitem i fosforytami. Najbardziej rozpoznane są osady mastrychtu. (310-430 m.). W dolnym mastrychcie występują wapienie margliste i margle oraz kreda pisząca. Kreda pisząca, wapienie margliste i margle obecne są także w dolnej części mastrychu górnego. W górnej części występują margle, wapienie i opoki, a także podrzędnie gezy.

Zasoby surowców mineralnych

Na całym obszarze gminy Bełżyce występuje węgiel kamienny. Ze względu na znaczną głębokość zalegania (w dwóch otworach wiertniczych stwierdzono pokłady węgla kamiennego na głębokościach od 1100 m i od 1880 m), zasoby nie nadają się do eksploatacji. W dolinie Krężniczanki (okolice Bełżyc) znajdują się niewielkie złoża torfu o niskim stopniu rozkładu, nie mające wartości ekonomicznej. Surowce węglanowe (opoki i margle) występujące na znacznym obszarze gminy - na powierzchni lub płytko pod nadkładem czwartorzędu - ale nie nadają się do opłacalnej eksploatacji np. dla przemysłu cementowego. Opoki wydobywano wcześniej na lokalne potrzeby budowlane.

Szczegółowy wykaz złóż surowców mineralnych zarejestrowanych w granicach gminy przedstawiono w poniższych tabelach (dane z Bilansu zasobów kopalin i wód podziemnych w Polsce wg stanu na 31 grudnia 2016 r. PIG PIB, Warszawa 2017 r.).

Tabela 4. Piaski i żwiry (tys. ton).

Lp.	Nazwa złoża	Stan zagospodarowania	Zasoby		Wydobycie w 2016 r.
			geologiczne bilansowe	przemysłowe	
1.	Cuple	Z	9	-	-
2.	Cuple II	Z	36	-	-
3.	Cuple III	Z	53	-	-
4.	Cuple V	Z	8	-	-
5.	Cuple VI	E	43	-	11
6	Malinowszczyzna	Z	28	-	-
7	Malinowszczyzna III	T	92	92	-
8	Malinowszczyzna IX	E	3	-	0
9	Malinowszczyzna VI	R	4	4	-
10	Malinowszczyzna V - p. B	Z	13	-	-
11	Skrzyniec Kolonia	E	36	-	6
12	Zosin	Z	36	-	-

E - złoże eksploatowane

T - złoże zagospodarowane, eksploatowane okresowo

R - złoże o zasobach rozpoznanych szczegółowo (w kat. A+B+C1, a dla ropy i gazu – w kat. A+B)

Z - złoże, z którego wydobycie zostało zaniechane

Cel do roku 2025

- Eliminacja nielegalnych eksploatacji kopalin.

Kierunki działań do 2021 roku

- Ochrona zasobów geologicznych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego i studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin.
- Wydawanie pozwoleń w zakresie realizacji ustawy Prawa górniczego i geologicznego.
- Opracowanie i aktualizacja planów zagospodarowania przestrzennego z uwzględnieniem zrównoważonego gospodarowania kopalinami.
- Działania edukacyjne promujące racjonalne wykorzystanie kopalin.

3.3. POPRAWA JAKOŚCI ŚRODOWISKA I BEZPIECZEŃSTWA EKOLOGICZNEGO

3.3.1. JAKOŚĆ POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO

STAN WYJŚCIOWY

Powietrze jest to mieszanina gazów oraz cząstek stałych, z których składa się atmosfera ziemska. Wprowadzone do powietrza substancje, które nie są jej naturalnymi składnikami lub ich stężenia przekraczają właściwy dla nich zakres, są to zanieczyszczenia powietrza. Do najważniejszych zanieczyszczeń należą:

- pyły (popioły lotne, sadza, stałe związki organiczne, azbest),
- gazy (tlenki siarki, azotu i węgla, węglowodory, ozon, radon, fluor),

Zanieczyszczenia powietrza najsilniej odczuwalne są w wielkich aglomeracjach miejskich oraz w ośrodkach przemysłowych. Ze względu na ich bezpośredni wpływ na życie ludzi poświęca się im coraz więcej uwagi.

Źródła emisji zanieczyszczeń możemy podzielić na:

- źródła technologiczne stosowane w zakładach przemysłowych,
- źródła energetyczne pochodzące z procesów energetycznego spalania paliw w ciepłowniach i kotłowniach lokalnych,
- pochodzące z transportu,
- paleniska indywidualne.

Ocena jakości powietrza

Podstawowymi aktami prawnymi określającymi obowiązki, zasady oraz kryteria jakości powietrza w Polsce są:

- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska - (t.j. Dz. U. 2018 r. poz. 799 ze zm.),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. 2012 r. poz. 1031),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 1 marca 2018 r. w sprawie standardów emisyjnych dla niektórych rodzajów instalacji, źródeł spalania paliw oraz urządzeń spalania lub współspalania odpadów (Dz. U. 2018 r. poz. 680),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 26 stycznia 2010 r. w sprawie wartości odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. 2010 r. Nr 16, poz. 87),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 października 2014 r. w sprawie wymagań w zakresie prowadzenia pomiarów wielkości emisji oraz pomiarów ilości pobieranej wody (Dz. U. 2014 poz. 1542).

„Program Ochrony Środowiska Województwa Lubelskiego na lata 2016-2019 z perspektywą do roku 2023" definiuje ochronę klimatu i jakości powietrza, jako główny obszar wymagający interwencji. Zakładane w ramach tego obszaru cele to:

- poprawa jakości powietrza do osiągnięcia poziomów wymaganych przepisami prawa,
- spełnianie standardów emisyjnych z instalacji,
- promocja wykorzystania odnawialnych źródeł energii.

Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska realizując zadania ustawowe monitoruje efekty wdrażanych kierunków interwencji i określonych w ramach programu celów.

Oceny stanu zanieczyszczenia powietrza w województwie lubelskim dokonuje corocznie Lubelski Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska na podstawie wyników pomiarów Państwowego Monitoringu Środowiska.

W celu uzyskania informacji o poziomach stężeń substancji zanieczyszczających powietrze wojewódzki inspektor ochrony środowiska każdego roku dokonuje oceny poziomów substancji w powietrzu za rok poprzedni (art. 89 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. 2018 r. poz. 799 ze zm.). Analizy i oceny poziomów

stężeń zanieczyszczeń dokonuje się w strefach. Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 2 sierpnia 2012 r. *w sprawie stref, w których dokonuje się oceny jakości powietrza* (Dz. U. z 2012 r. poz. 914), na terenie województwa lubelskiego zdefiniowane są dwie strefy. Są to:

- aglomeracja lubelska obejmująca miasto Lublin,
- strefa lubelska obejmującą pozostały obszar województwa, nie wchodzący w skład aglomeracji.

Obszar gminy Bełżyce zalicza się do strefy lubelskiej. Stan czystości powietrza analizowany jest każdego roku przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Lublinie w ramach rocznej oceny tego parametru na podstawie danych ze stacji pomiarowych. W *„Raporcie o stanie środowiska województwa lubelskiego w 2016 r.*" strefę lubelską zaliczono do klasy C, głównie ze względu na przekroczenia wartości dopuszczalnych stężeń 24 – godzinnych pyłu zawieszonego PM10 oraz benzo/a/pierenu. Przypisanie klasy C może oznaczać złą jakość powietrza na obszarze całej strefy bądź w określonym rejonie, nazywanym obszarem przekroczeń. Szacunkową powierzchnię obszarów przekroczeń oraz liczbę ludności narażonej na ponadnormatywne stężenia w woj. lubelskim w 2016 r. zaprezentowano poniżej.

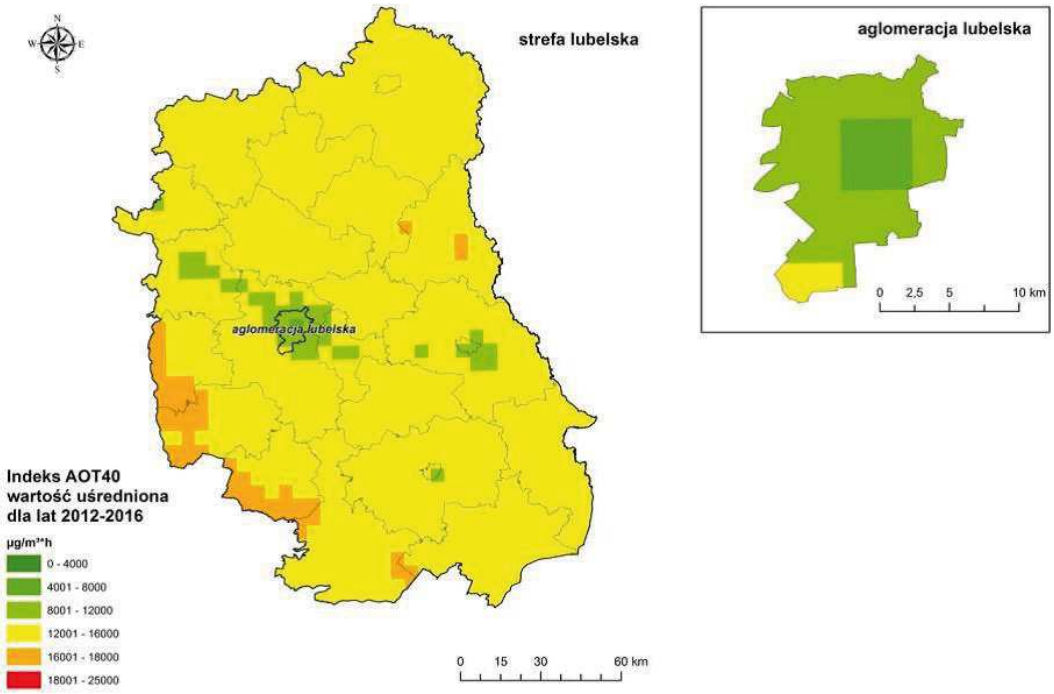

Źródło: Raport o stanie środowiska województwa lubelskiego w 2016 roku

Rysunek 7. Szacunkowa powierzchnia obszarów przekroczeń oraz liczba ludności narażona na ponadnormatywne stężenia w woj. lubelskim w 2016 r.

W analizowanym roku zidentyfikowano mniejszą powierzchnię obszarów przekroczeń w stosunku do roku poprzedniego, w szczególności tych, gdzie przekroczony był pył PM10 i PM2,5. Znacznie mniejsza też liczba mieszkańców narażona była na ponadnormatywne stężenia pyłów i benzo/a/pirenu.

Wysokie wartości stężeń pyłu PM10, pyłu PM2,5 i benzo/a/pirenu występowały wyłącznie w sezonie grzewczym. Wskazuje to na emisję powierzchniową jako główną przyczynę ponadnormatywnego zanieczyszczenia powietrza. Na występowanie wysokich stężeń zanieczyszczeń duży wpływ miały niekorzystne warunki meteorologiczne w sezonie grzewczym (niska temperatura, mała prędkość wiatru). Utrzymuje się zatem obowiązek monitorowania stężeń na obszarach przekroczeń, a także konieczność realizowania zadań nakreślonych w programach ochrony powietrza dla aglomeracji lubelskiej i strefy lubelskiej.

Stężenia dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, benzenu, tlenku węgla, ołowiu, arsenu, kadmu i niklu dotrzymywały obowiązujących standardów i obie strefy dla tych zanieczyszczeń zostały zaliczone do klasy A.

Pod względem zanieczyszczenia powietrza ozonem aglomerację lubelską i strefę lubelską, zaliczono do klasy A, ze względu na brak przekroczeń poziomu docelowego oraz do klasy D2 z powodu przekroczenia poziomu celu długoterminowego.

Głównymi źródłami zanieczyszczeń powietrza na terenie gminy Bełżyce są źródła tzw. „niskiej emisji" oraz transport drogowy.

Niska emisja

Ogrzewanie większości gospodarstw domowych odbywa się w oparciu o indywidualne piece zasilane węglem, gazem propan-butan z butli, olejem opałowym, gazem ziemnym lub drewnem oraz z ciepłowni zakładowej SPOMASZ Bełżyce S.A.. Większość zakładów produkcyjnych, obiektów szkolnych i użyteczności publicznej korzysta przede wszystkim z własnych kotłowni, ze źródeł cieplnych zasilanych gazem ziemnym, olejem opałowym lub węglem.

Według stanu na rok 2017, na obszarze gminy Bełżyce funkcjonowały gazociągi o łącznej długości 109,787 km (ilość przyłączy – 1347), a mieście Bełżyce 36,493 (ilość przyłączy 1130). Właścicielem infrastruktury sieci gazowej na obszarze gminy jest Zakład Gazowniczy w Bełżycach. Zgodnie z Planem Gospodarki Niskoemisyjnej Gmina Bełżyce jest zasilana gazem ziemnym ze stacji Operatora Gazociągów Przesyłowych GAZ-SYSTEM S.A. Oddział w Tarnowie. Przez zachodnią część obszaru gminy przebiega gazociąg wysokiego

ciśnienia DN 700, najbliższy punkt wyjścia na sieć dystrybucyjną znajduje się w Poniatowej, Oddział

w Tarnowie, Zakład Gazowniczy w Bełżycach. Przez teren gminy Bełżyce przebiega gazociąg – magistrala wysokiego ciśnienia o średnicy 250 mm, zasilający m.in. miasto Lublin.

Do odbiorców poprzez gazociągi średniego i niskiego ciśnienia dystrybuowany jest gaz ziemny wysokometanowy, rodzina 2, grupa E(GZ-50) zgodnie z normą PN-C-04753. Operator zasila obszar miejski gminy Bełżyce oraz część miejscowości gminy. Wg Banku danych lokalnych (www.bdl.stat,gov.pl) w 2016 r. ok. 66,5 % całej ludności gminy Bełżyce korzystała z gazu ziemnego, z czego ok. 81,7 % w samym mieście Bełżyce, a 51,6 % na terenach wiejskich.

Na terenie miasta i gminy Bełżyce w latach 2016-2017 były realizowane gazociągi w następujących miejscowościach: Podole I – długość 300 m, Wierzchowiska – długość 143 m, Chmielnik Kol. – długość 70 m, Bełżyce, ul. Wojska Polskiego – długość 285 m, Bełżyce, ul. Zagrodowa – długość 40 m.

Transport

Przez teren gminy Bełżyce przebiegają następujące drogi:

- drogi wojewódzkie o długości 25,111 km,
- drogi powiatowe o długości 65,714 km,
- drogi gminne o długości 94 km.

ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII

W ustawie o odnawialnych źródłach energii, odnawialne źródła energii zdefiniowano, jako *„odnawialne, niekopalne źródła energii obejmujące energię wiatru, energię promieniowania słonecznego, energię aerotermalną, energię geotermalną, energię hydrotermalną, hydroenergię, energię fal, prądów i pływów morskich, energię otrzymywaną z biomasy, biogazu, biogazu rolniczego oraz z biopłynów”.*

Użytkowanie odnawialnych źródeł energii umożliwia osiągnięcie korzyści ekologicznych, gospodarczych i społecznych.

Obszar gminy Bełżyce znajduje się w rejonie najwyższego rocznego promieniowania słonecznego w Polsce. Suma usłonecznienia rocznego w rejonie gminy jest bardzo wysoka i kształtuje się na poziomie 1200 godzin w ciągu roku, średnie sumy roczne promieniowania wahają się w okolicy 950 kWh/m^2/rok.

Gmina Bełżyce w dniu 14.06.2016 roku w odpowiedzi na konkurs nr RPLU.04.01.00-IZ.00-06-001/16 złożyła wniosek o dofinansowanie projektu pt. „Odnawialne źródła energii w gminie Bełżyce" w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2014 – 2020, Osi Priorytetowej IV Energia przyjazna środowisku, Działania 4.1 Wsparcie wykorzystania OZE.

W dniu 28.12.2016 roku podpisano umowę o dofinansowanie projektu ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w kwocie 3 404392,35 zł.

Projekt „**Odnawialne źródła energii w gminie Bełżyce**" jest współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020, Osi Priorytetowej IV Energia przyjazna środowisku, Działania 4.1 Wsparcie wykorzystania OZE. Całkowita wartość projektu wynosi 4 470 146,60 zł, zaś wartość dofinansowania 3 404 392,35 zł.

Celem nadrzędnym projektu jest wzrost potencjałów rozwojowych gminy miejsko-wiejskiej Bełżyce (przy zachowaniu zasady zrównoważonego rozwoju) oraz podniesienie jakości życia mieszkańców i poprawa stanu środowiska naturalnego. Celem głównym projektu jest poprawa jakości (czystości) powietrza w gminie Bełżyce poprzez wykorzystanie zasobów energii odnawialnej (energii słonecznej), jako alternatywnego źródła wytwarzania ciepła. Cel ten zostanie osiągnięty poprzez montaż instalacji solarnych na prywatnych nieruchomościach na terenie gminy. Dzięki temu nastąpi podniesienie poziomu wykorzystania odnawialnych źródeł energii w gminie, redukcja wydzielanych do atmosfery gazów cieplarnianych i innych substancji szkodliwych: (pyłów, dwutlenku siarki (SO_2), dwutlenku azotu (NO_2), tlenku węgla (CO) i dwutlenku węgla (CO_2), podniesienie potencjału gminy Bełżyce w zakresie turystyki oraz rozwoju przedsiębiorczości związane z poprawą jakości środowiska naturalnego.

<u>Cele szczegółowe projektu:</u>

- wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców gminy i wykorzystania odnawialnych źródeł energii,
- wyposażenie gminy w nowoczesną technologię pozwalającą na wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, poprzez zapewnienie dotacji na zakup kolektorów słonecznych,
- ograniczenie zużycia zasobów paliw kopalnych i energii ze źródeł konwencjonalnych wzrost udziału energii cieplnej produkowanej z OZE,

- zmniejszenie kosztów związanych z ogrzewaniem c.w.u. w gospodarstwach domowych oraz zaspokojenie potrzeb energetycznych mieszkańców,
- obniżenie emisji szkodliwych gazów i pyłów do atmosfery,
- spadek liczby chorób wśród mieszkańców gminy spowodowanych zanieczyszczonym powietrzem,
- poprawa mikroklimatu i wykorzystanie walorów gminy, w tym walorów turystycznych, stworzenie warunków do aktywizacji pozarolniczej działalności gospodarczej i tworzenia miejsc pracy, m.in. w sektorze turystyki.

Kluczowym rezultatem projektu będzie poprawiona jakość powietrza na terenie gminy Bełżyce. Rezultat ten zostanie osiągnięty poprzez zadania realizowane w ramach projektu, związane z montażem instalacji wykorzystujących odnawialne źródła energii, kolektorów słonecznych na budynkach mieszkalnych. W ramach projektu zamontowane zostaną kolektory słoneczne w 420 gospodarstwach domowych. Projekt przewiduje także wykorzystanie nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych. Instalacja będzie wyposażona w nowoczesną automatykę, z regulatorem pozwalającym na bieżący monitoring funkcjonowania instalacji oraz funkcją zliczania energii dostarczonej przez kolektory w postaci statystyk. Możliwa będzie zdalna obsługa instalacji solarnej i dostęp do statystyk - poprzez portal i narzędzia ICT. Grupą docelową projektu są mieszkańcy gminy Bełżyce bezpośrednio uczestniczący w projekcie. Są to bezpośredni użytkownicy infrastruktury powstałej w wyniku realizacji projektu.

Ilość gospodarstw domowych biorących udział w projekcie – 420 szt.

Ponadto na terenie gminy Bełżyce - we Wronowie planowane jest zbudowanie elektrowni słonecznej o mocy do 2,5 MW. W ramach inwestycji planuje się montaż i/lub budowę następujących elementów:

- panele fotowoltaiczne o łącznej mocy nominalnej do 2,5 MW,
- konstrukcja nośna do instalacji paneli (tzw. stoły fotowoltaiczne) pod kątem nachylenia 30-35 stopni o orientacji południowej, posadowionej na gruncie (konstrukcja wbijana kafarem – palowana),
- falowniki (inwertery) przekształcające energię prądu stałego na energię prądu zmiennego o parametrach dostosowanych do sieci odbiorczej,

- instalacja monitorująca ilość wyprodukowanej energii oraz parametry pracy elektrowni słonecznej,
- instalacja odgromowa,
- transformator olejowy lub suchy nn/SN wraz z linią kablowa doziemną,
- ogrodzenie,
- pozostałe elementy infrastruktury niezbędne do funkcjonowania w/w inwestycji.

W Polsce, w tym i na Lubelszczyźnie dominują wiatry bardzo słabe, tj. o prędkości do 2 m/sek. Biorąc pod uwagę wartości średnie, wzrost ich prędkości obserwuje się w miesiącach zimowych, co jest związane ze zwiększonymi gradientami ciśnienia powietrza atmosferycznego w tej porze roku. Największe średnie prędkości wiatru, przekraczające 4 m/sek., przypadają na styczeń, natomiast najmniejsze, sięgające 1,2 m/sek., notowane są w sierpniu. Zimą silne wiatry (tj. o prędkościach przekraczających 10 m/sek.) najczęściej występują przy zachodniej i północno-wschodniej cyrkulacji cyklonalnej, natomiast latem silne wiatry najczęściej obserwuje się przy północno-zachodniej cyrkulacji cyklonalnej. Sporadycznie, z tendencją do wzrostu częstotliwości, obserwowane są bardzo silne wiatry (tj. o prędkości przekraczającej 15 m/sek.). Spowodowane są dużymi różnicami termicznymi podłoża. Na Lubelszczyźnie średnia liczba dni: z wiatrem bardzo silnym wynosi 2 dni, z wiatrem silnym – 20 dni, a z wiatrem bardzo słabym i ciszą – 50 dni.

Na terenie gminy Bełżyce znajdują się dwie elektrownie wiatrowe. Pierwsza typu ENERCONE E40 wraz z drogami dojazdowymi znajduje się w miejscowości Cuple. Jest to jedna turbina o mocy 500 kW o wysokości wierzy do 48 m i szerokości wirnika 40 m. Druga z kolei znajduje się w Bełżycach przy ul. Przemysłowej (obręb geodezyjny Bełżyce-Rolne) o mocy 1000 kW.

Cel do 2025 roku

Na podstawie identyfikacji stanu istniejącego, zmian ustawodawstwa unijnego i krajowego podejmowane działania w zakresie ochrony powietrza na terenie gminy Bełżyce powinny być realizowane poprzez:

- podnoszenie społecznej świadomości proekologicznej w zakresie ochrony powietrza i przedstawienie szkodliwego oddziaływania zanieczyszczeń pyłowych i gazowych dla zdrowia i kosztów społeczno-ekonomicznych spowodowanych zanieczyszczeniem atmosfery;
- wykorzystywanie energii ze źródeł odnawialnych;

- podjęcie dalszych działań związanych z ograniczaniem niskiej emisji.

Kierunki działań do 2021roku

- Wspieranie działań mających na celu wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych.
- Modernizacja lokalnej sieci ciepłowniczej.
- Realizacja przedsięwzięć termomodernizacyjnych i termorenowacyjnych w budynkach użyteczności publicznej i budynkach mieszkalnych.
- Przebudowa ulic, traktów komunikacyjnych, połączeń komunikacyjnych.
- Prowadzenie kampanii społecznych i wspieranie inicjatyw lokalnych na rzecz przeciwdziałania spalaniu odpadów w gospodarstwach domowych oraz na rzecz przeciwdziałania wypalaniu traw i ograniczaniu emisji wtórnej.
- Promowanie transportu zbiorowego oraz rozwój tras rowerowych, w tym współdziałanie z gminami ościennymi dla rozwoju sieci tras rowerowych w województwie lubelskim.
- Stosowanie ogólnodostępnych technik mających na celu zmniejszenie wszystkich emisji do środowiska tj. odpadów, ścieków, emisji pyłów i substancji gazowych itp.

Do kierunków działań związanych z ochroną powietrza zalicza się również modernizacje i budowę nowych dróg. Poprawa płynności ruchu pojazdów oraz lepszy stan nawierzchni spowoduje zmniejszenie ilości emitowanych spalin i pyłów, co w konsekwencji doprowadzi do zmniejszenia zanieczyszczenia powietrza.

3.3.2. OCHRONA WÓD

STAN WYJŚCIOWY

WODY PODZIEMNE

Gmina leży w obrębie Głównego Zbiornika Wód Podziemnych (GZWP) nr 406 - Niecka Lubelska (Lublin). Jest to zbiornik o charakterze szczelinowo-porowym, w obrębie którego wody podziemne występują w utworach kredy górnej.

Głębokość występowania zwierciadła wody podziemnej, uzależniona od ukształtowania terenu, kształtuje się od 1-5 m w dolinach, do 5-10 m na pozostałym obszarze. W dolinach występują źródła o charakterze szczelinowym i niewielkiej wydajności. Wyjątkiem są źródła w Babinie, w dolinie Krężniczanki, o wydajności około 50 i 25 1/sek.

MONITORING WÓD PODZIEMNYCH

Wody podziemne mają nieocenione znaczenie gospodarcze. Pozostają nadal głównym rezerwuarem wód pitnych dla potrzeb ludności, przemysłu spożywczego oraz hodowli. Są w znacznie niższym stopniu zdegradowane jakościowo niż wody powierzchniowe.

Głównym i trudnym do opanowania zagrożeniem dla czystości wód podziemnych są zanieczyszczenia obszarowe związane z działalnością rolnictwa (nawozy, chemiczne środki ochrony roślin, gnojowica, soki kiszonkowe itp.), nieskanalizowanym osadnictwem, a także zanieczyszczenia z atmosfery.

W załączniku nr 2 do „Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły" przedstawiono charakterystykę jednolitych części wód podziemnych (JCWPd), w obrębie, których jest zlokalizowana Gmina Bełżyce:

- Europejski kod JCWPd – PLGW200088
- Nazwa JCWPd – 88,
- Region wodny - region wodny Środkowej Wisły,
- Obszar dorzecza, kod – 2000,
- Obszar dorzecza, nazwa – obszar dorzecza Wisły,
- Ocena stanu ilościowego – dobry,
- Ocena stanu chemicznego – dobry,
- Ocena ryzyka – niezagrożony,
- Cel środowiskowy – dobry stan chemiczny i ilościowy

- Europejski kod JCWPd – PLGW200089,
- Nazwa JCWPd – 89,
- Region wodny - region wodny Środkowej Wisły,
- Obszar dorzecza, kod – 2000,
- Obszar dorzecza, nazwa – obszar dorzecza Wisły,
- Ocena stanu ilościowego – dobry,
- Ocena stanu chemicznego – dobry,
- Ocena ryzyka – niezagrożona,
- Cel środowiskowy – dobry stan chemiczny i ilościowy

Z powyższego zestawienia wynika, iż stan chemiczny i ilościowy części wód podziemnych w rejonie planowanych inwestycji programu oceniono, jako dobry.

Cele środowiskowe dla wód podziemnych, przedstawione w Planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły, zostały ustalone na mocy art. 4 Ramowej Dyrektywy Wodnej (RDW).

RDW w art. 4 przewiduje dla wód podziemnych następujące główne cele środowiskowe:

1. zapobieganie dopływowi lub ograniczenia dopływu zanieczyszczeń do wód podziemnych,
2. zapobieganie pogarszaniu się stanu wszystkich części wód podziemnych (z zastrzeżeniami wymienionymi w RDW),
3. zapewnienie równowagi pomiędzy poborem a zasilaniem wód podziemnych,
4. wdrożenie działań niezbędnych dla odwrócenia znaczącego i utrzymującego się rosnącego trendu stężenia każdego zanieczyszczenia powstałego w skutek działalności człowieka.

Monitoring jakości wód podziemnych w sieci krajowej prowadzony był w 2016 r. na zlecenie Głównego Inspektora Ochrony Środowiska przez Państwowy Instytut Geologiczny (PIG) – Państwowy Instytut Badawczy w oparciu o krajowy „Program Państwowego Monitoringu Środowiska na lata 2016 – 2020". Na terenie województwa lubelskiego badania chemizmu wód podziemnych prowadzono w ramach monitoringu diagnostycznego. Sieć obejmowała 95 punktów pomiarowych na obszarach JCWPd nr 66, 67, 75, 87, **88, 89**, 90, 91,118,119,120,121 i 136. Badania realizowano w celu oceny stanu chemicznego jednolitych części wód podziemnych uznanych za zagrożone niespełnieniem określonych dla nich celów środowiskowych oraz ustalenia występowania zanieczyszczeń spowodowanych działalnością antropogeniczną.

Poniżej przedstawiono analizę otworu znajdującego się na terenie gminy Bełżyce, przedstawiającą klasyfikację jakości oraz ocenę stanu chemicznego wód podziemnych na podstawie monitoringu diagnostycznego w województwie lubelskim w 2016 r. wg badań PIG PIB w Warszawie.

Tabela 5. Klasyfikacja jakości oraz ocena stanu chemicznego wód podziemnych na podstawie monitoringu diagnostycznego w województwie lubelskim w 2016 r. wg badań PIG PIB w Warszawie.

Miejscowość	Nr JCWP	Charakter zwierciadła	Rodzaj otworu	Użytkowanie terenu	Klasa jakości w punkcie	Stan chemiczny w punkcie
Babin	89	S	st. wiercona	Zabudowa wiejska	II	dobry

Źródło: Raport o stanie środowiska województwa lubelskiego w 2016 r.

Z powyższego wynika, że wody w badanym otworze stanowią wody o dobrym stanie chemicznym, w II klasie jakości.

Inwestycje planowane do realizacji na terenie gminy Bełżyce, nie będą negatywnie oddziaływać na cele środowiskowe przypisane jednolitym częściom wód podziemnych.

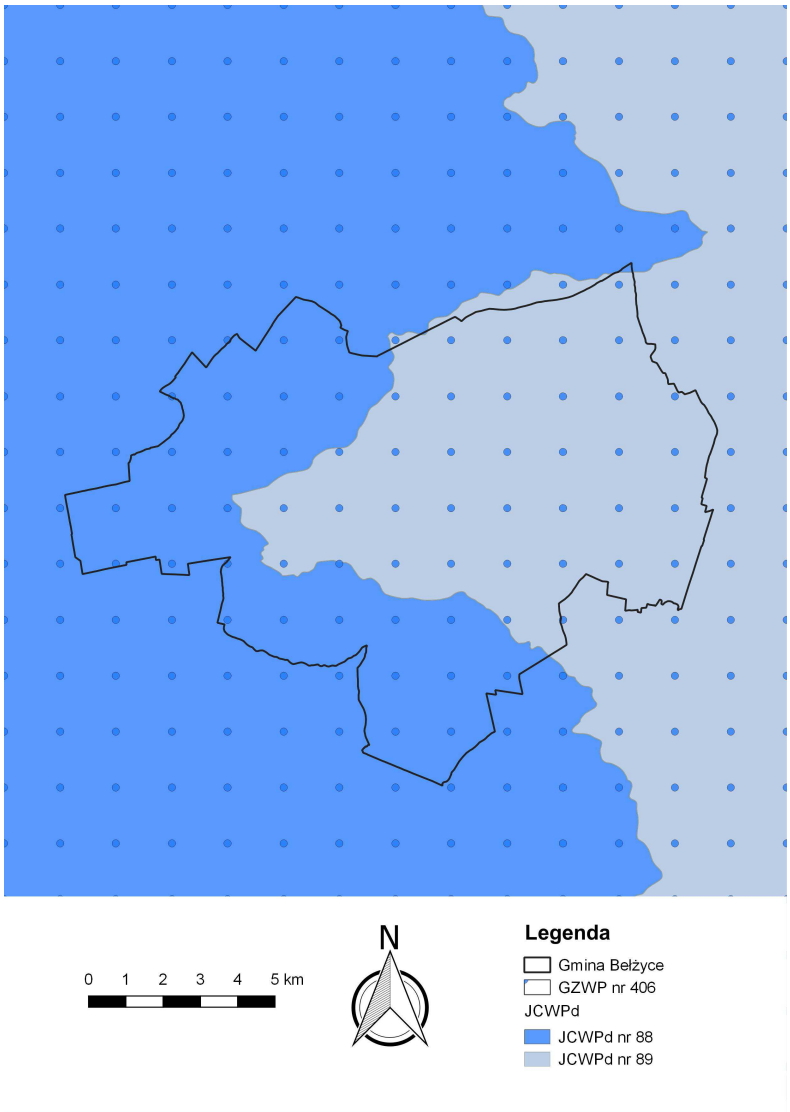

Źródło: Opracowanie własne

Rysunek 8. Lokalizacja Gminy na tle GZWP i JCWPd.

WODY POWIERZCHNIOWE

Większość gminy, centralna i wschodnia część należy do zlewni Krężniczanki, lewobrzeżnego dopływu Bystrzycy. Krężniczanka przyjmuje w granicach gminy wody Wzgórzanki i wody dwóch bezimiennych cieków, z których prawobrzeżny dopływ ma źródła w Wymysłówce, a lewobrzeżny w Matczynie. Zachodnia i południową część gminy odwadniają prawobrzeżne dopływy Chodelki: Zalesianka i Wronówka. Północna część obszaru gminy należąca do dorzecza Bystrej jest odwadniana przez rzekę Czerkę i jej dopływy.

Niewielkie powierzchnie na terenie gminy zajmują zbiorniki wodne. W strefie wododziału rozdzielającego zlewnię Zalesianki i bezimiennego dopływu Chodelki występują liczne, małe bezodpływowe zagłębienia, stale lub okresowo utrzymujące wodę. Niewiele jest też na terenie gminy sztucznych zbiorników wodnych.

MONITORING WÓD POWIERZCHNIOWYCH

Zgodnie z ustawą Prawo wodne, monitoring wód powierzchniowych prowadzony jest w celu pozyskania informacji o stanie wód powierzchniowych na potrzeby planowania w gospodarowaniu wodami i oceny osiągnięcia celów środowiskowych przypisanych jednolitym częściom wód (jcwp). Szczegółowe zasady planowania i realizacji programów monitoringu określa rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 19 lipca 2016 r. *w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych* (Dz. U. z 2016 r. poz. 1178). Monitoring wód powierzchniowych w 2016 roku realizowany był zgodnie z „Programem Państwowego Monitoringu Środowiska Województwa lubelskiego na lata 2016-2020". Rok 2016 był też pierwszym rokiem w trzecim cyklu gospodarowania wodami (2016-2021). Badania były zaplanowane i realizowane na podstawie rozporządzeń „monitoringowych": rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 15 listopada 2011 r. *w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych* (Dz. U. z 2011 r. Nr 258, poz. 1550) oraz rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 21 listopada 2013 r. *zmieniającego rozporządzenie w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych* (Dz. U. z 2013 r. poz. 1558).

W 2016 roku jcwp były badane w ramach programu monitoringu diagnostycznego, operacyjnego, obszarów chronionych i badawczego.

Program **monitoringu diagnostycznego** obejmował badania wszystkich elementów biologicznych, fizykochemicznych, specyficznych zanieczyszczeń syntetycznych i niesyntetycznych oraz substancji priorytetowych w dziedzinie polityki wodnej.

W **monitoringu operacyjnym** badane były wybrane elementy biologiczne, najbardziej wrażliwe na presje, jakim poddana była dana jcwp, oraz elementy fizykochemiczne zgodnie z załącznikiem 1 rozporządzenia monitoringowego.

Programy pomiarowe jcwp badanych w ramach **monitoringu obszarów chronionych** uwzględniały wskaźniki jakości wód wymienione w ww. załączniku rozporządzenia.

Zakres badań **monitoringu badawczego** dostosowywany był do potrzeb, dla których był wyznaczony. Cztery jcwp były badane z powodu występowania w ich zlewni źródeł emitujących substancje szczególnie szkodliwe dla środowiska wodnego, w celu sprawdzenia występowania tych substancji w wodzie. Dla 13 jcwp prowadzono monitoring badawczy, jako monitoring graniczny w ramach współpracy międzynarodowej z Republiką Ukrainy i Białorusi w zakresie ustalonym odpowiednio z instytucjami współpracującymi. Zakres pomiarowy obejmował: temperaturę, tlen rozpuszczony, BZT_5, OWO, przewodność, twardość ogólną, odczyn pH, azot: amonowy, Kjeldahla, azotanowy, ogólny, fosforany i fosfor ogólny. W oparciu o wyniki badań przeprowadzono klasyfikację stanu ekologicznego dla jcwp naturalnych, a dla jcwp sztucznych i silnie zmienionych klasyfikację potencjału ekologicznego, ocenę stanu chemicznego i ocenę stanu wód. Ocenę stanu wód przeprowadzono w oparciu o nowe rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2016 r. *w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych oraz środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych* (Dz. U. z 2016 r. poz. 1187). Rozporządzenie to uzależnia wartości graniczne od typu abiotycznego jcwp, przy czym wartości te są bardziej restrykcyjne niż obowiązujące w poprzednim rozporządzeniu, dlatego też nie należy porównywać klasyfikacji wód z roku 2016 z klasyfikacją z lat wcześniejszych.

W procedurze oceny stanu jcwp zastosowano tzw. zasadę dziedziczenia wyników z zachowaniem terminów ważności wyniku wynikającego z ramowej dyrektywy wodnej. Przyjmuje się, że dziedziczone mogą być wyniki nie starsze niż 6 lat, przy czym, w przypadku jcwp uznanej za zagrożoną niespełnieniem celów środowiskowych lub objęcia jej monitoringiem operacyjnym, okres ważności danych biologicznych, fizykochemicznych i hydromorfologicznych (w zakresie wskaźników wybranych do monitoringu operacyjnego)

skraca się do lat trzech. Dane dla wskaźników chemicznych wybranych do monitorowania w ramach monitoringu operacyjnego nie mogą być dziedziczone.

Zgodnie z Planem gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły przez teren gminy Bełżyce przepływają cieki wchodzące w skład czterech jednolitych części wód:

- PLRW2000624649 – Ciemięga,
- PLRW20006237436 – Chodelka do dopływu spod Wronowa,
- PLRW20006237449 – Poniatówka,
- PLRW200062386 – Bystra do dopływu spod Wąwolnicy,

Charakterystyka ww. JCWP została przedstawiona poniżej:

Ciemięga,

- Typ – potok wyżynny węglanowy z substratem drobnoziarnistym na lessach i lessopodobnych(6),
- Europejski Kod JCWP – PLRW2000624649,
- Obszar dorzecza (kod i nazwa) – 2000, obszar dorzecza Wisły,
- Region wodny – region wodny Środkowej Wisły,
- Status – naturalna część wód,
- Ocena stanu – zły,
- Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych – zagrożona,
- Odstępstwo – tak,
- Typ odstępstwa - przedłużenie terminu osiągnięcia celu: - brak możliwości technicznych
- Uzasadnienie odstępstwa – w zlewni JCWP występuje presja komunalna. W programie działań zaplanowano działania podstawowe, obejmujące uporządkowanie gospodarki ściekowej, które są wystarczające, aby zredukować tą presję w zakresie wystarczającym dla osiągnięcia dobrego stanu. Z uwagi jednak na czas niezbędny dla wdrożenia działań, a także okres niezbędny aby wdrożone działania przyniosły wymierne efekty, dobry stan będzie mógł być osiągnięty do roku 2021.

- Cel środowiskowy: dobra stan ekologiczny i chemiczny

Chodelka do dopływu spod Wronowa

- Kategoria wód (cieki naturalne, jezioro) – ciek naturalny,
- Typ – potok wyżynny węglanowy z substratem drobnoziarnistym na lessach i lessopodobnych (6),
- Europejski Kod JCWP – PLRW20006237436,
- Obszar dorzecza (kod i nazwa) – 2000, obszar dorzecza Wisły,
- Region wodny – region wodny Środkowej Wisły,
- Status – naturalna część wód,
- Ocena stanu – zły,
- Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych – zagrożona,
- Typ odstępstwa - przedłużenie terminu osiągnięcia celu: - brak możliwości technicznych
- Uzasadnienie odstępstwa – w zlewni JCWP nie zidentyfikowano presji mogącej być przyczyną występujących przekroczeń wskaźników jakości. Konieczne jest dokonanie szczegółowego rozpoznania przyczyn w celu prawidłowego zaplanowania działań naprawczych. Rozpoznanie przyczyn nieosiągnięcia dobrego stanu zapewni realizacja działań na poziomie krajowym: utworzenie krajowej bazy danych o zmianach hydromorfologicznych, przeprowadzenie pogłębionej analizy presji pod kątem zmian hydromorfologicznych, opracowanie dobrych praktyk w zakresie robót hydrotechnicznych i prac utrzymaniowych wraz z ustaleniem zasad ich wdrażania oraz opracowanie krajowego programu renaturalizacji wód powierzchniowych.
- Cel środowiskowy: dobra stan ekologiczny i chemiczny

Poniatówka,

- Typ – potok wyżynny węglanowy z substratem drobnoziarnistym na lessach i lessopodobnych (6),
- Europejski Kod JCWP – PLRW20006237449,
- Obszar dorzecza (kod i nazwa) – 2000, obszar dorzecza Wisły,

- Region wodny – region wodny Środkowej Wisły,
- Status – naturalna część wód,
- Ocena stanu – zły,
- Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych – zagrożona,
- Odstępstwo – tak,
- Typ odstępstwa - przedłużenie terminu osiągnięcia celu: - brak możliwości technicznych
- Uzasadnienie odstępstwa – w zlewni JCWP występuje presja komunalna. W programie działań zaplanowano działania podstawowe, obejmujące uporządkowanie gospodarki ściekowej, które są wystarczające, aby zredukować tą presję w zakresie wystarczającym dla osiągnięcia dobrego stanu. Z uwagi jednak na czas niezbędny dla wdrożenia działań, a także okres niezbędny, aby wdrożone działania przyniosły wymierne efekty, dobry stan będzie mógł być osiągnięty do roku 2021.
- Cel środowiskowy: dobra stan ekologiczny i chemiczny

Bystra do dopływu spod Wąwolnicy,

- Typ – potok wyżynny węglanowy z substratem drobnoziarnistym na lessach i lessopodobnych (6),
- Europejski Kod JCWP – PLRW200062386,
- Obszar dorzecza (kod i nazwa) – 2000, obszar dorzecza Wisły,
- Region wodny – region wodny Środkowej Wisły,
- Status – naturalna część wód,
- Ocena stanu – zły,
- Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych – zagrożona,
- Odstępstwo – tak,
- Typ odstępstwa - przedłużenie terminu osiągnięcia celu: - brak możliwości technicznych
- Uzasadnienie odstępstwa – w zlewni JCWP występuje presja komunalna. W programie działań zaplanowano działania podstawowe, obejmujące uporządkowanie gospodarki ściekowej, które są wystarczające, aby zredukować tą

presję w zakresie wystarczającym dla osiągnięcia dobrego stanu. Z uwagi jednak na czas niezbędny dla wdrożenia działań, a także okres niezbędny, aby wdrożone działania przyniosły wymierne efekty, dobry stan będzie mógł być osiągnięty do roku 2021,

- Cel środowiskowy: dobra stan ekologiczny i chemiczny.

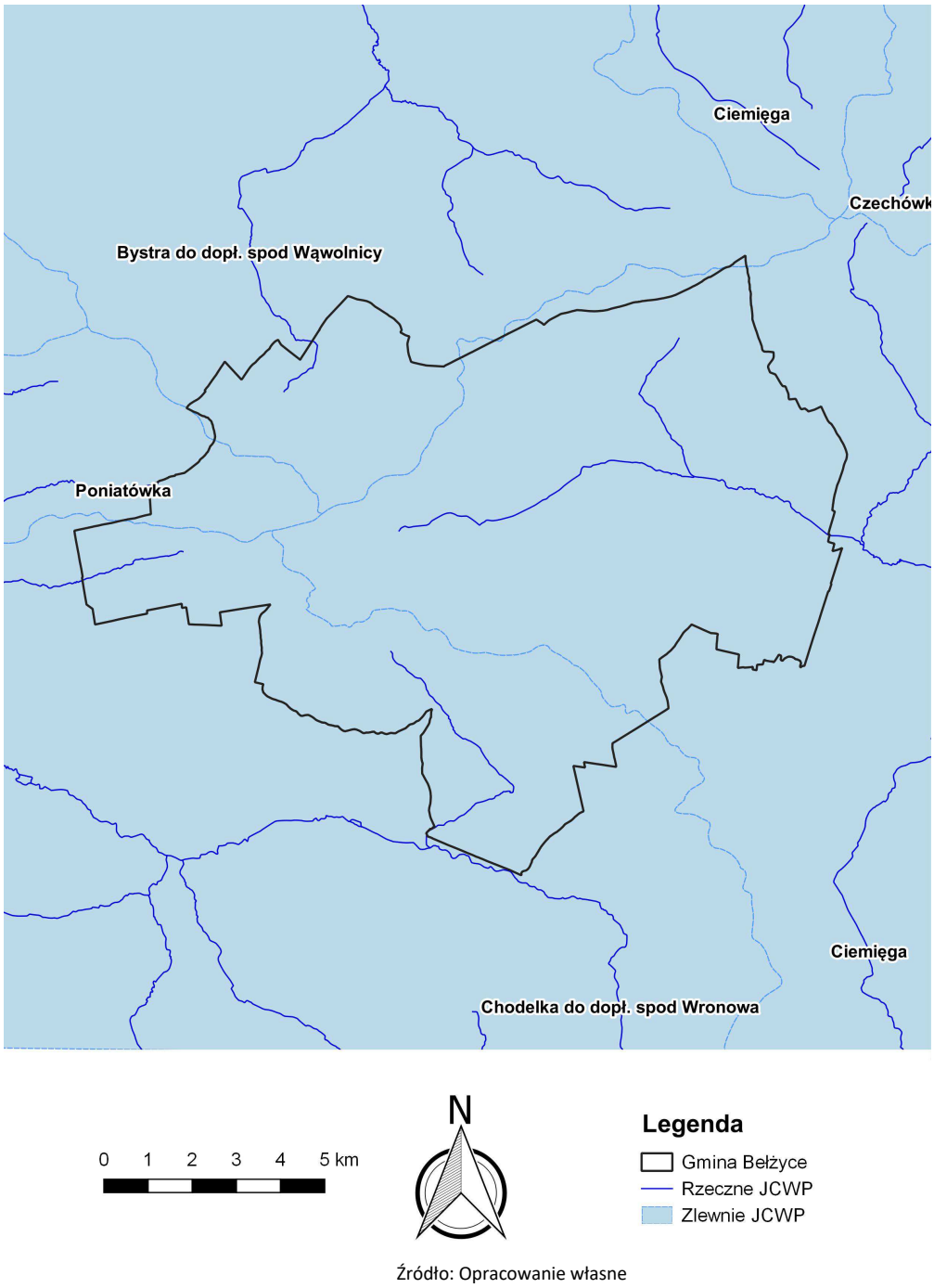

Źródło: Opracowanie własne

Rysunek 9. Lokalizacja Gminy na tle JCWP.

Zgodnie z załącznikiem nr 1 do rozporządzeniem Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej W Warszawie z dnia 29 marca 2017 r. w sprawie określenia wód powierzchniowych i podziemnych wrażliwych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych oraz obszaru szczególnie narażonego, z którego odpływ azotu ze źródeł rolniczych do tych wód należy ograniczyć w granicach regionów wodnych: Środkowej Wisły, Łyny i Węgorapy, Niemna, Świeżej oraz Jarft – (Dziennik Urzędowy Województwa Lubelskiego poz. 1232), jednolite części wód powierzchniowych o nazwach: Ciemięga, Chodelka do dopływu spod Wronowa oraz Poniatówka są wrażliwe na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych

Na terenie gminy nie znajduje się żaden punkt pomiarowo-kontrolny stanu wód. Najbliższy ppk., w którym prowadzony jest monitoring stanu wód jest zlokalizowany na JCWP „Bystra do dopł. spod Wąwolnicy" (ppk. Bystra-Mareczki – gmina Wąwolnica), oraz JCWP „Ciemięga" (ppk. Ciemięga-Krężnica Jara – gmina Niedrzwica Duża).

Tabela 6. Ocena stanu jednolitej części wód badanej w 2016 r. (źródło: WIOŚ).

	Bystra do dopł. spod Wąwolnicy		Ciemięga	
L.p.	**Klasyfikacja wskaźników jakości wód**	**Klasa elementów**	**Klasyfikacja wskaźników jakości wód**	**Klasa elementów**
1.	Elementy biologiczne	IV	Elementy biologiczne	II
2.	Elementy fizykochemiczne	PSD	Elementy fizykochemiczne	PSD
3.	Elementy hydromorfologiczne	I	Elementy hydromorfologiczne	II

*PSD – poniżej stanu dobrego

ZAOPATRZENIE W WODĘ

Mieszkańcy gminy Bełżyce posiadają dostęp do wodociągu zbiorowego o długości 42,49 km. Ilość przyłączy wodociągowych wynosi: 737 szt. Długość wodociągu dla samego Miasta Bełżyce wynosi 29,90 km wraz z 1150 przyłączami.

Zaopatrzenie w wodę miasta i gminy Bełżyce oparte jest na korzystaniu z trzech własnych ujęć wody usytuowanych w następujących miejscowościach:

- Bełżyce – obsługujące miasto Bełżyce posiada wydajność eksploatacyjną 115,0m^3/h. Roczne zużycie – około 270 000 m^3 wody. Ujęcie administrowane jest przez Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej,

- Matczyn – obsługujące miejscowości Matczyn – Wojcieszyn, Zosin, Podole I i Podole Dołek. Wydajność eksploatacyjna – 61,5 m^3/h. Roczne zużycie – około 50 000 m^3 wody. Ujęcie administrowane przez Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Bełżycach,
- Skrzyniec – obsługujące miejscowości Skrzyniec, Kolonia Skrzyniec i Wierzchowiska Dolne i Zalesie. Wydajność eksploatacyjna 12,2 m^3/h. Roczne zużycie – około 5 000 m^3 wody. Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Bełżycach.

Kanalizacja sanitarna

Gorzej od sieci wodociągowej przedstawia się wyposażenie obszaru gminy w kanalizację. Długość sieci kanalizacyjnej gminy wynosi 12,64 km i pozwala na odprowadzenie ścieków z 169 przyłączy (dane z Urzędu Gminy). Na terenie miasta występuje sieć o długości 33,46 km wraz z 935 przyłączami. Ścieki z sieci kanalizacyjnej kierowane są do 2 oczyszczalni ścieków.

Tabela 7. Parametry oczyszczalni ścieków.

L.p.	Lokalizacja	Przepustowość [m^3/d]	Projektowana wydajność
1.	ul. Lubelska 173, 24-200 Bełżyce	średnia: 1150 maksymalna: 1450 docelowa:1700	8617 RLM
2.	Babin	17 m^3/dobę	b.d.

Znaczna część gospodarstw odprowadza ścieki do zbiorników bezodpływowych. Coraz więcej gospodarstw decyduje się także na budowę małych, przydomowych oczyszczalni ścieków. Na terenie gminy funkcjonują 128 takie obiekty. Przydomowe oczyszczalnie są najlepszym rozwiązaniem dla obsługi gospodarstw na terenach o zabudowie rozproszonej, gdzie nie ma możliwości stworzenia sieci kanalizacyjnej.

W latach ubiegłych Gmina Bełżyce zrealizowała zadania, m.in.: modernizację stacji wodociągowej, budowę i rozbudowę kanalizacji sanitarnej, remont oczyszczalni ścieków, budowa przydomowych oczyszczalni ścieków, które miały na celu ulepszenie gospodarki wodno-ściekowej.

Tabela 8. Inwestycje z zakresu gospodarki wodno-ściekowej zrealizowane w Gminie Bełżyce.

L.p.	Nazwa projektu	Okres realizacji	Łączne nakłady	Budżet gminy (udział własny	Środki unijne	Źródło dofinansowania
1	Poprawa i uregulowanie gospodarki wodno-ściekowej w dolinie rzeki Krężniczanki	2011-2014	3 400 338,00 zł	2 195 335,00 zł	1 205 000,00 zł	RPO
2	Modernizacja ujęcia wody w m. Matczyn	2015	14 996,16 zł	14 996,16 zł	0,00	Gmina Bełżyce
3	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków	2015-2016	147 068,73 zł	95 591,67	0,00	51 477,06 wpłaty mieszkańców, Gmina Bełżyce
4	Budowa sieci wodociągowej przy ul. Szewskiej	2015	96 127,92 zł	96 127,92 zł	0,00	Gmina Bełżyce
5	Budowa sieci kanalizacyjnej przy ul. Kazimierskiej	2015	565 757,89zł	565 757,89zł	0,00	Gmina Bełżyce

Cele do 2025 roku

- Racjonalizacja gospodarowania zasobami wód powierzchniowych i podziemnych w taki sposób, aby uchronić gospodarkę od deficytów wody.
- Osiągnięcie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych gminy.
- Systematyczny monitoring wód podziemnych i powierzchniowych.

Kierunki działań do 2021 roku

- Zapewnienie ochrony jakościowej i ilościowej zasobów wodnych wykorzystując planistyczne i techniczno-inżynierskie metody zabezpieczenia hydrosfery.
- Ustalanie zasobów eksploatacyjnych wód podziemnych i wydawanie pozwoleń wodnoprawnych na pobór wód podziemnych w ilościach, które są konieczne do zapewnienia zapotrzebowania, z uwzględnieniem zasobów dynamicznych.
- Wydawanie pozwoleń wodnoprawnych na pobór wód powierzchniowych, z uwzględnieniem przepływu nienaruszalnego rzek.
- Prowadzenie działań kontrolnych jakości ścieków odprowadzanych z przedsiębiorstw do odbiorników.

3.3.3. GOSPODARKA ODPADAMI

STAN WYJŚCIOWY

Jednym z podstawowych założeń systemu gospodarowania odpadami komunalnych jest obowiązek prowadzenia na terenie nieruchomości selektywnej zbiórki odpadów. W tym celu, właściciele zostali zobowiązani do wyposażenia nieruchomości w pojemniki lub worki do selektywnej zbiórki odpadów komunalnych oraz pojemniki do gromadzenia odpadów komunalnych zmieszanych o pojemności i liczbie dostosowanej do ilości osób zamieszkujących lub przebywających na terenie nieruchomości. Do selektywnego gromadzenia odpadów należy stosować pojemniki lub worki półprzeźroczyste, o grubości zapewniającej wytrzymałość worków, opatrzone adresem i danymi kontaktowymi podmiotu odbierającego odpady komunalne z terenu gminy Bełżyce oraz opatrzone nadrukiem, na jaki rodzaj odpadu są przeznaczone wg poniższych zasad:

1) na papier – worki o pojemności 120l, z nadrukiem w kolorze niebieskim, oznaczone napisem PAPIER;

2) na szkło – worki o pojemności 120l, z nadrukiem w kolorze zielonym, oznaczone napisem SZKŁO;

3) na metale i tworzywa sztuczne – worki o pojemności 120l, z nadrukiem w kolorze żółtym, oznaczone napisem METALE I TWORZYWA SZTUCZNE;

4) na odpady biodegradowalne – worki o pojemności 120l, z nadrukiem w kolorze brązowym, oznaczone napisem ODPADY BIODEGRADOWALNE „BIO”.

Rodzaj i minimalne pojemności pojemników, jak również częstotliwość i sposób pozbywania się odpadów określa załącznik do uchwały Rady Gminy Bełżyce Nr XLVIII/325/18 Rady Miejskiej w Bełżycach z dnia 28 lutego 2018 w sprawie uchwalenia Regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Bełżyce.

W wyżej wymienionym załączniku do uchwały ustalono następujące częstotliwości odbioru odpadów komunalnych z terenu nieruchomości zamieszkałych i terenów przeznaczonych do użytku publicznego:

I. Zmieszane odpady komunalne (niesegregowane) odbierane są:

1) w zabudowie zagrodowej i jednorodzinnej na terenie miasta – co najmniej raz miesiącu, a w okresie od kwietnia do października – raz na dwa tygodnie;

2) w zabudowie zagrodowej i jednorodzinnej na terenach wiejskich – co najmniej raz w miesiącu;

3) w zabudowie wielorodzinnej – co najmniej raz na tydzień;

4) na terenie nieruchomości, na których nie zamieszkują mieszkańcy - co najmniej raz w miesiącu.

II. Odpady zebrane selektywnie tj. papier (w tym odpady z papieru, tektury, opakowania, gazety, czasopisma, itd.), metale i tworzywa sztuczne, szkło odbierane są:

1) w zabudowie zagrodowej i jednorodzinnej na terenie miasta - co najmniej raz w miesiącu;

2) w zabudowie zagrodowej i jednorodzinnej na terenach wiejskich - co najmniej raz w miesiącu;

3) w zabudowie wielorodzinnej - co najmniej raz na tydzień;

4) na terenie nieruchomości, na których nie zamieszkują mieszkańcy - co najmniej raz w miesiącu.

III. Odpady ulegające biodegradacji „BIO” odbierane są:

1) w zabudowie zagrodowej i jednorodzinnej na terenie miasta - co najmniej raz w miesiącu; w okresie od kwietnia do października – raz na dwa tygodnie;

2) w zabudowie zagrodowej i jednorodzinnej na terenach wiejskich – co najmniej raz w miesiącu;

3) w zabudowie wielorodzinnej - co najmniej raz na tydzień;

4) na terenie nieruchomości, na których nie zamieszkują mieszkańcy - co najmniej raz w miesiącu.

IV. Zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny oraz meble i inne odpady wielkogabarytowe odbierane są w zabudowie jednorodzinnej i zagrodowej dwa razy do roku, a w zabudowie wielorodzinnej trzy razy do roku, zgodnie z ustalonym harmonogramem.

V. Odpady komunalne z terenów przeznaczonych do użytku publicznego usuwane są co najmniej dwa razy w miesiącu, przy czym zarządzający obszarem mają obowiązek nie dopuścić do przepełnienia koszy i wysypywania się z nich odpadów.

VI. Nieczystości ciekłe powinny być usuwane z nieruchomości z częstotliwością gwarantującą, że nie nastąpi wypływ ze zbiornika, zwłaszcza wynikający z jego przepełnienia, a także zanieczyszczenie powierzchni ziemi i wód podziemnych, nie rzadziej niż raz do roku.

VII. Liczba pojemników na odpady i ich pojemność oraz pojemność zbiornika bezodpływowego na nieczystości ciekłe muszą być dostosowane przez właściciela nieruchomości do potrzeb, a ich eksploatacja i opróżnianie musi być prowadzone w sposób gwarantujący, że nie nastąpi rozkład biologiczny zgromadzonych odpadów komunalnych, przepełnienie pojemników lub wypływ nieczystości ciekłych ze zbiornika bezodpływowego.

Na terenie gminy Bełżyce od połowy 2014 roku funkcjonuje Zakład Zagospodarowania Odpadów Komunalnych w Bełżycach Sp. z o.o.. Zakład obsługuje 15 gmin zrzeszonych w Celowym Związku Gmin „*PROEKOB*" z siedzibą w Bełżycach. Są to gminy: Bełżyce, Bychawa, Chodel, Jabłonna, Jastków, Józefów nad Wisłą, Konopnica, Krzczonów, Łaziska, Nałęczów, Opole Lubelskie, Poniatowa, Wojciechów, Wysokie, oraz Zakrzew. Zakład ma status Regionalnej Instalacji Przetwarzania Odpadów Komunalnych dla południowo-zachodniej części województwa lubelskiego. Zakład posiada pozwolenie zintegrowane na eksploatację instalacji do odzysku lub kombinacji odzysku i unieszkodliwiania o zdolności przetwarzania ponad 75 ton na dobę, z wykorzystaniem obróbki biologicznej i obróbki wstępnej odpadów przeznaczonych do termicznego przekształcenia.

Przedmiotem działalności ZZOK W Bełżycach jest:

- zbieranie odpadów innych niż niebezpieczne,
- obróbka i usuwanie odpadów innych niż niebezpieczne,
- odzysk surowców z materiałów segregowanych,
- działalność związana z rekultywacją i pozostała działalność usługowa związana z gospodarką odpadami.

Na terenie gminy Bełżyce działają następujące firmy, zajmujące się opróżnianiem zbiorników bezodpływowych i transportem nieczystości ciekłych, po uprzednim zgłoszeniu takiej potrzeby przez właścicieli nieruchomości:

- P.U.H. BRECHA, Narutowicza 83/26, 20 – 019 Lublin
- Żaneta Staszewska P.H.U., Ul. Niecała 15/25, 20-080 Lublin
- EKO-KRAS Spółka z o.o. w Kraśniku, ul. Graniczna 3, 23 – 210 Kraśnik
- Gminne Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o., ul. Młodzieżowa 4, 24 – 320 Poniatowa

- WC Serwis Sp. z o.o. Spółka komandytowa, ul. Szybowa 2, 41-808 Zabrze
- TOI TOI Sp. z o.o., ul. Płochocińska 29, 03-044 Warszawa
- ZGKiM w Bełżycach, ul. Przemysłowa 26, 24-200 Bełżyce

Częstotliwość wywozu nieczystości ciekłych ze zbiorników bezodpływowych wynika z ilości pobranej wody i pojemności zbiornika. Właściciele nie mogą dopuszczać do przepełniania zbiorników i wylewania się ścieków na powierzchnię terenu.

Opróżnianie zbiornika powinno następować, co najmniej 1 razy w roku.

W przypadku nieruchomości wyposażonych w przydomowe oczyszczalnie ścieków, częstotliwość opróżniania z osadów ściekowych zbiorników oczyszczalni wynika z instrukcji eksploatacji, którą powinien posiadać użytkownik oczyszczalni.

Na terenie gminy Bełżyce w poprzednich latach były i nadal są prowadzone działania polegające na usuwaniu wyrobów zawierających azbest z budynków osób fizycznych i prawnych. Łącznie w latach 2009-2017 w ramach podejmowanych przez Gminę Bełżyce działań unieszkodliwiono 61 104,33 m^2 azbestu (tj. ok. 794,36 Mg).

Według inwentaryzacji wyrobów azbestowych opracowanej w 2016 r., na terenie gminy Bełżyce znajduje się 748 123 m^2 płyt azbestowo-cementowych, co w przeliczeniu daje 8 229 Mg. Płyty te stanowią pokrycia dachowe. Ponadto na terenie gminy Bełżyce składowanych jest 3910 m^2 (43 Mg) odpadów azbestowych. W wodociągach gminnych na terenie gminy Bełżyce jest 1 855 mb rur azbestowo-cementowych do pozostawienia w ziemi.

Program usuwania azbestu został przyjęty uchwała Nr XXXV/215/17 Rady Miejskiej w Bełżycach z dnia 26 kwietnia 2017 r.

Cel do roku 2025

- Zapobieganie i ograniczanie powstawania odpadów.
- Zwiększenie selektywnej zbiórki odpadów.
- Zwiększenie udziału odzysku w gospodarce odpadami.
- Zmniejszenie ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przeznaczonych do unieszkodliwiania.
- Wyeliminowanie praktyk nielegalnego składowania odpadów.

Kierunki działań do roku 2021

- Kontynuacja zbierania odpadów selektywnie zebranych i zmieszanych w gminie, zgodnie z regulaminem utrzymania czystości i porządku w gminie.
- Utylizacja pokryć dachowych zawierających azbest na terenie gminy Bełżyce w 2018 roku - źródło finansowania WFOŚiGW w Lublinie,
- Likwidacja „dzikich wysypisk odpadów" w 2018 roku w Gminie Bełżyce - źródło finansowania WFOŚiGW w Lublinie oraz budżet Gminy.

3.3.4. ODDZIAŁYWANIE HAŁASU

STAN WYJŚCIOWY

Hałas jest czynnikiem w znacznym stopniu wpływającym na jakość warunków zamieszkania i wypoczynku człowieka.

W świetle definicji, ustawy Prawo ochrony środowiska hałas są to dźwięki o częstotliwości od 16 Hz do 16 kHz, które należy traktować, jako zanieczyszczenie energetyczne środowiska i dlatego należy przyjmować takie same ogólne zasady, obowiązki i formy postępowań związanych z hałasem, jak w pozostałych dziedzinach ochrony środowiska.

Zgodnie z art. 112. Ustawy Prawo ochrony środowiska ochrona przed hałasem polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu akustycznego środowiska, w szczególności poprzez:

- utrzymanie poziomu hałasu poniżej dopuszczalnego lub co najmniej na tym poziomie;
- zmniejszanie poziomu hałasu co najmniej do dopuszczalnego, gdy nie jest on dotrzymany.

Dopuszczalne wartości hałasu w środowisku określa Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (t.j. Dz. U. z 2014 r. poz. 112).

Państwowy Zakład Higieny, na podstawie ankiet, opracował także subiektywną skalę uciążliwości hałasu. Wynika z niej, że najbardziej dokuczliwy jest hałas komunikacyjny, znaczny wpływ na utrzymanie klimatu akustycznego ma wpływ hałas sąsiedzki, osiedlowy, a także hałas przemysłowy. Dlatego grupą najbardziej narażoną na hałas są mieszkańcy dużych miast oraz miejscowości położonych wzdłuż ruchliwych tras komunikacyjnych i w pobliżu niektórych obiektów przemysłowych.

Na terenie gminy Bełżyce najbardziej odczuwalnym źródłem zakłóceń środowiska akustycznego jest hałas drogowy. Hałas wywoływany przez zakłady usługowo-handlowe ma niewielkie znaczenie lokalne.

Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku powodowanego przez poszczególne grupy źródeł hałasu, z wyłączeniem hałasu powodowanego przez starty, lądowania i przeloty statków powietrznych oraz linie elektroenergetyczne, oraz rodzaje terenów przeznaczonych do ochrony zawiera tabela 1 załącznika do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 roku w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (t.j. Dz. U. z 2014 r. poz. 112). Poziomy dopuszczalne zostały określone dla dwóch grup wskaźników mających zastosowanie :

1) w prowadzeniu długookresowej polityki w zakresie ochrony środowiska przed hałasem, w szczególności do sporządzania map akustycznych oraz programów ochrony środowiska przed hałasem:

- **LDWN** – długookresowy średni poziom dźwięku A wyrażony w decybelach [dB], wyznaczony w ciągu wszystkich dób w roku, z uwzględnieniem pory dnia od godz. 6.00 – 18.00, pory wieczoru od godz. 18.00 – 22.00 oraz pory nocy od godz. 22.00 – 6.00;
- **LN** - długookresowy średni poziom dźwięku A wyrażony w decybelach [dB], wyznaczony w ciągu wszystkich pór nocy w roku od godz. 22.00-6.00,

2) do ustalania i kontroli warunków korzystania ze środowiska w odniesieniu do jednej doby:

- **LAeqD** jest to równoważny poziom dźwięku A dla pory dnia, rozumianej, jako przedział czasu od godz. 6.00 – 22.00,
- **LAeqN** - równoważny poziom dźwięku A dla pory nocy, rozumianej, jako przedział czasu od godz. 22.00 – 6.00.

Tabela 9. Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku powodowanego przez poszczególne grupy źródeł hałasu, z wyłączeniem hałasu powodowanego przez starty, lądowania i przeloty statków powietrznych oraz linie elektroenergetyczne.

L.p.	Rodzaj terenu	Drogi lub linie kolejowe				Pozostałe obiekty i działalność będąca źródłem hałasu			
		L_{DWN}	L_N	L_{AeqD}	L_{AeqN}	L_{DWN}	L_N	L_{AeqD}	L_{AeqN}
		[dB]							
1.	a) Strefa ochronna „A" uzdrowiska b) Tereny szpitali poza miastem	50	45	50	45	45	40	45	40
2.	a) Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej b) Tereny zabudowy związanej ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży c) Tereny domów opieki społecznej d) Tereny szpitali w miastach	64	59	61	56	50	40	50	40
3.	a) Tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i zamieszkania zbiorowego b) Tereny zabudowy zagrodowej c) Tereny rekreacyjno – wypoczynkowe d) Tereny mieszkaniowo – usługowe	68	59	65	56	55	45	55	45
4.	Tereny w strefie śródmiejskiej miast powyżej 100 tys. mieszkańców	70	65	68	60	55	45	55	45

Hałas komunikacyjny

Hałas drogowy jest głównym źródłem zakłóceń klimatu akustycznego środowiska. Poziom hałasu komunikacyjnego zależy zarówno od czynników, takich jak natężenie ruchu, prędkość pojazdów, ich stan techniczny czy rodzaj i stan nawierzchni, po której poruszają się owe pojazdy, jak i od rodzaju otaczającej zabudowy.

W ramach monitoringu hałasu w 2016 r. WIOŚ w Lublinie wykonał badania hałasu komunikacyjnego w 20 punktach pomiarowych w większych miastach województwa jednak na terenie gminy Bełżyce nie prowadzi się pomiarów poziomu hałasu komunikacyjnego. Najbliżej zlokalizowanym punktem pomiarowym był punkt w Woli Rudzkiej (jednak niestwierdzono przekroczenia dopuszczalnych norm hałasu).

Na terenie gminy Bełżyce skala oddziaływania transportu drogowego jest dość duża. Przekroczeń dopuszczalnych poziomów hałasu na terenie gminy należy spodziewać się wzdłuż dróg wojewódzkich przecinających gminę. W sąsiedztwie dróg powiatowych i gminnych, gdzie natężenie ruchu kołowego jest mniejsze, panuje korzystniejszy klimat akustyczny.

Hałas kolejowy

Hałasem kolejowym jest hałas powstający podczas ruszania, jazdy i zatrzymywania się pociągu. Podstawowy wpływ na emisję do środowiska hałasu powodowanego przez ruch kolejowy ma jakość taboru oraz rodzaj i stan infrastruktury w terenie, w którym odbywa się ruch.

Przez teren gminy Bełżyce nie przebiegają linie kolejowe, w związku z tym nie ma czynników związanych z działalnością kolei, które zwiększałyby poziom hałasu.

Hałas przemysłowy

Z uwagi na dogodne położenie komunikacyjne gminy, największą grupę podmiotów gospodarczych stanowią firmy zajmujące się transportem drogowym towarów, a także handlem.

Na całym obszarze gminy niewielkie lokalne uciążliwości mogą być stwarzane okresowo przez obiekty handlowo-usługowe i produkcyjne zlokalizowane w sąsiedztwie terenów o zabudowie mieszkaniowej. Oddziaływanie to nie wpływa na klimat akustyczny całej gminy, lecz ma charakter lokalny.

O uciążliwości tego hałasu decydują:

- natężenie hałasu przenikające do środowiska,
- rodzaj i przeznaczenie terenu zlokalizowanego w sąsiedztwie zakładu, czy obiektu, usługowego lub handlowego,
- odległość tego obiektu od terenu chronionego akustycznie,
- topografia terenu,
- rodzaj urządzeń stosowanych do zabezpieczania środowiska przed hałasem.

W latach 2012-2016 Gmina Bełżyce zrealizowała zadania, które miały znaczący wpływ na ograniczenie emisji hałasu pojazdów poruszających się po drogach i polegały na budowie lub przebudowie dróg i budowie chodników.

Tabela 10. Inwestycje drogowe zrealizowane w Gminie Bełżyce w latach ubiegłych.

L.p.	Nazwa projektu
1.	Przebudowa drogi Bełżyce - Strzeszkowice
2.	Przebudowa ulicy Wojska Polskiego – Nr 107042L
3	Przebudowa drogi Wierzchowiska – Zalesie – Nr 107002L
4	Przebudowa drogi Kierz – Kukawka – Nr106983L
5	Przebudowa drogi w Malinowszczyźnie – Nr 106994L

6	Modernizacja drogi w Matczynie – Nr 107006L
7	Modernizacja drogi w Kolonii Chmielnik – Nr 106982L
8	Przebudowa ulicy Bednarskiej – Nr 107008L
9	Przebudowa ulicy Ogrodowej – Nr 107025L
10	Przebudowa drogi łączącej ul. Bychawską z osiedlem mieszkaniowym „Rozwój” – działka nr 1042/16
11	Przebudowa ul. Zamkowej – Nr 107045L
12	Przebudowa drogi Skrzyniec – Wierzchowiska Stare
13	Rozbudowa drogi wojewódzkiej 747 Iłża – Konopnica na odcinku Kamień - Konopnica
14	Przebudowa ul. Partyzantów
15	Przebudowa drogi w Płowiznach Nr 106992L
16	Modernizacja drogi gminnej Skrzyniec – Stare Wierzchowiska (działka. nr 582)
17	Przebudowa drogi gminnej w miejscowości Podole
18	Przebudowa drogi gminnej Nr 107021L ul. Łączna
19	Modernizacja drogi gminnej Nr 106993L w m. Cuple
20	Przebudowa drogi w m. skrzyniec (działka nr 552)
21	Przebudowa ul. Wzgórze Nr 107043L
22	Przebudowa drogi gminnej Kierz - Kujawy
23	Przebudowa drogi gminnej Skrzyniec Kol. – Wierzchowska Stare
24	Modernizacja drogi gminnej w m. Babin (obok cmentarza)
25	Przebudowa drogi gminnej Wronów – Cuple (działka nr 983)
26	Przebudowa drogi gminnej w m. Cuple (działka nr 82)
27	Przebudowa drogi gminnej boczna ul. Przelotowej w kierunku wschodnim
28	Przebudowa drogi powiatowej Nr 2319L – ul. Jakuba Nachmana od km 0+000 do km 0+370
29	Przebudowa drogi powiatowej Nr 2323L – ul. Prebednarska od km 0+000 do km 0+440
30	Przebudowa drogi powiatowej Nr 2326L – ul. Tysiąclecia od km 0+000 do km 0+364,5
31	Budowa ul. Wzgórze – Nr 107043L
32	Budowa drogi na osiedlu Zapłocie w Bełżycach
33	Przebudowa drogi gminnej Nr 106985Lw m. Krężnica Okrągła
34	Przebudowa drogi gminnej w m. Podole
35	Przebudowa drogi gminnej Nr 10700L w m. Zosin - Jaroszewice
36	Przebudowa drogi gminnej w m. Wymysłówka
37	Przebudowa drogi gminnej w m. Skrzyniec Kolonia (działka nr 394)
38	Przebudowa drogi gminnej Nr 107003L w m. Wierzchowiska Dolne
39	Przebudowa drogi gminnej Nr 107002L Stare Wierzchowiska
40	Przebudowa drogi gminnej w m. Zagórze I (działka nr 220)
41	Modernizacja drogi gminnej Nr 112446L w m. Matczyn
42	Przebudowa drogi czółnowskiej Nr 107004L

Cel do roku 2025

- Zmniejszenie hałasu komunikacyjnego.
- Integracja zagrożeń emisji hałasu z aspektami planowania przestrzennego.

Kierunki działań do roku 2021

- Modernizacja sieci dróg gminnych i powiatowych.
- Racjonalne stosowanie środków chemicznych do zimowego utrzymania przejezdności dróg.
- Stała kontrola potencjalnych źródeł hałasu.

3.3.5. ODDZIAŁYWANIE PÓL ELEKTROMAGNETYCZNYCH

STAN WYJŚCIOWY

Niejonizujące promieniowanie elektromagnetyczne w postaci pól elektromagnetycznych (PEM) zawsze występowało w środowisku naturalnym. Pochodzi ono od naturalnych źródeł, jakimi są np.: Słonce, Ziemia, zjawiska atmosferyczne. Natomiast sztuczne pola elektromagnetyczne zaczęły pojawiać się w środowisku ponad sto lat temu i były związane z techniczną działalnością człowieka. Promieniowanie elektromagnetyczne występuje wszędzie.

Do najważniejszych źródeł promieniowania należą:

• stacje i linie energetyczne,

• nadajniki radiowe i telewizyjne oraz CB-radio i radiostacje amatorskie,

• stacje bazowe telefonii komórkowej,

• wojskowe i cywilne urządzenia radionawigacji i radiolokacji,

• urządzenia powszechnego użytku: kuchenki mikrofalowe, monitory, aparaty komórkowe itp.

Rozwój techniki spowodował znaczny wzrost ilości nadajników radiowo telewizyjnych oraz stacji bazowych telefonii komórkowej. W ostatnich latach pojawiło się wiele publikacji związanych z tematem szkodliwości promieniowania pochodzącego od stacji bazowych, monitorów czy linii wysokiego napięcia. Oddziaływanie pól elektromagnetycznych na ludzi i środowisko jest sprawą niezaprzeczalną.

Ustawa Prawo ochrony środowiska w dziale VI ochrona przed polami elektromagnetycznymi, określa obowiązki związane z ocenami i pomiarami poziomów pól elektromagnetycznych na terenach przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową oraz

w miejscach dostępnych dla ludności. Art. 123 ustawy nakłada na Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska obowiązek badania poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku. Pod koniec 2007 r. opublikowane zostało rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 listopada 2007 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia okresowych badań poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz. U. z 2007 r. Nr 221 poz. 1645), w którym określono sposób wyboru punktów pomiarowych i wymaganą częstotliwość prowadzenia pomiarów oraz sposoby prezentacji wyników pomiarów. Zakres prowadzenia badań obejmuje pomiary natężenia składowej elektrycznej pola elektromagnetycznego w przedziale częstotliwości, co najmniej od 3 MHz do 3000 MHz.

Punkty pomiarowe, w których wykonuje się badania poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku, wybiera sie w dostępnych dla ludności miejscach usytuowanych na obszarze województwa w:

- centralnych dzielnicach lub osiedlach miast o liczbie mieszkańców przekraczającej 50 tys.,
- pozostałych miastach,
- terenach wiejskich.

Do źródeł promieniowania elektromagnetycznego zaliczyć można: linie elektroenergetyczne, stacje elektroenergetyczne, stacje nadawcze radiowo - telewizyjne.

Sieci energetyczne

Sieć energetyczna na terenie gminy Bełżyce jest dobrze rozwinięta. Na jej obszarze pracuje sieć wysokiego napięcia zasilana liniami WN 110 kV, sieć średniego napięcia SN 15 kV i 30 kV oraz sieć niskiego napięcia NN 0,4 kV. Obszar gminy Bełżyce obsługiwany jest przez PGE Dystrybucja S.A. Zgodnie ze Strategią Rozwoju Gminy Bełżyce, energia elektryczna doprowadzona jest do wszystkich miejscowości, natomiast oświetlenie uliczne posiada większość miejscowości, za wyjątkiem Wymysłówki i Cupli. W miejscowościach Babin (południe), Wronów, Zalesie, Wierzchowiska i Matczyn oświetlenie rozprowadzone jest w sposób niewystarczający i wymaga rozbudowy.

Na przestrzeni lat 2007-2013 w gminie Bełżyce nastąpił nieznaczny spadek zapotrzebowania na energię elektryczną niskich napięć. Ponadto spadła również liczba gospodarstw domowych przyłączonych do sieci z 2186 do 2178 sztuk.

Rada Gminy podjęła również uchwałę o przygotowaniu Planu Gospodarki Niskoemisyjnej, który będzie stanowił podstawę do realizacji szeregu projektów inwestycyjnych w zakresie poprawy efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej i prywatnych, a także rozbudowy odnawialnych źródeł energii.

Infrastruktura teleinformatyczna

Gmina Bełżyce należy do obszarów o przeciętnie rozwiniętej sieci teleinformatycznej. W chwili obecnej praktycznie wszyscy mieszkańcy gminy mają możliwość korzystania z Internetu, niemniej jednak o dość ograniczonej prędkości transferu i tylko i wyłącznie za pośrednictwem prywatnych operatorów.

W gminie Bełżyce nie funkcjonuje bezpłatna sieć dostępu do Internetu. Według Projektu Sieć Szerokopasmowa Polski Wschodniej przez teren gminy planowany jest jednakże przebieg węzłów i sieci szerokopasmowej.

Do 2004 roku przeprowadzono kompleksową telefonizację gminy. Na terenie gminy pracują nowoczesne cyfrowe centrale telefoniczne, sieć linii światłowodowych zapewnia dostęp do szerokopasmowej komunikacji elektronicznej. Dodatkowe możliwości stwarza szeroka oferta operatorów telefonii komórkowej. Cały obszar gminy jest pokryty równomiernym sygnałem.

Cel do roku 2025

- Ocena poziomu zagrożenia nadmiernym oddziaływaniem pól elektromagnetycznych oraz minimalizacja oddziaływania tych pól na zdrowie człowieka i środowisko.

Kierunki działań do roku 2021

Odpowiednia lokalizacja urządzeń emitujących pola elektromagnetyczne oraz budowa systemu monitoringu promieniowania elektromagnetycznego pozwala na ochronę przed negatywnymi skutkami oddziaływań na organizmy żywe.

Działaniem pozwalającym na minimalizację oddziaływania pól elektromagnetycznych jest ustalenie ich źródeł, monitoring (systematyczny pomiar pól i ewidencja źródeł w bazie GIS). Ponadto ważna jest także edukacja społeczeństwa nt. rzeczywistej skali zagrożenia emisją pól elektromagnetycznych.

3.3.6. POWAŻNE AWARIE PRZEMYSŁOWE

STAN WYJŚCIOWY

Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska przez poważną awarię rozumie się zdarzenie, w szczególności emisję, pożar lub eksplozję, powstałe w trakcie procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu, w których występuje jedna lub więcej niebezpiecznych substancji, prowadzące do natychmiastowego powstania zagrożenia życia lub zdrowia ludzi bądź środowiska lub powstania takiego zagrożenia z opóźnieniem. Natomiast przez poważną awarię przemysłową rozumie się poważną awarię powstałą na terenie zakładu. O zakwalifikowaniu danego zakładu do zakładu o dużym lub zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnych awarii przemysłowych decyduje rodzaj i ilość substancji niebezpiecznej w tym zakładzie (Rozporządzenie Ministra Rozwoju z dnia 29 stycznia 2016 r. w sprawie rodzajów i ilości znajdujących się w zakładzie substancji niebezpiecznych, decydujących o zaliczeniu zakładu do zakładu o zwiększonym lub dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej - Dz. U. 2016 r. poz. 138).

Do ochrony przed poważnymi awariami zobowiązani są zarówno prowadzący zakłady stwarzające zagrożenie wystąpienia awarii, jak i dokonujący przewozu substancji niebezpiecznych oraz organy administracyjne.

Przez Gminę Bełżyce przebiegają drogi wojewódzkie, którymi mogą być przewożone takie materiały niebezpieczne, jak: benzyna, propylen, propan-butan, butylen, amoniak, kwas azotowy, kwas siarkowy, dwutlenek węgla, kwas fosforowy, kwas solny, tlenek etylu. Ilość przewożonych substancji w różnych okresach jest różna. Jednak określa się je w dziesiątkach a niektóre w setkach ton rocznie.

Nadzwyczajne zagrożenia środowiska mogą powstać na skutek wypadków drogowych z udziałem pojazdów przewożących substancje niebezpieczne (m. in. zaopatrujących stacje paliw). Może wówczas nastąpić bezpośrednie skażenie środowiska, polegające na wylaniu substancji do gleby oraz wód powierzchniowych i podziemnych, a także skażenie pośrednie, związane z wybuchem lub pożarem substancji niebezpiecznej.

Gmina Bełżyce jest w małym stopniu uprzemysłowiona. Z uwagi na dogodne położenie komunikacyjne gminy, największą grupę podmiotów gospodarczych stanowią firmy zajmujące się transportem drogowym towarów, a także handlem.

Zakłady działające na terenie gminy Bełżyce, w rozumieniu ustawy Prawa ochrony środowiska nie są zakładami „o zwiększonym ryzyku" lub „o dużym ryzyku" wystąpienia awarii przemysłowej.

Cel do 2025 roku

Głównym celem na terenie gminy w zakresie poważnych awarii jest zmniejszanie ryzyka ich wystąpienia oraz ograniczenie ich skutków.

Nie można przewidzieć wystąpienia poważnej awarii, w związku z tym działania w tym zakresie skupiają się przede wszystkim na wzmocnieniu służb usuwających jej skutki.

Ze względu na małą wiedzę społeczności na temat prawidłowych zachowań w sytuacjach zagrożenia konieczna jest intensyfikacja działań informacyjno-edukacyjnych.

Trasy przewozu materiałów niebezpiecznych powinny w najmniejszym stopniu narażać mieszkańców i środowisko.

Kierunki działań do 2021 roku

- Wykreowanie prawidłowych zachowań mieszkańców z tytułu awarii w sytuacjach wystąpienia wypadku drogowego z udziałem materiałów niebezpiecznych.
- Nadzór nad instalacjami będącymi potencjalnymi źródłami awarii przemysłowej.
- Ewakuacja ludności w przypadku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej.

4. LISTA PRZEDSIĘWZIĘĆ PRZEWIDZIANYCH DO REALIZACJI W RAMACH PROGRAMU

4.1. WPROWADZENIE

Cele ekologiczne do 2021 roku i strategia ich realizacji przedstawione w rozdziale 3, stanowią podstawę dla określenia celów i planu operacyjnego na lata 2018-2021, czyli konkretnych przedsięwzięć (pozainwestycyjnych i inwestycyjnych), które mają priorytet w skali gminy Bełżyce.

4.2. PLAN OPERACYJNY NA LATA 2018-2021

Aktualny stan środowiska i przewidywane jego zmiany w aspekcie planowanego dalszego rozwoju gminy wymuszają konieczność realizacji przedsięwzięć proekologicznych. Bardzo ważnym problemem jest dokonanie zobiektywizowanego wyboru celów poprzez ustalenie znaczenia i kolejności rozwiązania problemów z zakresu ochrony środowiska.

Wyboru celów ekologicznych dokonano w oparciu o diagnozę stanu poszczególnych komponentów środowiska na terenie gminy, uwarunkowania zewnętrzne (obowiązujące akty prawne) i wewnętrzne, a także inne wymagania w zakresie jakości środowiska. Wyodrębnione zostały:

- edukacja ekologiczna,
- ochrona przyrody,
- gospodarka odpadami,
- ochrona powietrza atmosferycznego,
- ograniczenie emisji komunikacyjnej,
- racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi i ochrona wód.

W ramach celów głównych wyodrębnione zostały cele szczegółowe oraz przedsięwzięcia dążące do osiągnięcia poprawy stanu środowiska. Zaproponowane przedsięwzięcia w przyszłości przyczynią się do poprawy stanu środowiska na terenie gminy Bełżyce.

Tabela 11. Zadania planowane do wykonania na terenie gminy Bełżyce na lata 2018-2021 z perspektywą do 2025 roku.

L.p.	Nazwa zadania (inwestycji)	Lata realizacji					Finansowanie		Uwagi
		2018	2019	2020	2021	2022-2025	środki własne	środki zewnętrzne	
Edukacja ekologiczna									
1.	Akcje ekologiczne: m.in. Sprzątanie świata i inne	X	X	X	X	X	X	WFOŚiGW w Lublinie oraz budżet Gminy	
2.	Edukacja ekologiczna z wykorzystaniem gazetek szkolnych, plakatów, ulotek informacyjnych	X	X	X	X	X	X		
3.	Edukacja ekologiczna dotycząca selektywnej zbiórki surowców wtórnych, odpadów komunalnych i niebezpiecznych	X	X	X	X	X	X		
Ochrona przyrody									
1.	Utrzymanie istniejącej zieleni zgodnie z zakresem prac zleconych Zakładowi Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej (ZGKiM) w Bełżycach	X	X	X	X	X	100%	Finansowane z budżetu Gminy w ramach dotacji przedmiotowej dla ZGKiM	
2.	Zagospodarowanie terenu Kopca Kościuszki przy ul. Kościuszki w Bełżycach						X	WFOŚiGW w Lublinie oraz budżet Gminy	
2.	Zagospodarowanie terenu zieleni przy budynku administracyjnym przy ulicy Fabrycznej w Bełżycach oraz pasa zieleni drogi powiatowej przy ulicy Kościuszki w Bełżycach, przy cmentarzu parafialnym						X	WFOŚiGW w Lublinie oraz budżet Gminy	
4.	Budowa i rozbudowa szlaków pieszych (chodników) i tras rowerowych, itp.							X	Planowane w zależności od potrzeb i środków unijnych
Gospodarka odpadami									
1.	Utylizacja pokryć dachowych zawierających azbest na terenie Gminy Bełżyce	X						WFOŚiGW w Lublinie	
3.	Likwidacja „dzikich wysypisk odpadów” w Gminie Bełżyce	X					X	WFOŚiGW w Lublinie oraz budżet gminy	
Ochrona powietrza atmosferycznego									
1.	Montaż kolektorów słonecznych Odnawialne źródła	X					X	RPO WL i budżet Gminy	

L.p.	Nazwa zadania (inwestycji)	Lata realizacji					Finansowanie		Uwagi
		2018	2019	2020	2021	2022-2025	środki własne	środki zewnętrzne	
	energii w gminie Bełżyce								
2.	Termomodernizacja budynku Miejskiego Domu Kultury						X	RPO WL i budżet Gminy	
Ograniczenie emisji komunikacyjnej									
1.	Budowa i przebudowa dróg	X	X	X	X	X	X	RPO WL i budżet Gminy	Rok wykonania zadania uzależniony od pozyskania środków unijnych
Racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi i ochrona wód									
1.	Rozbudowa sieci wodociągowej		X	X	X	X	X	RPO WL i budżet Gminy	Rok wykonania zadania uzależniony od pozyskania środków unijnych
2.	Rozbudowa ujęcia wód w Matczynie i Bełżycach		X	X	X	X	X	RPO WL i budżet Gminy	
3.	Termomodernizacja stacji uzdatniania wody		X	X	X	X	X	RPO WL i budżet Gminy	

x- oznaczenie czasu realizacji zadania i źródeł finansowania

5. WPROWADZENIE

Program ochrony środowiska powinien utożsamiać się z systemem zarządzania środowiskiem w Gminie Bełżyce.

Niniejszy rozdział opisuje zasady i sposób zarządzania Programem Ochrony środowiska dla Miasta i Gminy Bełżyce na lata 2018-2021 z perspektywą do 2025 roku.

Program ochrony środowiska jest postrzegany, jako instrument koordynacji działań na rzecz ochrony środowiska oraz intensyfikacji współpracy różnych instytucji i organizacji, ukierunkowanej na efektywne wdrażanie Programu w skali gminy Bełżyce, dlatego celowe jest przedstawienie procedury wdrażania niniejszego Programu.

5.1 ZARZĄDZANIE ŚRODOWISKIEM

Zarządzanie środowiskiem na poziomie gminy związane jest z potrzebą oddzielenia zarządzania Programem ochrony środowiska i wydzielenia go, jako odrębnego niezbędnego celu do realizacji. W procesie wdrażania zapisów Programu będą uczestniczyć nie tylko jednostki bezpośrednio zaangażowane w opracowanie, procedury opiniowana, przyjmowania i uchwalania opracowania. Będą to również podmioty uczestniczące w zarządzaniu programem, czyli jednostki administracji samorządowej, jednostki udzielające dofinansowania oraz spółki komunalne. Ważną rolę we wdrażaniu Programu mają wszystkie podmioty realizujące zadania zapisane w Programie, zarówno te własne, czyli Gmina Bełżyce, jak i koordynowane.

W każdej fazie wdrażania Programu uczestniczą mieszkańcy. Są grupą, która bezpośrednio wykorzystuje produkty wynikające z realizacji postanowień Programu (np. sieć kanalizacji sanitarnej, zmodernizowana droga czy akcja ekologiczna).

Warunkiem prawidłowego wdrożenia Programu jest stosowanie zasad:

- współdziałania,
- wzajemnej wymiany informacji,
- otwartości i przejrzystości w stosunku do współuczestniczących w realizacji programu.

Zasadne jest ze względu na wiele obowiązków i zadań pojawiających się na każdym etapie wdrażania programu określenie możliwości rozłożenia środków i obowiązków na poszczególnych wykonawców Programu.

Dzięki partnerstwie i współdziałaniu jednostek zaangażowanych w Program zostaną pozyskane środki finansowe i osiągnięte zamierzone efekty. Często duże znaczenie ma wykorzystanie doświadczeń sąsiednich jednostek administracyjnych, które wcześniej wdrażały na swoim obszarze Program. Partnerstwo w połączeniu z wymianą doświadczeń może stać się początkiem współpracy na szczeblu nie tylko lokalnym, ale także regionalnym.

Podstawową zasadą w realizacji zapisów Programu ochrony środowiska jest prawidłowe i właściwe wykonywanie zadań własnych przez poszczególne jednostki świadome własnej roli we wdrażaniu i odpowiedzialne za swoje uczestnictwo w Programie. Najważniejsza i główna odpowiedzialność za prawidłowe wdrożenia spoczywa na Radzie Gminy, która składa raporty z wykonania Programu. Rada współdziała z organami administracji samorządowej wojewódzkiej oraz powiatowej, które dysponują narzędziami wynikającym z ich kompetencji. Wojewoda dysponuje narzędziem prawnym umożliwiającym ograniczania korzystania ze środowiska. Natomiast w dyspozycji Zarządu Województwa znajdują się instrumenty finansowe na realizację zadań programu (poprzez WFOŚiGW w Lublinie).

Instytucje związane z ochroną środowiska, między innymi takie jak Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska, Inspektor Sanitarny przedkładają Radzie Gminy sprawozdania roczne. Okresowo odbywają się posiedzenia komisji tematycznych, na których prezentowane są sprawozdania z działalności w zakresie ochrony środowiska, leśnictwa, edukacji, inwestycji czy promocji na terenie gminy.

Ponadto Rada Gminy współdziała z instytucjami administracji specjalnej, w dyspozycji, których znajdują się instrumenty kontroli i monitoringu. Instytucje te kontrolują respektowanie prawa, prowadzą monitoring stanu środowiska (Inspektor Sanitarny, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska), prowadzą monitoring wód (Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie).

5.2. UCZESTNICY WDRAŻANIA PROGRAMU

W procesie wdrażania Programu ochrony środowiska można wyodrębnić cztery grupy podmiotów uczestniczących w nim. Są to:

- podmioty uczestniczące w organizacji i zarządzaniu programem,
- podmioty realizujące zadania programu,
- podmioty kontrolujące przebieg realizacji i efekty programu,
- społeczność gminy Bełżyce, jako główny podmiot odbierający wyniki działań programu.

Istotny jest również rozwój partnerstwa ze wszystkimi lokalnymi, krajowymi i międzynarodowymi programami działającymi w gminie, w celu zapewnienia maksymalnej synergii i efektów zwielokrotnienia pomiędzy tymi programami, jak również skupienia zasobów technicznych i finansowych.

5.3. STRUKTURA ZARZĄDZANIA PROGRAMEM

Programy ochrony środowiska nie stanowią aktów prawa miejscowego, co oznacza, że mają one charakter programu działania, obowiązującego jedynie wewnątrz struktur samorządu i nie mogą wywoływać bezpośrednich skutków prawnych w sferze praw i obowiązków podmiotów „zewnętrznych" wobec administracji.

Z uwagi na powyższe, skuteczność zarządzania środowiskiem poprzez program musi być wsparta kompetencjami oraz obowiązkami władz gminy. Szerokie omówienie tych kompetencji i obowiązków wydaje się niezbędne do skutecznego zarządzania środowiskiem i stworzenia wewnętrznej spójności struktur w realizacji przedstawionych zadań.

Zgodnie z ogólnymi zasadami działania samorządów, wykonywanie uchwał podjętych przez Radę Gminy należy do Burmistrza, dlatego też jego obowiązkiem będzie sporządzanie i przedkładanie raportu z realizacji programu. Raport taki powinien być nie tylko źródłem informacji o stanie środowiska i realizacji zadań związanych z jego ochroną, ale również propozycją do aktualizacji i tworzenia kolejnych programów ochrony środowiska.

5.4. MONITORING WDRAŻANIA PROGRAMU

Wdrażanie Programu ochrony środowiska dla Miasta i Gminy Bełżyce będzie podlegało na regularnej ocenie w zakresie określenia stopnia wykonania przedsięwzięć, określenia stopnia realizacji przyjętych celów, oceny rozbieżności pomiędzy przyjętymi celami i działaniami, a ich wykonaniem, analizy przyczyn tych rozbieżności.

Rada Gminy będzie oceniała, co dwa lata stopień wdrożenia Programu, natomiast na bieżąco będzie kontrolowany postęp w zakresie wykonania przedsięwzięć zdefiniowanych w programie.

W cyklach czteroletnich będzie oceniany stopień realizacji celów ekologicznych (określonych w tym dokumencie dla okresu do 2021 roku). Ocena ta będzie bazą do ewentualnej korekty celów i strategii ich realizacji. Taka procedura pozwoli na spełnienie wymagań zapisanych w ustawie "Prawo ochrony środowiska", a dotyczących okresu, na jaki jest przyjmowany program ochrony środowiska i systemu raportowania o stanie realizacji programu ochrony środowiska.

5.5. WSKAŹNIKI WDRAŻANIA PROGRAMU

System monitoringu realizacji Programu ochrony środowiska składa się z podstawowych elementów:

- monitoring środowiska,
- monitoring wdrażania zapisów programu ochrony środowiska, a także jego przygotowania, oceny i aktualizacji,
- monitoring społeczny (odczucia i skutki),
- monitoring, inspekcje i egzekucje leżące w zakresie zadań WIOŚ i innych instytucji.

W celu nadzoru nad realizacją opracowanego Programu wybrano wskaźniki, które będą pomocne w przedstawianiu stopnia realizacji założonych zadań. Analiza tych wskaźników będzie podstawą do korekty i weryfikacji przedsięwzięć planowanych w przyszłych aktualizacjach Programu ochrony środowiska.

Tabela 12. Proponowany zestaw wskaźników monitoringu realizacji Programu ochrony środowiska.

Rodzaj wskaźnika	Jednostka	Wartość docelowa (do osiągnięcia)
Ochrona przyrody i krajobrazu		
Obszary Chronionego Krajobrazu	szt.	Utrzymanie i zachowanie stanu istniejącego – obejmowanie ochroną ważnych obiektów w postaci np. pomników przyrody
Obszary Natura 2000	szt.	
Lasy		
Lesistość gminy	% zalesienia gminy	Wg Krajowego Programu Zwiększania Lesistości
Jakość wód podziemnych i powierzchniowych		
Jakość jednolitych części wód podziemnych (JCWPd)	Wg obowiązującej klasyfikacji	Osiągnięcie dobrego stanu wód i dobrego potencjału – cele środowiskowe wg planów zagospodarowania wodami dla
Jakość jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP)		

Rodzaj wskaźnika	Jednostka	Wartość docelowa (do osiągnięcia)
		obszarów dorzeczy w zakresie Ramowej Dyrektywy Wodnej
Gospodarka wodno-ściekowa		
Zwodociągowanie gminy	%	Wg celów określonych w KPOŚK
Skanalizowanie gminy	%	
Długość kanalizacji sanitarnej	km	
Liczba komunalnych oczyszczalni ścieków	szt.	
Ochrona powietrza atmosferycznego		
Stężenie NO_2	$\mu g/m^3$	Brak przekroczeń poziomów dopuszczalnych dla substancji
Stężenie SO_2	$\mu g/m^3$	
Stężenie średnioroczne benzenu	$\mu g/m^3$	
Stężenie średnioroczne pyłu zawieszonego PM10, PM2,5	$\mu g/m^3$	
Liczba przekroczeń wartości dopuszczalnej poziomu 24-godzinnego pyłu zawieszonego PM10	liczba	35 dni w ciągu roku
Substancje, których stężenia przekroczyły wartości dopuszczalne lub wartości dopuszczalne powiększone o margines tolerancji – klasyfikacja strefy, w której leży gmina	strefa	C
Ochrona przed hałasem		
Miejsca, gdzie poziom hałasu przekracza wartości dopuszczalne wg obowiązujących przepisów	Lokalizacja wg WIOŚ	Brak miejsc z przekroczeniami
Promieniowanie elektromagnetyczne		
Miejsca, gdzie poziom pól elektromagnetycznych przekracza wartości dopuszczalne wg obowiązujących przepisów	Lokalizacja wg WIOŚ	Brak miejsc z przekroczeniami
Poważne awarie		
Liczba poważnych awarii i miejscowych zagrożeń w ciągu roku	szt.	Brak poważnych awarii i miejscowych zagrożeń
Gospodarka odpadami		
Odsetek masy zbieranych odpadów komunalnych w stosunku do masy powstających odpadów	%	100
Odsetek mieszkańców gminy objętych zorganizowanym systemem gospodarki odpadami komunalnymi	%	100
Odsetek mieszkańców gminy objętych systemem selektywnego odbierania odpadów	%	100
Nakłady inwestycyjne na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska		
Nakłady na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska ogółem	zł	Poziom nakładów określony w Wieloletniej Prognozie Finansowej dla gminy

5.6. GŁÓWNE DZIAŁANIA W RAMACH ZARZĄDZANIA PROGRAMEM

Najważniejsze działania w ramach następujących zagadnień: wdrażanie Programu ochrony środowiska (koordynacja, weryfikacja planu operacyjnego, weryfikacja celów ekologicznych i strategii ich realizacji, współpraca z różnymi jednostkami), edukacja i komunikacja ze społeczeństwem (w tym system informacji o środowisku), systemy zarządzania środowiskiem, monitoring stanu środowiska przedstawiono w tabeli 14. Dla

każdego zagadnienia wskazano instytucje uczestniczące w realizacji wyszczególnionych działań.

Tabela 13. Główne działania w ramach zarządzania Programem.

Lp.	Zagadnienie	Główne działania w latach 2018-2021	Instytucje uczestniczące
1	Wdrażanie Programu Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Bełżyce	– Koordynacja wdrażania Programu ochrony środowiska – Współpraca z różnymi jednostkami – Raport o wykonaniu Programu	Wójt, Zarząd Powiatu, Jednostki wdrażające Program
2	Edukacja ekologiczna, komunikacja ze społeczeństwem, System informacji o środowisku	– Rozwój różnorodnych form edukacji ekologicznej – Realizacja ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko – Większe wykorzystanie mediów (prasa, telewizja, internet) w celach informowania społeczeństwa o podejmowanych i planowanych działaniach z zakresu ochrony środowiska, w tym realizacji programów – Stosowanie systemu "krótkich informacji" o środowisku (wydawanie ulotek i broszur informacyjnych) – Szersze włączenie organizacji pozarządowych w proces edukacji ekologicznej i komunikacji ze społeczeństwem	Wójt, Starosta WIOŚ, RDOŚ, Organizacje pozarządowe
3	Systemy zarządzania środowiskiem	– Wspieranie i promowanie zakładów/instytucji wdrażających system zarządzania środowiskowego	Fundusze celowe
4	Monitoring stanu środowiska	– Monitoring wód powierzchniowych – Monitoring powietrza – Monitoring hałasu – Raporty o stanie środowiska w Gminie Bełżyce	WIOŚ, Wójt

5.7. HARMONOGRAM PROCESU WDRAŻANIA PROGRAMU

Harmonogram wdrażania Programu winien być jego integralną częścią. Program operacyjny obejmować będzie lata 2018-2021. Podstawą weryfikacji będzie przeprowadzana, co 2 lata, ocena realizacji wdrażania zadań finansowo - rzeczowych oraz osiągniętych efektów. Należy jednak zaznaczyć, iż możliwe są modyfikacje tego harmonogramu w zależności od oceny postępów w zakresie osiągania celów i zmieniających się uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych.

Tabela 14. Harmonogram wdrażania Programu ochrony środowiska dla Miasta i Gminy Bełżyce.

Lp.	Zadania	Rok					
		2018	2019	2020	2021	2022	ltd.
Program ochrony środowiska dla Miasta i Gminy Bełżyce							
1	Cele do 2025 roku i kierunki działań	do 2025				do 2025	
2	Plan operacyjny	2015-				2019-	

		2018				2022	
Monitoring realizacji Programu							
1	Monitoring stanu środowiska	X	X	X	X	X	X
Monitoring polityki środowiskowej							
1	Mierniki efektywności Programu	X	X	X	X	X	X
2	Ocena realizacji planu operacyjnego			X		X	
3	Raporty z realizacji Programu			X		X	
4	Ocena realizacji celów i kierunków działań					X	
5	Aktualizacja Programu ochrony środowiska					X	

6. ASPEKTY FINANSOWE REALIZACJI PROGRAMU

6.1 KRAJOWE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

6.1.1. NARODOWY FUNDUSZ OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ

Wnioskodawcami ubiegającymi się o środki finansowe z NFOŚiGW mogą być m.in.:

- jednostki samorządu terytorialnego,
- przedsiębiorstwa,
- instytucje i urzędy,
- organizacje pozarządowe (fundacje, stowarzyszenia),
- administracja państwowa,
- osoby fizyczne.

W NFOŚiGW stosowane są trzy formy dofinansowywania:

- finansowanie pożyczkowe (pożyczki udzielane przez NFOŚiGW, kredyty udzielane przez banki ze środków NFOŚiGW, konsorcja, czyli wspólne finansowanie NFOŚiGW z bankami, linie kredytowe ze środków NFOŚiGW obsługiwane przez banki),
- finansowanie dotacyjne (dotacje inwestycyjne, dotacje nieinwestycyjne, dopłaty do kredytów bankowych, umorzenia),
- finansowanie kapitałowe (obejmowanie akcji i udziałów w zakładanych bądź już istniejących spółkach w celu osiągnięcia efektu ekologicznego).

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej będzie również finansował we współpracy z bankami poprzez linie kredytowe:

- budowę małych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków,

- budowę kanalizacji sanitarnej,
- zagospodarowanie odpadów,
- ograniczenie emisji spalin poprzez dostosowanie silników wysokoprężnych do paliwa gazowego lub wymiany silników na mniej emisyjne w komunikacji zbiorowej,
- inwestycje w zakresie odnawialnych źródeł energii,
- usuwanie wyrobów zawierających azbest,
- budowę ścieżek rowerowych,
- ograniczenie hałasu,
- termomodernizację,
- czystszą produkcję,
- uszczelnianie i hermetyzacja przeładunku i dystrybucji paliw,
- inwestycje służące ograniczeniu zużycia energii elektrycznej,
- systemów ciepłowniczych,
- budowę lub modernizację stacji uzdatniania wody.

6.1.2. WOJEWÓDZKI FUNDUSZ OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ (WFOŚIGW) W LUBLINIE

Wojewódzki Fundusz stosuje następujące formy pomocy: preferencyjne pożyczki (o niskim oprocentowaniu, z możliwością częściowego umorzenia kapitału), dotacje, dopłaty do oprocentowania kredytów bankowych, a także przekazuje środki finansowe państwowym jednostkom budżetowym.

Działalność finansowa Wojewódzkiego Funduszu skupia się głównie na wspieraniu przedsięwzięć w zakresie: ochrony wód i gospodarki wodnej, ochrony atmosfery, ochrony ziemi, ochrony przyrody, edukacji ekologicznej, zapobiegania likwidacji poważnych awarii i ich skutków oraz monitoringu.

Wojewódzki Fundusz w Lublinie podejmuje również działania związane z absorpcją środków unijnych w zakresie inwestycji ochrony środowiska na Lubelszczyźnie. W dniu 25 czerwca 2007 r. w Lublinie zostało podpisane Porozumienie pomiędzy Ministrem Środowiska a Prezesami Wojewódzkich Funduszy Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w sprawie realizacji Programu Operacyjnego „Infrastruktura i Środowisko" dla osi priorytetowych: I - Gospodarka wodno-ściekowa, II - Gospodarka odpadami i ochrona

powierzchni ziemi. Wojewódzki Fundusz w Lublinie pełni rolę Instytucji Wdrażającej dla projektów o wartości do 25 mln euro.

W ramach I osi priorytetowej Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Lublinie, jako Instytucja Wdrażająca koordynuje wdrażanie 17 projektów inwestycyjnych oraz 9 projektów przygotowawczych, których łączny całkowity koszt stanowi 293 mln złotych, a dofinansowanie w ramach Funduszu Spójności wynosiło 152,42 mln zł

W ramach II osi priorytetowej Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Lublinie koordynuje wdrażanie 3 projektów inwestycyjnych, których łączny całkowity koszt stanowi 201,18 mln zł. Dofinansowanie ww. projektów ze środków Funduszu Spójności wynosiło 103,76 mln zł.

Wszystkie wymienione wyżej projekty zostały zakończone w latach ubiegłych, wszystkie otrzymały środki w ramach płatności końcowych. W wyniku realizacji projektów osiągnięto min. następujące wskaźniki produktu:

1. wybudowano sieć kanalizacji sanitarnej o łącznej długości 158 km oraz zmodernizowano 6 km sieci,
2. zmodernizowano 7 oczyszczalni ścieków,
3. wybudowano sieć kanalizacji wodociągowej o łącznej długości 25 km oraz zmodernizowano 2 km sieci,
4. wybudowano 3 nowe ponadregionalne zakłady zagospodarowania odpadów,

6.1.3. BANKI

Banki, dzięki współpracy z funduszami ochrony środowiska i gospodarki wodnej, oferują kredyty preferencyjne przeznaczone na przedsięwzięcia proekologiczne oraz nawiązują współpracę z podmiotami angażującymi swoje środki finansowe w ochronie środowiska (fundacje, międzynarodowe instytucje finansowe). Kredyty preferencyjne pochodzą ze środków finansowych gromadzonych przez banki, zaś fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej udzielają dopłat do wysokości oprocentowania. W ten sposób ulega obniżeniu koszt kredytu dla podejmującego inwestycje proekologiczne. Banki uruchamiają też linie kredytowe w całości ze środków funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej i innych instytucji.

Szczególną rolę na rynku kredytów na inwestycje proekologiczne odgrywa Bank Ochrony Środowiska (www.bosbank.pl). Oferuje on najwięcej środków finansowych w formie preferencyjnych kredytów i dysponuje zróżnicowaną ofertą dla prywatnych i samorządowych inwestorów, a także osób fizycznych.

Ważne miejsce na rynku kredytów ekologicznych zajmują także międzynarodowe instytucje finansowe, a w szczególności Bank Światowy (www.worldbank.org) i Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju (www.ebrd.com).

6.2. ZAGRANICZNE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

6.2.1. FUNDUSZ SPÓJNOŚCI

Fundusz Spójności jest przeznaczony dla państw członkowskich, których dochód narodowy brutto (DNB) na mieszkańca wynosi mniej niż 90% średniego DNB w UE. Jego celem jest zredukowanie dysproporcji gospodarczych i społecznych oraz promowanie zrównoważonego rozwoju.

W dziedzinie ochrony środowiska Fundusz Spójności pozwala wspierać inwestycje w dostosowanie do zmian klimatycznych i zapobieganie zagrożeniom, a także inwestycje w sektor wodociągów i kanalizacji oraz w środowisko miejskie. Zgodnie z propozycjami Komisji w sprawie wieloletnich ram finansowych, możliwe będzie także wspomaganie inwestycji w energetykę, przy założeniu, że będą one wywierać pozytywny wpływ na środowisko. Z tego względu wspierane będą także inwestycje w zwiększanie efektywności energetycznej oraz w odnawialne źródła energii. W dziedzinie transportu, oprócz inwestycji w transeuropejską sieć transportową (TEN-T), Fundusz Spójności pozwoli też wspierać inwestycje w niskoemisyjne systemy transportu i w transport miejski.

6.2.1. PROGRAM OPERACYJNY INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO

Cel główny Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 (POIiŚ 2014-2020) wynika z jednego z trzech priorytetów Strategii Europa 2020, którym jest wzrost zrównoważony rozumiany, jako wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej, w której cele środowiskowe są dopełnione działaniami na rzecz spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej. Priorytet ten został oparty na równowadze oraz wzajemnym uzupełnianiu się działań w trzech podstawowych obszarach:

- czystej i efektywnej energii, w tym efektywności energetycznej, ograniczeniu emisji gazów cieplarnianych, rozwoju energii ze źródeł odnawialnych oraz integracji i poprawy funkcjonowania europejskiego rynku energii;
- adaptacji do zmian klimatu oraz efektywnego korzystania z zasobów, wzmocnieniu odporności systemów gospodarczych na zagrożenia związane z klimatem oraz zwiększeniu możliwości zapobiegania zagrożeniom (zwłaszcza zagrożeniom naturalnym) i reagowania na nie;
- konkurencyjności, w tym wnoszeniu istotnego wkładu w utrzymanie przez UE prowadzenia na światowym rynku technologii przyjaznych środowisku, zapewniając jednocześnie efektywne korzystanie z zasobów i usuwając przeszkody w działaniu najważniejszych infrastruktur sieciowych.

Głównym źródłem finansowania POIiŚ 2014-2020 będzie Fundusz Spójności (FS), dodatkowo przewiduje się wsparcie z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR). Łączna wielkość środków unijnych zaangażowanych w realizację Programu wyniesie 27,41 mld euro. Pod względem budżetu jest to największy program operacyjny realizowany w Polsce w okresie 2014-2020.

W ramach programu realizowanych będzie 10 osi priorytetowych:

1. Zmniejszenie emisyjności gospodarki.
2. Ochrona środowiska, w tym adaptacja do zmian klimatu.
3. Rozwój sieci drogowej TEN-T i transportu multimodalnego.
4. Infrastruktura drogowa dla miast.
5. Rozwój transportu kolejowego w Polsce.
6. Rozwój niskoemisyjnego transportu zbiorowego w miastach.
7. Poprawa bezpieczeństwa energetycznego.
8. Ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój zasobów kultury.
9. Wzmocnienie strategicznej infrastruktury i rozwój zasobów kultury.
10. Pomoc techniczna.

Zakres finansowania w obszarze energetyki i środowiska I i II osi priorytetowej:

I Oś priorytetowa - Zmniejszenie emisyjności gospodarki:

- wspieranie wytwarzania i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych;

- promowanie efektywności energetycznej i korzystania z odnawialnych źródeł energii w przedsiębiorstwach;
- wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej, w tym w budynkach publicznych, i w sektorze mieszkaniowym;
- rozwijanie i wdrażanie inteligentnych systemów dystrybucji działających na niskich i średnich poziomach napięcia;
- promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu;
- promowanie wykorzystywania wysokosprawnej kogeneracji ciepła i energii elektrycznej w oparciu o zapotrzebowanie na ciepło użytkowe.

  Przewidywany wkład unijny –**1 828,43 mln euro.**

II Oś priorytetowa - Ochrona środowiska, w tym adaptacja do zmian klimatu:

- wspieranie inwestycji ukierunkowanych na konkretne rodzaje zagrożeń przy jednoczesnym zwiększeniu odporności na klęski i katastrofy i rozwijaniu systemów zarządzania klęskami i katastrofami.
- inwestowanie w sektor gospodarki odpadami celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych określonych przez państwa członkowskie;
- inwestowanie w sektor gospodarki wodnej celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych, określonych przez państwa członkowskie;
- ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochrona i rekultywacja gleby oraz wspieranie usług ekosystemowych, także poprzez program „Natura 2000” i zieloną infrastrukturę;
- podejmowanie przedsięwzięć mających na celu poprawę stanu jakości środowiska miejskiego, rewitalizację miast, rekultywację i dekontaminację terenów

poprzemysłowych (w tym terenów powojskowych), zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza i propagowanie działań służących zmniejszeniu hałasu.

Przewidywany wkład unijny – **3 508,17 mln euro.**

6.2.3. PROGRAM ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH (PROW) NA LATA 2014-2020

Celem Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 jest poprawa konkurencyjności rolnictwa, zrównoważone zarządzanie zasobami naturalnymi i działania w dziedzinie klimatu oraz zrównoważony rozwój terytorialny obszarów wiejskich.

PROW 2014-2020 będzie realizował wszystkie z sześciu priorytetów wyznaczonych dla wspólnotowej polityki rozwoju obszarów wiejskich na lata 2014-2020. Są to następujące priorytety:

1. Ułatwianie transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie, leśnictwie i na obszarach wiejskich;
2. Zwiększenie rentowności gospodarstw i konkurencyjności wszystkich rodzajów rolnictwa we wszystkich regionach oraz promowanie innowacyjnych technologii w gospodarstwach i zrównoważonego zarządzania lasami;
3. Wspieranie organizacji łańcucha żywnościowego, w tym przetwarzania i wprowadzania do obrotu produktów rolnych, dobrostanu zwierząt oraz zarządzania ryzykiem w rolnictwie;
4. Odtwarzanie, ochrona i wzbogacanie ekosystemów związanych z rolnictwem i leśnictwem;
5. Promowanie efektywnego gospodarowania zasobami i wspieranie przechodzenia w sektorach rolnym, spożywczym i leśnym na gospodarkę niskoemisyjną i odporną na zmianę klimatu;
6. Promowanie włączenia społecznego, zmniejszania ubóstwa oraz rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich.

Priorytet 1: Ułatwianie transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie i leśnictwie oraz na obszarach wiejskich

Cele szczegółowe:

(1A) Wspieranie innowacyjności, współpracy i rozwoju bazy wiedzy na obszarach wiejskich;

(1B) Wzmacnianie powiązań między rolnictwem, produkcją żywności i leśnictwem a badaniami i innowacją, w tym do celów ulepszonego zarządzania środowiskiem i lepszych wyników;

(1C) Wspieranie uczenia się przez całe życie oraz szkolenia zawodowego w sektorach rolnictwa i leśnictwa.

Ze względu na niekorzystną strukturę wykształcenia ludności obszarów wiejskich, w tym w szczególności ludności pracującej w rolnictwie, dla zwiększenia konkurencyjności rolnictwa i regionów z nim związanych, niezbędne jest permanentne podnoszenie kwalifikacji zawodowych rolników w zakresie prowadzonej przez nich działalności.

Zbyt słaby przepływ informacji o innowacjach pomiędzy sektorem naukowobadawczym a sektorem rolno-spożywczym, wymaga podjęcia działań wspierających współpracę tych sektorów, z czynnym udziałem doradztwa, w opracowywaniu i wdrażaniu nowych rozwiązań w sektorze rolno-spożywczym.

W polskim sektorze rolnym, a także na obszarach wiejskich, występuje też problem niewystarczającego transferu wiedzy. Wymaga to wsparcia i rozwoju istniejących struktur upowszechnienia wiedzy i doradztwa rolniczego oraz współpracy pionowej i poziomej w łańcuchu żywnościowym.

Ogólne założenie dla programu na lata 2014 – 2020

Zapewnienie rolnikom oraz właścicielom lasów wszechstronnego doskonalenia zawodowego i doradztwa, obejmującego zarówno kwestie produkcji, jak i środowiska. Przy wykorzystaniu istniejącego potencjału instytucji naukowych i dydaktycznych oraz doradztwa, wzmacniane będą powiązania pomiędzy nauką i praktyką w celu opracowywania nowych, innowacyjnych rozwiązań w zakresie rolnictwa, leśnictwa i przetwórstwa oraz wdrażania ich do praktyki gospodarczej.

Priorytet 2: Zwiększenie rentowności gospodarstw i konkurencyjności wszystkich rodzajów rolnictwa we wszystkich regionach oraz promowanie innowacyjnych technologii w gospodarstwach i zrównoważonego zarządzania lasami;

Cele szczegółowe:

(2A) Poprawa wyników gospodarczych wszystkich gospodarstw oraz ułatwianie restrukturyzacji i modernizacji gospodarstw, szczególnie z myślą o zwiększeniu uczestnictwa w rynku i zorientowania na rynek, a także zróżnicowania produkcji rolnej

(2B) Ułatwianie wejścia rolników posiadających odpowiednie umiejętności do sektora rolnictwa, a w szczególności wymiany pokoleń

Polskie rolnictwo ma duży potencjał produkcyjny, wynikający m.in. z dużych zasobów ziemi uprawnej i siły roboczej na wsi. Istnieją też bogate tradycje w produkcji rolnej i przetwórstwie oraz duży rynek konsumencki. Jednocześnie produktywność rolnictwa jest na stosunkowo niskim poziomie, co wymaga przede wszystkim poprawy wydajności pracy oraz unowocześnienia majątku trwałego w gospodarstwach.

Dla poprawy konkurencyjności sektora istotne będzie udzielanie wsparcia nakierowanego na powiększenie grupy gospodarstw rentownych. Wsparcie powinno również dotyczyć tej grupy drobnych gospodarstw, które są w stanie poprawić swoją rentowność i zwiększyć uczestnictwo w rynku, np. lokalnym.

W grupie gospodarstw rynkowych zwiększa się specjalizacja i koncentracja produkcji rolnej. Są to procesy jeszcze niezakończone, wymagające dalszego wsparcia dla utrzymania poziomu konkurencyjności, umożliwiające gospodarstwom dalszy, stabilny rozwój.

Jednym z elementów poprawy konkurencyjności rolnictwa jest zachęcanie młodych rolników do podejmowania pracy rolnictwie i wsparcie ich w procesie przejmowania gospodarstw. Wynika to z faktu, iż młodzi rolnicy są przeciętnie lepiej wykształceni, bardziej rozwojowi i chętni do podejmowania ryzyka produkcyjnego i działalności innowacyjnej. Jednocześnie brak im kapitału na rozpoczęcie działalności i rozwijanie nowych kierunków produkcji.

Ogólne założenie dla programu na lata 2014 – 2020

Wzmacnianie konkurencyjności polskiego sektora rolnego poprzez ukierunkowane wsparcie restrukturyzacji i modernizacji gospodarstw, także tych o niewystarczającym obecnie poziomie towarowości. Ułatwianie podejmowania działalności rolniczej przez młodych ludzi.

Priorytet 3: Wspieranie organizacji łańcucha żywnościowego, w tym przetwarzania i wprowadzania do obrotu produktów rolnych, dobrostanu zwierząt oraz zarządzania ryzykiem w rolnictwie

Cele szczegółowe:

(3A) Poprawa konkurencyjności producentów rolnych poprzez lepsze ich zintegrowanie z łańcuchem rolno-spożywczym poprzez systemy jakości, dodawanie wartości do produktów rolnych, promocję na rynkach lokalnych i krótkie cykle dostaw, grupy producentów oraz organizacje międzybranżowe;

(3B) Wspieranie zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem w gospodarstwach.

Wzmocnienia wymaga pozycja rynkowa rolnika, najsłabszego ogniwa w łańcuchu żywnościowym. Duża liczba rozdrobnionych gospodarstw posiada małą siłę przetargową, często jest słabo powiązania z rynkiem, a także konkuruje między sobą o odbiorcę.

Wzmacniana będzie integracja pionowa i pozioma gospodarstw i uczestników łańcucha żywnościowego. Tam, gdzie to możliwe, skracany będzie łańcuch żywnościowy poprzez poszerzanie działalności rolnika o przetwórstwo w gospodarstwie czy handel bezpośredni, bądź dostawy na rynki lokalne. Inną formą wzmocnienia pozycji w łańcuchu żywnościowym jest certyfikowana produkcja wysokiej jakości.

W przypadku sektora przetwórstwa istotne jest dalsze wspieranie małych i średnich przedsiębiorstw powiązanych bezpośrednio z producentami rolnymi, których istnienie i dalszy rozwój są istotne dla możliwości rozwojowych sektora rolnego oraz przyczyniają się do poprawy sytuacji na rynku pracy na obszarach wiejskich.

Formą zarządzania ryzykiem w gospodarstwach będzie pomoc na inwestycje związane z zapobieganiem skutkom niekorzystnych zjawisk atmosferycznych i pomoc udzielana w przypadku utraty potencjału produkcji rolnej lub leśnej ze względu na klęski i katastrofy zachodzące w wyniku zmian klimatu.

Ogólne założenie dla programu na lata 2014 – 2020

Pogłębienie integracji poziomej i pionowej w łańcuchu żywnościowym oraz rozwój rynku produktów wysokojakościowych celu wsparcia konkurencyjności sektora żywnościowego, wzmocnienia pozycji producentów i ich lepszego powiązania z rynkiem. Stabilizacja potencjału produkcji rolnej i leśnej – wprowadzenie instrumentów umożliwiających zapobieganie i likwidowanie skutków katastrof naturalnych.

Priorytet 4: Odtwarzanie, ochrona i wzbogacanie ekosystemów związanych z rolnictwem i leśnictwem

Cele szczegółowe:

(4A) Odtwarzanie, ochrona i wzbogacanie różnorodności biologicznej, w tym na obszarach Natura 2000 i obszarach z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami, oraz rolnictwa o wysokiej wartości przyrodniczej, a także stanu europejskich krajobrazów;

(4B) Poprawa gospodarki wodnej, w tym nawożenia i stosowania pestycydów;

(4C) Zapobieganie erozji gleby i poprawa gospodarowania glebą.

Zarówno daleko posunięta intensyfikacja, jak i nadmierna ekstensyfikacja produkcji rolnej negatywnie wpływają na biologiczną różnorodność obszarów wiejskich i cechy krajobrazu. Ochrona bioróżnorodności, klimatu oraz zasobów wodnych i glebowych wymaga aktywnego wsparcia działań środowiskowych realizowanych przez rolników. Program rolnośrodowiskowoklimatyczny pozwala na rekompensowanie rolnikom poniesionych kosztów i strat w związku z gospodarowaniem w sposób zapewniający ochronę środowiska nawet kosztem realizacji celów ekonomicznych i ograniczający niekorzystne oddziaływania produkcji rolnej na środowisko. Szeroko rozumianym celom środowiskowym służy również promocja produkcji rolnej prowadzonej metodami ekologicznymi.

Potencjalnie możliwy do realizacji zakres działań dostępnych w ramach II filara WPR w bardzo dużej mierze nakłada się na zakres wsparcia możliwy do realizacji w ramach polityki spójności. Dotyczy to w szczególności kwestii związanych z gospodarką wodną, rozumianą szeroko, jako wszelkie inwestycje związane z zarządzaniem wodami, w tym ochroną przeciwpowodziową, retencją. Ze względu na kompleksowy charakter takich inwestycji i konieczność podporządkowania ich planom gospodarowania wodami postuluje się wyłączenie z zakresu programu inwestycji melioracyjnych i realizowanie ich z udziałem środków EFRR.

Jakość gleb w Polsce należy do najniższych w Europie, co wynika przede wszystkim z uziarnienia, niskiej zawartości próchnicy oraz silnego zakwaszenia. Wpływa to niekorzystnie na warunki prowadzenia działalności rolniczej. Trudności napotyka też działalność rolnicza na terenach górskich. Na zachowanie funkcji rolniczych i krajobrazu obszarów wiejskich oraz utrzymanie charakterystycznych siedlisk związanych z gospodarką rolną wpływać będzie kontynuacja wsparcia gospodarstw położonych na obszarach z ograniczeniami naturalnymi.

<u>Ogólne założenie dla programu na lata 2014 – 2020</u>

Promowanie praktyk rolniczych sprzyjających zachowaniu bioróżnorodności, krajobrazu oraz walorów środowiska naturalnego, w szczególności jakości gleb i wód.

Priorytet 5: Promowanie efektywnego gospodarowania zasobami i wspieranie przechodzenia w sektorach rolnym, spożywczym i leśnym na gospodarkę niskoemisyjną i odporną na zmianę klimatu

Cele szczegółowe:

(5A) Poprawa efektywności korzystania z zasobów wodnych w rolnictwie;

(5B) Poprawa efektywności korzystania z energii w rolnictwie i przetwórstwie spożywczym;

(5C) Ułatwianie dostaw i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii, produktów ubocznych, odpadów i pozostałości oraz innych surowców nieżywnościowych dla celów biogospodarki;

(5D) Redukcja emisji gazów cieplarnianych i amoniaku z rolnictwa;

(5E) Promowanie ochrony pochłaniaczy dwutlenku węgla oraz pochłaniania dwutlenku węgla w rolnictwie i leśnictwie.

Priorytet oszczędnego gospodarowania zasobami energii i wody oraz zahamowania negatywnego zjawiska zmian klimatu potencjalnie może być realizowany poprzez inwestycje w rolnictwie i gospodarce żywnościowej ukierunkowane na zmniejszenie zużycia zasobów, ograniczanie emisji, wykorzystanie odnawialnych źródeł energii oraz racjonalną gospodarkę odpadami i produktami ubocznymi. Ze względu na to, że tego rodzaju inwestycje w większości przekładają się na wyniki ekonomiczne gospodarstw i przedsiębiorstw, na obecnym etapie nie proponuje się wydzielenia odrębnych schematów działania Inwestycje w środki trwałe – Modernizacja gospodarstw rolnych (art. 18.1.a) i Przetwórstwo i marketing produktów rolnych (art.1 8 1.b) przeznaczonych na inwestycje w tym zakresie.

Na wzrost pochłaniania gazów cieplarnianych, w tym głównie sekwestrację węgla wpływa zwiększanie powierzchni leśnej i potencjału już istniejących lasów, pełniących jednocześnie funkcje wodo - i glebochronne oraz produkujących ekologiczny – całkowicie odnawialny surowiec, jakim jest drewno, a także promowanie ekstensywnego sposobu użytkowania łąk i pastwisk oraz zrównoważonego i ekologicznego sposobu gospodarowania.

Ogólne założenie dla programu na lata 2014 – 2020

Inwestycje w przedsiębiorstwach i gospodarstwach, których efektem dodatkowym jest oszczędność wody, energii, wykorzystanie produktów ubocznych lub odpadowych, wykorzystanie OZE lub produkcja surowców odnawialnych do produkcji energii będą wspierane w ramach działania Inwestycje w środki trwałe (art. 18) realizowanego w ramach priorytetu 2 oraz 3. W efekcie realizowany będzie postulat zmniejszenia presji na środowisko

i przeciwdziałania zmianom klimatu. Poprawa bilansu gazów cieplarnianych poprzez zmniejszenie ich emisji może następować w wyniku realizacji inwestycji wymienionych powyżej oraz zwiększenia sekwestracji dwutlenku węgla w wyniku zalesień i niektórych schematów programu rolnośrodowiskowo-klimatycznego.

Priorytet 6: Promowanie włączenia społecznego, zmniejszania ubóstwa oraz rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich

Cele szczegółowe:

(6A) Ułatwianie różnicowania działalności, zakładania i rozwoju małych przedsiębiorstw, a także tworzenia miejsc pracy

(6B) Wspieranie lokalnego rozwoju na obszarach wiejskich.

Obszary wiejskie posiadają słabo rozwiniętą sieć osadniczą oraz gorszy dostęp do infrastruktury społecznej i technicznej. Ich cechą charakterystyczną są duże i niewystarczająco wykorzystane zasoby siły roboczej (również w rolnictwie) oraz trwały dysparytet dochodowy mieszkańców wsi.

Dla zmniejszenia zjawiska niedopasowania zasobów ludzkich do potrzeb rynku pracy przewiduje się działania poprawiające poziom zatrudnienia na obszarach wiejskich poprzez wsparcie powstawania i rozwoju mikro- i małych przedsiębiorstw. Pełniejsze zatrudnienie oraz poprawa dochodowości w rolnictwie będą osiągane poprzez rozwój działalności pozarolniczej w gospodarstwach rolnych, która ma szczególne znaczenie w małych gospodarstwach.

Działania na rzecz rozwoju obszarów wiejskich realizowane będą z wykorzystaniem podejścia oddolnego (LEADER) polegającego na przygotowaniu i wdrożeniu strategii rozwoju lokalnego uwzględniających w szczególności kwestie stymulacji zatrudnienia, zachowania walorów naturalnych i dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego obszarów wiejskich. Działania w tym zakresie przełożą się na poprawę jakości życia i przyspieszenie wzrostu ekonomicznego.

Ogólne założenie dla programu na lata 2014 – 2020

Dalszy rozwój społeczno-gospodarczy obszarów wiejskich poprzez kontynuację działań na rzecz zatrudnienia i poprawy jakości życia, także poprzez realizację oddolnych strategii (Leader).

6.2.4. REGIONALNY PROGRAM OPERACYJNY DLA WOJEWÓDZTWA LUBELSKIEGO (LATA 2014-2020)

W ramach Programu RPO WL określone zostały cele szczegółowe, które będą realizowane poprzez 14 Osi Priorytetowych:

Oś Priorytetowa 1: Badania i innowacje

Oś Priorytetowa 2: Cyfrowe Lubelskie

Oś Priorytetowa 3: Konkurencyjność przedsiębiorstw

Oś Priorytetowa 4: Energia przyjazna środowisku

Oś Priorytetowa 5: Efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna

Oś Priorytetowa 6: Ochrona środowiska i efektywne wykorzystanie zasobów

Oś Priorytetowa 7: Ochrona dziedzictwa kulturowe i naturalnego

Oś Priorytetowa 8: Mobilność regionalna i ekologiczny transport

Oś Priorytetowa 9: Rynek pracy

Oś Priorytetowa 10: Adaptacyjność przedsiębiorstw i pracowników do zmian

Oś Priorytetowa 11: Włączenie społeczne

Oś Priorytetowa 12: Edukacja, kwalifikacje i kompetencje

Oś Priorytetowa 13: Infrastruktura społeczna

Oś Priorytetowa 14: Pomoc Techniczna.

7. LITERATURA

1. Aktualizacja Powiatowego Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Lubelskiego na lata 2014-2017, z perspektywą do roku 2021.
2. Strategia Rozwoju Gminy Bełżyce na lata 2015-2022.
3. Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Bełżyce na lata 2016-2022.
4. Kleczkowski A.S.(red.) „Mapa obszarów głównych zbiorników wód podziemnych (GWZP) w Polsce wymagających szczególnej ochrony", Instytut Hydrogeologii i Geologii Inżynierskiej Akademii Górniczo-Hutniczej, Kraków 1990.
5. Kondracki J. „Geografia regionalna Polski", Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1998.
6. Raport o stanie Środowiska Województwa Lubelskiego w 2016 r. Biblioteka Monitoringu Środowiska, Lublin 2017 r.
7. Uziak S., Klimowicz Z. Elementy geografii gleb i gleboznawstwa, Wyd. UMCS, Lublin 2000 r.
8. Wojewódzki Program Rozwoju Alternatywnych Źródeł Energii dla Województwa Lubelskiego, Biuro Planowania Przestrzennego w Lublinie, Lublin 2006 r.
9. Strony Internetowe Ministerstwa Środowiska.
10. Strony Internetowe Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Lublinie.
11. Strony internetowe Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubelskiego.
12. Strony internetowe Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Lublinie.

8. SPIS TABEL

Tabela 1. Liczba ludności w poszczególnych sołectwach.

Tabela 2. Bilans użytkowania terenów.

Tabela 3. Inwestycje z zakresu ochrony przyrody oraz rozwoju turystyki i rekreacji zrealizowane w Gminie Bełżyce w latach ubiegłych

Tabela 4. Piaski i żwiry (tys. ton).

Tabela 5. Klasyfikacja jakości oraz ocena stanu chemicznego wód podziemnych na podstawie monitoringu diagnostycznego w województwie lubelskim w 2016 r. wg badań PIG PIB w Warszawie.

Tabela 6. Ocena stanu jednolitej części wód badanej w 2016 r. (źródło: WIOŚ).

Tabela 7. Parametry oczyszczalni ścieków.

Tabela 8. Inwestycje z zakresu gospodarki wodno-ściekowej zrealizowane w Gminie Bełżyce.

Tabela 9. Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku powodowanego przez poszczególne grupy źródeł hałasu, z wyłączeniem hałasu powodowanego przez starty, lądowania i przeloty statków powietrznych oraz linie elektroenergetyczne.

Tabela 10. Inwestycje drogowe zrealizowane w Gminie Bełżyce w latach ubiegłych.

Tabela 11. Zadania planowane do wykonania na terenie gminy Bełżyce na lata 2018-2021 z perspektywą do 2025 roku.

Tabela 12. Proponowany zestaw wskaźników monitoringu realizacji Programu ochrony środowiska.

Tabela 13. Główne działania w ramach zarządzania Programem.

Tabela 14. Harmonogram wdrażania Programu ochrony środowiska dla Miasta i Gminy Bełżyce.

9. SPIS FOTOGRAFII

Fot. 1. Kościół pod wezwaniem Nawrócenia św. Pawła w Bełżycach.

Fot. 2. Kaplica grobowa rodziny Ligowskich.

Fot. 3. Zespół przestrzenny w Babinie.

Fot. 4. Zespół przestrzenny w Matczynie.

Fot. 5. Pozostałość parku dworskiego we Wronowie.

Fot. 6. Jeziorko w Malinowszczyźnie.

Fot. 7. Zbiorowiska szuwarowe na jeziorku w Malinowszczyźnie.

Fot. 8. Teren przy MDK w Bełżycach.

Fot. 9. Kopiec Kościuszki w Bełżycach.

10. SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1. Lokalizacja Gminy na tle powiatu i województwa.

Rysunek 2. Lokalizacja Gminy na tle sąsiadujących gmin.

Rysunek 3. Lokalizacja Gminy na tle mezoregionów.

Rysunek 4. Relacja Programu Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Bełżyce do innych opracowań.

Rysunek 5. Lokalizacja Gminy na tle obszarów chronionych.

Rysunek 6. Mapa "Szlaku Jagiellońskiego" Kraków - Lublin – Wilno.

Rysunek 7. Szacunkowa powierzchnia obszarów przekroczeń oraz liczba ludności narażona na ponadnormatywne stężenia w woj. lubelskim w 2016 r.

Rysunek 8. Lokalizacja Gminy na tle GZWP i JCWPd.

Rysunek 9. Lokalizacja Gminy na tle JCWP.